

مروری بر گزارش اخیر انستیتو واشنگتن آمریکا

خشم «واشنگتن» از توانمندی سازمان پدافند غیرعامل

کجاست باید

ماهنامه عمومی سازمان پدافند غیرعامل کشور
دوره جدید، شماره ششم، مهرماه ۱۳۹۷

سردار دکتر جلالی:

تهدید ترکیبی با محوریت شبکه‌های اجتماعی اولویت نخست ما برای مقابله است

در این شماره می‌خوانید:

ایمان به نصرت الهی و اتکا به توان مردمی / دکتر محسن محبی
رسانه و چالش اعتماد مخاطب / محمدحسین فروتن
بودجه پدافند غیرعامل باید تقویت شود / دکتر حشمت‌الله فلاحت‌پیشه
تأمین امنیت همه‌جانبه با پدافند غیرعامل / دکتر مهدی جمالی‌نژاد
حراست از سرمایه‌های شهری / مهندس اسدالله کریمی
الزام مدیران به گذراندن دوره‌های پدافند غیرعامل / دکتر علی کریمی

نعمتِ امنیت

امنیت، در شمار نعمتهای درجه‌ی اول پروردگار است. اگر امنیت در کشوری وجود داشت، امکان پیشرفت علمی، پیشرفت عملی، پیشرفت اخلاقی و پیشرفت انسانی در آن کشور وجود خواهد داشت؛ اما اگر امنیت نبود، هیچ‌کدام از اینها امکان‌پذیر نیست یا بسیار دشوار است.

«وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَهُ لَبُوسٍ لَّكُمْ لَتُحَصِّنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ»

و به او (داوود علیه السلام) آموختیم تا برایتان زره بسازد، تا شما را
به هنگام جنگیدن تنان حفظ کند، پس آیا سپاسگزاری می کنید؟

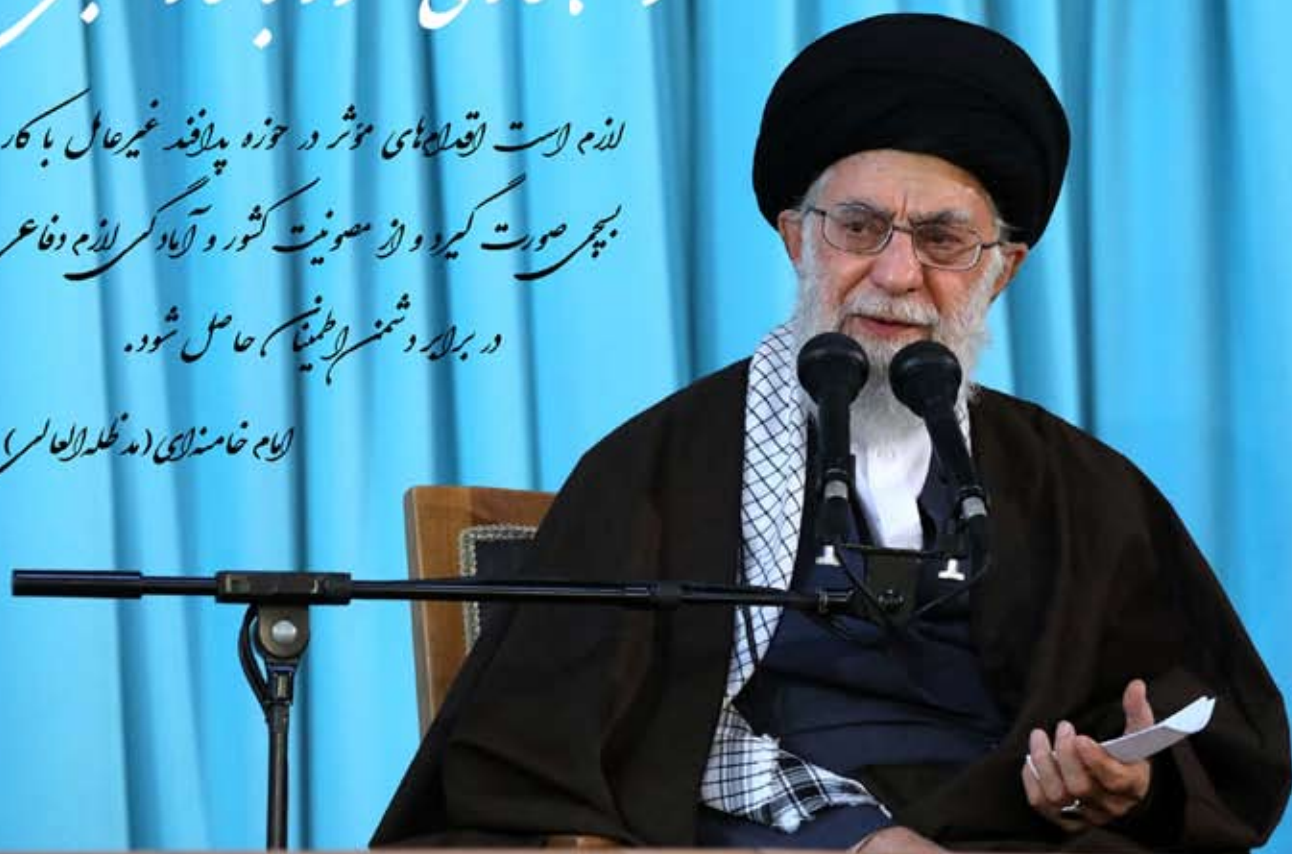
سوره مبارکه انبیاء، آیه ۸۰

مصلحت‌سازی کشور با کار بپجر

لزم است اقدام‌های مؤثر در حوزه پدافند غیرعامل با کار
بپجر صورت گیرد و از مصونیت کشور و آبادی‌ها در دفاع
در برابر دشمنان وطنی، حاصل شود.

امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)

ماهنامه خبری تحلیلی سازمان پدافند غیرعامل کشور

دوره جدید، شماره ششم، مهرماه ۱۳۹۷

مدیر مسئول: سردار دکتر غلامرضا جلالی

سر دبیر: دکتر محسن محبی

دبیر تحریریه و مجری پروژه: محمد اسکندری

اعضای هیئت تحریریه: دکتر حمیدرضا حسینی دانا،

دکتر سامان ولی نوری، حسین جمشیدیان، محمدرضا متانت،

محمد علی زاده، حمید انصاری، فاطمه مهردادیان،

مهناز رضایی، فاطمه صیدی و ...

طراح و صفحه بندی: علیرضا تدریسی

عکاس: پوریا شاه منصوری

ترجمه و پژوهش: سمانه قلی زاده

ناظر پروژه: دکتر محمد حسین اسماعیلی

امور اداری و پشتیبانی: حسین عسکری

ارتباط با ما: Sianatepaydar@gmail.com

@sianatepaydar

فهرست

تیتزیک ۷

یادداشت سردبیر ۶

گزارش ویژه ۱۱

یادداشت تخصصی ۱۹

یادداشت تخصصی ۲۱

مصاحبه ۳۲

مصاحبه ۳۷

مصاحبه ۳۷

مصاحبه ۴۲

ایستادگی در برابر جنگ ترکیبی
سردار دکتر جلالی

پدافند غیرعامل، ایمان به نصرت الهی و اتکای به توان مردمی
دکتر محسن محبی

خشم آتیک از توانمندی های سازمان پدافند غیرعامل کشور
محمد اسکندری

الزامات صیانت از قلمرو سایبری
مهندس محمدرضا فرجی پور

رسانه و چالش اعتماد مخاطب
محمدحسین فروتن

بودجه پدافند غیرعامل کشور تقویت شود
دکتر حشمت الله فلاحت پیشه

تأمین امنیت همه جانبه با پدافند غیرعامل
دکتر مهدی جمالی نژاد

حراست از سرمایه های شهری
مهندس اسدالله کریمی

الزام مدیران به گذراندن دوره های پدافند غیرعامل
دکتر علی کریمی

یادداشت سردبیر

انقلاب اسلامی حاصل حضور یکپارچه مردم در صحنه بود. شکست صدام نیز همین طور! سازندگی کشور جایی رقم خورد که مردم پای کار بودند و علم و فناوری آنجایی به پیش رفت که جوانان مومن و متعهد همین ملت دست به کار شدند. اکنون نیز ما می توانیم تمامی تهدیدات و مشکلات را کنار بزنیم به شرطی که مردم دار و مردم باور باشیم و این چیزی نیست جز رسم امام راحل (ره) و رهبر فرزانه انقلاب اسلامی امام خامنه ای (مدظله العالی).

ضمن آنکه باید به این امر مهم نیز توجه داشت که از ابتدای انقلاب تاکنون شعار «خدا با ماست» توانسته کشور را از گردنه های سخت و بزرگ ها، ایمن عبور دهد. سال های دهه شصت و موج ترورها، جدایی طلبی ها، ۸ سال جنگ تحمیلی، تحریم های گسترده علمی و اقتصادی و ... از جمله بسترهای تهدیدی بوده است که انقلاب اسلامی، سخت اما با غرور و افتخار از آن بیرون آمده است و رمز این پیروزی نیز تکیه به نصرت الهی بوده است. به تعبیر رهبر عزیزمان امام خامنه ای (مدظله العالی): «جمهوری اسلامی چهل سال است که آماج خرابکاری آمریکا و همدستان آمریکا است؛ در این چهل سال در جمهوری اسلامی چه اتفاقی افتاده است؟ جمهوری اسلامی از یک نهال باریک تبدیل شده است به یک درخت برومند و پرثمر؛ جمهوری اسلامی به رغم میل قدرت های استکباری و آمریکا، توانسته است دل ملت های اسلامی را به پیام خود جلب کند و جذب کند؛ توانسته است توطئه آمریکا را در این منطقه با شکست مواجه کند؛ یک نمونه سوریه است، یک نمونه عراق است، یک نمونه لبنان است. ملت های منطقه قدرت

در یکصد سال اخیر تاریخ ایران، هرجا مردم حضور داشته اند پیروزی و نصرت الهی به دست آمده است با هوشیاری و بصیرت، مراقب تهدیدها و آزمون ها هستیم اما با ایمان به نصرت الهی و اتکال به مردم به فردای ایران اسلامی امیدواریم

ایستادگی خودشان را در مقابل توطئه استکبار آموذند؛ ملت عراق با شجاعت ایستاد، ملت سوریه با فداکاری در میدان حاضر شد؛ اینها نشانه های قدرت خداوند و نشانه های صلیق وعده الهی است که فرمود: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ** هم ثبات قدم داد. (۱) بر این مبنا با هوشیاری و بصیرت، مراقب تهدیدها و آزمون ها هستیم و با ایمان به نصرت الهی و اتکال به مردم به فردای ایران اسلامی امیدواریم و برای آبادی آن مجدانه می کوشیم.

پی نوشت:

۱- بیانات رهبری انقلاب (مدظله العالی) در دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره) نوشهر ۱۳۹۷/۰۶/۱۸

پدافند غیرعامل؛ ایمان به نصرت الهی و اتکال به توان مردمی

دکتر محسن محبی

معاون توسعه فرهنگی و اطلاع رسانی سازمان پدافند غیرعامل کشور

واقعیت آن است که اکنون و در دهه دوم از فعالیت سازمان پدافند غیرعامل کشور، وظایف و رسالت های این سازمان بیشتر از گذشته دارای اهمیت شده است. در چهل سالگی انقلاب اسلامی، بسیاری از تهدیدات سخت به دلیل ارتقای توانمندی های داخلی رنگ باخته اند. ما عملاً تهدید نظامی را پشت سر گذاشته ایم اما تهدیدات جدید مبتنی بر حوزه های نوین در حال شکل گیری است. جنگ اقتصادی، جنگ رسانه ای، جنگ سایبری، جنگ های اطلاعاتی و امنیتی و ... از جمله حوزه های جدید نبرد است که تا حدود بسیاری ماهیت آنها با جنگ های سخت و نظامی تفاوت دارد.

بر این مبنا بخش عمده ای از مأموریت دفاع در برابر این مدل از جنگ ها به سازمان پدافند غیرعامل کشور بازمی گردد. سازمانی که اساساً وظیفه هدایت و راهبری دفاع مردم پایه را برعهده دارد. بر اساس متن اساسنامه مأموریت این سازمان عبارت است از: «سیاست گذاری، برنامه ریزی، هدایت، سازماندهی، نظارت و راهبری موضوع پدافند غیرعامل و دفاع غیرنظامی در چارچوب و در جهت تحقق سیاست های ابلاغی و فرامین حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) و قوانین موضوعه کشور از طریق فرهنگ سازی و آموزش عمومی و تخصصی، آمادگی و ارتقای مقاومت ملی، پایش تهدیدات، طبقه بندی و سطح بندی مراکز و حوزه ها، کاهش آسیب پذیری ها، نهادینه سازی اصول، الزامات و ملاحظات فنی مهندسی پدافند غیرعامل در ذات طرح ها و پروژه های ملی، استانی و موضوعی کشور، تسهیل مدیریت بحران و تداوم کارکردهای ضروری کشور، صیانت و کمک به اداره مردم در راستای مصون سازی کشور در برابر انواع تهدیدات دشمن.»

با این حال و علی رغم تمامی تهدیدات و فشارها و تنوع چالش ها، ما معتقدیم ظرفیت ها و توانمندی های داخلی امکان عبور موفقیت آمیز کشور از این مراحل را پدید آورده است. ایران اسلامی از نظر منابع و توانمندی ها در بسیاری از حوزه های اقتصادی، علمی، فرهنگی، سیاسی و ... دارای چنان ظرفیت های کلانی است که بالفعل کردن تنها بخشی از آنها می تواند تمامی چالش های کنونی کشور را برطرف سازد.

با این حال نخ تسبیح به فعلیت درآوردن این ظرفیت ها در دو مولفه خلاصه می شود: «ایمان به نصرت الهی و اتکال به مردم». در یکصد سال اخیر تاریخ ایران، هرجا مردم حضور داشته اند پیروزی و نصرت الهی به دست آمده است و هرجا مردم دیده نشده اند ما دچار شکست شده ایم. پیروزی

گفتگو تفصیلی با سردار دکتر جلالی

پدافند غیرعامل، دفاع مردمی و ایستادگی در برابر جنگ ترکیبی

طبیعی در حیطه کار سازمان مدیریت بحران وزارت کشور باشد و تهدیدات غیر طبیعی برعهده سازمان پدافند غیرعامل.

در دنیا معمولاً هر دو برعهده یک سازمان است البته برخی هم چند سازمان دارند. مثلاً آمریکایی‌ها یک سازمان مدیریت بحران و یک سازمان امنیت سرزمینی و در حوزه سایبری هم یک فرمانده سایبری و یک بخش هم امنیت سایبری دارند.

بعد از جنگ تحمیلی، رهبر معظم انقلاب بیشترین دغدغه را برای تشکیل پدافند غیرعامل داشتند و مرتب از دولت‌ها پیگیری می‌کردند و وقتی این مسئولیت به من واگذار شد، پرونده‌ای به من دادند که مطالعه کنم و دیدم که دغدغه آقا این بود که وقتی جنگ تمام شد و خواستیم کشور را بسازیم، طوری نسازیم که دوباره در زمان جنگ به همان مشکلات قبل دچار شویم.

این دغدغه چقدر توسط دولت‌ها جدی گرفته شد؟

متأسفانه هرچه ایشان تأکید کردند، کار بخوبی پیش نرفت چون دولت‌ها با سرعت مشغول ساخت و ساز شدند و خیلی از ملاحظات پدافند غیرعامل را رعایت نکردند و در برخی اماکن نه تنها ملاحظات رعایت نشده بود، بلکه انبوهی از آسیب‌پذیری‌ها را تولید کردند.

*** مثلاً در کجاها؟**

به عنوان مثال در عسلویه، مراکز پرخطر و پرتراکم با ارزش بالا را کنار هم و کنار مرز ایجاد کرده‌اند که با هیچ معیار و مقیاس پدافندی قابل توجیه نیست.

بعد از مدتی مجمع تشخیص مصلحت نظام یک‌سری سیاست برای پدافند غیرعامل آماده کرد و در سال ۸۶ به جمع‌بندی رسید و سال ۸۹ توسط حضرت آقا ابلاغ شد که در آنجا یک‌سری مأموریت‌های دیگر برای پدافند غیرعامل تعریف کردند.

در سال ۹۳ اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل به تصویب رهبری رسید و مأموریت‌ها در حوزه‌های مختلف تصریح و گستره کار پدافند مشخص شد که شامل موضوعاتی نظیر آماده‌سازی، پیشگیری، مقاومت‌سازی و مستحکم‌سازی کشور و مردم در برابر تهدیدات ناشی از حوادث صنعتی و امنیتی و نظامی می‌شد. البته با توجه به تنوع تهدیدات، با تلفیق برخی حوزه‌ها، شاخه‌های جدید نیز ایجاد می‌شود.

*** در خصوص اماکنی مثل همان عسلویه که فرمودید، بالاخره چاره چیست؟ این اماکن را که**

سردار دکتر غلامرضا جلالی ریاست سازمان پدافند غیرعامل کشور در گفتگویی تفصیلی با خبرنگاران، به تشریح وظایف و مسئولیت‌های این سازمان و نیز بیان برخی نکات امنیتی در حوزه تقابل با تهدیدات پرداخته است که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید:

برای شروع گفتگو بفرمایید که این سازمان از چه زمانی شروع به کار کرد و در مقطع فعلی چه وظایفی برای آن تعریف شده است؟

حوزه و چارچوب فعالیت مادر اساسنامه سازمان مشخص شده و تحول موضوعات در پدافند غیرعامل یک بازه زمانی دارد، هرچند در گذشته، پدافند غیرعامل در حوزه استحکام‌بخشی به زیربنای در برابر تهدیدات و حفظ کارکردهای زیربنایی در شرایط جنگ مورد استفاده قرار می‌گرفت.

در دنیا، معمولاً حفاظت و اداره مردم در زمان جنگ برعهده سازمان‌های پدافند غیرعامل است که در خیلی از کشورها هم نام آن را سازمان دفاع غیر نظامی گذاشته‌اند و تحت همین عنوان، فدراسیون دفاع غیر نظامی نیز در سازمان ملل ایجاد شد.

تفاوت ما با آنها در این است که در این کشورها، تهدیدات طبیعی مثل سیل و زلزله و... هم شامل وظایف این سازمان‌ها می‌شود اما در کشور ما - غلط یا درست - مجلس تصمیم گرفته که مقابله با تهدیدات

نمی‌شود همینطور رها کرد، آیا راهکاری برای جبران اشتباهات گذشته وجود دارد؟

حتما راهکار دارد. کار نشد ندارد اما کاری که ما می‌خواهیم انجام دهیم در ۲ حالت است. یک وقت می‌خواهیم جایی را الان بسازیم، فرض کنید در منطقه پارس شمالی که عسلویه شماره ۲ می‌خواهد درست شود، یا عسلویه شماره ۳ که در چابهار قرار است باشد، از همین الان می‌توانیم برویم و ملاحظاتمان را پیش‌بینی کنیم که فاصله‌ها رعایت شود و عمق

داده شود و همه این کارها شدنی است. اما مسئله‌ای به نام هزینه و فایده وجود دارد یعنی رقمی که خرج می‌کنیم چقدر برایمان فایده دارد. در این خصوص شاید جاهایی افزایش هزینه، کار را غیراقتصادی کند که باید کنترل و ملاحظه کرد. اما در خصوص وضع فعلی و جایی مثل عسلویه هم راهکار هست، منتهی باید هزینه و فایده را سنجید. مثلاً اینکه بخواهیم وضع موجود را خراب کنیم و دوباره بسازیم، طبیعتاً هم زمان‌بر است و هم هزینه‌های زیادی دارد که دست ما را می‌بندد، راه دیگر هم این است که خطرات و آسیب‌ها را با فرمول هزینه و فایده کم کنیم که در حال انجام است. مثلاً در یک جایی که کل گاز از یک لوله عبور می‌کند و بعد از یک پمپ گذر می‌کند، بیاییم یک لوله را به چهار لوله تقسیم و فاصله‌ها را زیاد کنیم که اگر یکی از آنها آتش گرفت دیگری مشکل نداشته باشد.

■ دغدغه رهبر انقلاب درباره
پدافند غیرعامل پس از جنگ،
این بود که هنگامی که خواستیم
کشور را بسازیم، طوری نسازیم
که دوباره در زمان جنگ به همان
مشکلات قبل دچار شویم

■ دولت‌ها برخی از ملاحظات
پدافند غیرعامل را رعایت
نکرده‌اند

■ در همه استان‌ها، یک مدیرکل
پدافند غیرعامل داریم و در همه
دستگاه‌ها هم یک مدیرکل داریم

به اینها کاهش ریسک و خطرات می‌گویند که در حال انجام است. اما در هر صورت، اثر بخشی این کار نسبت به اینکه از ابتدا مکانی درست ساخته شود، متفاوت است و باید از الان هرچه می‌سازیم با رعایت قوانین باشد تا آیندگان مشکلی نداشته باشند. حوزه کار سازمان پدافند غیرعامل ارتباط تنگاتنگی با دولت دارد و شما نمایندگان هم در سازمان‌های مختلف دارید. با این تفاسیری هم که شما گفتید، اگر دولت پای کار نیاید، کار پیش نمی‌رود. با این حال، برخی مواقع گلایه‌هایی می‌شنویم که دولت موضوع را جدی نمی‌گیرد، اصلاً این موضوع پدافند غیرعامل چقدر برای دولت‌ها جا افتاده و آن را جدی گرفته‌اند؟ در همه جای دنیا ساختاری شبیه ساختار ما در داخل دولت هم وجود دارد مثل سازمان استاندارد و مدیریت بحران که در دولت و زیر نظر رئیس جمهور هستند اما در کشور ما چون بخش دفاع، ساختارش از بخش دولت جداست، موضوع پدافند غیرعامل هم جدا از دولت تشکیل و به ستاد کل نیروهای مسلح واگذار شد. به هر حال پدافند غیرعامل، بدنه و ساختار و تفکرش در بخش دفاع است اما حوزه و کارکردش در دولت است. لذا در اواخر دولت اصلاحات، یک آیین‌نامه اجرایی تنظیم کردیم که با امضای دکتر عارف که معاون اول بود ابلاغ شد که سازوکار مشترک بین دولت و سازمان است و می‌گوید هر وزارتخانه و دستگاهی موظف است یکی از معاونینش را به عنوان رابط ما با هماهنگی معرفی کند و آنجا دبیرخانه و مدیرکل ایجاد شود و ما تعامل مان با آن دستگاه را از طریق این معاونت انجام دهیم. این کار انجام شده است. در همه استان‌ها، یک مدیرکل پدافند غیرعامل داریم و در همه دستگاه‌ها هم یک مدیرکل داریم و یکی از معاونین هم معاون ما محسوب می‌شود و با آن تعامل می‌کنیم. اما ساختارهایی که بین دولت و نیروهای مسلح وجود دارد معمولاً دچار ضعف در ارتباطات است. یعنی دولت کار خودش را جلو می‌برد و نیروهای مسلح هم کار خود را دارند و دولت‌های مختلف هم نگاه‌شان به نیروهای مسلح متفاوت است، برخی از خودشان می‌دانند و برخی خیر.

■ دکتر روحانی تعبیری دارند که می‌گویند اولین مسئول پدافند غیرعامل من بودم

■ شاید با دستگاه‌های دولتی اختلاف نظر داشته باشیم اما دعوایی وجود ندارد

■ تهدید ترکیبی با محوریت شبکه‌های اجتماعی اولویت اول ماست و اولویت دوم هم تهدید اقتصادی و اولویت سوم تهدید سایبری است

■ جنگ هیبریدی یا ترکیبی (Hybrid warfare) جنگی است که در آن دشمن از تمام فناوری‌ها و حوزه‌ها جهت تاثیر فشار قرار دادن کشور استفاده می‌کند

زمینی و دریایی به بازدارندگی رسیده‌ایم. آنان معتقدند فشارهای اقتصادی را در دراز مدت نمی‌توانند دنبال کنند زیرا ایران برای آنها راهکارهایی پیدا می‌کند. آنها نقطه اوج این فشارها را تا آخر سال پیش‌بینی کرده‌اند، مخالفان این استراتژی معتقدند اگر جمهوری اسلامی ایران طاقت بیاورد و در برابر این فشارها شکست نخورد برنده نهایی خواهد بود. ما در چهل سالگی انقلاب اسلامی درگیر یک سناریوی جدید علیه ایران هستیم. در چهل سالگی انقلاب در حداکثر قدرت دفاعی و امنیتی و قدرت بازدارندگی موثر دفاعی درگیر یک سناریوی جدید از تهدید شده‌ایم.

حوزه این استراتژی مردم هستند البته نظرهای مختلفی در آمریکا وجود دارد، عده‌ای معتقدند براندازی جمهوری اسلامی ممکن نیست و تاکنون تلاش‌های زیادی برای این مساله کرده‌اند که نتیجه نداده است، برخی دیگر می‌گویند شرایط ایران استثنایی است و ضعف‌ها و کمبودهایی وجود دارد که ممکن است استراتژی آنها اتفاق بیفتد. دشمن می‌گوید ما باید تصور فروپاشی نظام را در مردم ایجاد کنیم. یکی از محورهایی که توسط شبکه‌های اجتماعی دنبال می‌شود همین موضوع است تا مردم فکر کنند در آینده‌ای نزدیک این اتفاق رخ می‌دهد. آنجا که رهبری معظم انقلاب در دیدار با اعضای هیئت دولت فرمودند دولت باید در تصور مردم مقتدر و کارآمد باشد برای مقابله با همین تهدید دشمن است.

بخش راهبرد اصلی دشمنان از طریق عملیات روانی دنبال می‌شود به همین دلیل با ابزار رسانه به دنبال هدایت افکار عمومی هستند. حوادث سال گذشته نیز موجب توهم در آنها شده که می‌توانند از شبکه‌های اجتماعی در راستای اهدافشان بهره ببرند پس تمرکز

لذا شیب همکاری یک مقداری متفاوت است. ولی بالاخره این کار به صورت یک روال در حال انجام است و مانع جدی نداریم. هرچند با توجه به سوابق دکتر روحانی که در زمان جنگ فرمانده پدافند هوایی و غیرعامل بودند - خودشان تعبیری دارند که می‌گویند اولین مسئول پدافند غیرعامل من بودم - و نیز اینکه رئیس کمیسیون دفاعی مجمع بودند و سیاست‌های مجمع که در مورد پدافند غیرعامل تنظیم شده در جلساتی بود که خود ایشان تشکیل می‌داد، و در مجمع هم خودشان از آن دفاع می‌کردند، پس قاعدتا توجیه‌ترین رئیس جمهور نسبت به پدافند غیرعامل هستند و ما از رئیس جمهوری که تا این اندازه توجیه است، انتظار همکاری بیشتری داریم.

اخیراً هم میان شما و وزارت ارتباطات موضوعی تبدیل به بحث‌های حاشیه‌ای شد، این اختلاف‌ها چقدر جدی است؟

ما با همه وزارتخانه‌ها ارتباط داریم و ممکن است در برخی موضوعات اختلاف نظر باشد. مثلاً در حوزه محصولات تراریخته، ما با وزارت جهاد کشاورزی اختلاف داریم، ما می‌گوییم این موضوع ضرر دارد آنها می‌گویند ضرر ندارد.

اینجا بحث‌هایی است که برای آن جلسه می‌گذاریم و صحبت می‌کنیم ولی بازتاب آنها در رسانه‌ها بعضی اوقات به گونه‌ای است که مخاطب برداشت می‌کند شاید دعوایی وجود داشته باشد، در صورتی که اینطور نیست.

اختلاف نظر هست و طبیعی هم هست چون نگاه ما تهدیدمحور و نگاه آنها فرصت‌محور است. لذا اختلاف نظر داریم اما چالشی که قابل حل نباشد، نیست.

در خصوص وزارت ارتباطات هم الان هماهنگی خوبی داریم و اقدامات اولیه رزمایش مشترک را انجام می‌دهیم.

شما قطعاً به واسطه مسئولیتی که برعهده دارید، دائم در حال رصد تهدیدات هستید؛ امروز مهم‌ترین تهدیدی که متوجه کشور است را چه می‌دانید؟

ما با طیف ترکیبی تهدید روبه‌رو هستیم که به آن تهدیدات هیبریدی می‌گویند. بخش اول آن عملیات روانی در حوزه فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اقتصادی است و بخش بعدی امنیت ملی و در کلاس براندازی است که ابزار همه اینها، شبکه‌های اجتماعی است که حضرت آقا از آن با تعبیر سلاح شیمیایی نام بردند. لذا تهدید ترکیبی با محوریت شبکه‌های اجتماعی اولویت اول ماست و اولویت دوم هم تهدید اقتصادی و اولویت سوم تهدید سایبری است که هم فعال‌سازی شبکه‌های اجتماعی و هم حمله به زیرساخت‌ها را شامل می‌شود.

در خصوص تهدید ترکیبی می‌توانید بیشتر توضیح دهید؟!

بعد از خروج آمریکا از برجام، با رویکرد و تهدیدات جدیدی از سوی دشمن روبه‌رو شدیم که آمریکایی‌ها اسم آن را جنگ هیبریدی گذاشته‌اند. این جنگ یک جنگ ترکیبی است (Hybrid warfare) و شامل بخش‌های مختلفی است که از همه فناوری‌ها در آن استفاده می‌کنند. همچنین موضوعات مختلفی را در بر می‌گیرد. استراتژی دشمنان استفاده از قابلیت‌ها و ظرفیت‌هایی است که به‌صورت ترکیبی با هم تلفیق شود و در راستای اهدافشان حرکت کند. آمریکایی‌ها از این استراتژی دو هدف کوتاه‌مدت و بلندمدت را دنبال می‌کنند؛ هدف اول آنها مجبور کردن ایران به پذیرش شرایط آنهاست، چیزی شبیه شروط دوازده‌گانه وزیر خارجه‌شان، هدف ثانویه آنها در صورت نتیجه ندادن برنامه‌هایشان سوق دادن ایران به سمت درگیری‌های داخلی و آشوب است.

سناریوی دشمن سه سطح دارد؛ یک سطح آن سطح راهبردی است که شامل هماهنگی در سطح بین‌الملل برای تنظیم روابط ایران، اروپا و دیگر کشورها در قالب برجام، همچنین هماهنگ کردن همه کشورها در راستای استراتژی خودشان می‌شود. سطح دیگر سطح عملیاتی است، یعنی هماهنگی همه ابزارها که می‌تواند در قالب جنگ هیبریدی عمل کند که شامل عملیات روانی، امنیتی، لایه‌های اقتصادی و سایبری، امنیت ملی و آشوب را دربر می‌گیرد. آمریکایی‌ها حرکتی را راه انداختند که به آن سازماندهی جریان بی‌سر می‌گویند زیرا اگر جریان مخالف سر یا رهبر داشته باشد دستگاه‌های اطلاعاتی ایران به خوبی می‌توانند آن را شناسایی و قطع کنند پس با اقدامات اولیه امنیتی نمی‌توان رهبر یا سرآشوب را پیدا کرد. سطح سوم سطح اجرایی است که عمدتاً در عرصه‌های اجرایی و در عرصه‌های اقتصادی و عملیات روانی شکل می‌گیرد.

دشمنان می‌خواهند در قالب شبکه‌های اجتماعی هماهنگی‌های لازم را انجام دهند. مثلاً در آشوب‌های سال گذشته ما دو لایه از شبکه را پیدا کردیم که یکی از آنها شبکه عملیاتی مبتنی بر شبکه تلگرام و دیگری شبکه نخبگان و مسئولین از طریق توئیتر بود. آنها توانسته بودند این دو شبکه را هماهنگ و اهداف خود را دنبال کنند. آمریکایی‌ها در استراتژی‌هایشان مفسدین اقتصادی را سرباز خود می‌دانند زیرا آنها به دنبال منافع شخصی هستند اما در جهت اهداف آمریکا حرکت می‌کنند.

آمریکایی‌ها می‌گویند جنگ را نشان بدهیم و برای دوقطبی کردن جامعه از آن استفاده کنیم اما وارد آن نشویم زیرا خاصیتی ندارد. باجنگ اتحاد و انسجام در کشور به‌وجود می‌آید و در مقابل دشمن می‌ایستند و آمریکایی‌ها هم افق روشنی از نتیجه جنگ ندارند. خوشبختانه ما در بسیاری از حوزه‌ها از جمله جنگ

■ آمریکایی‌ها در جنگ هیبریدی دو هدف دارند، اول تسلیم ایران در برابر خواسته‌هایشان و اگر نشد ایجاد آشوب و درگیری در کشور

■ برای مقابله با جنگ ترکیبی دشمن باید از ظرفیت‌های موجود کشور مانند محوریت ولایت فقیه و انسجام ملی که بسیاری از کشورها از آن محرومند بهره ببریم

■ مشکل ما با تلگرام اسم این نرم‌افزار نبود که اکنون با اضافه شدن «طلا» یا «هات» به ابتدای نام آن، این موضوع حل شود

اساسا مشکل ما با تلگرام اسم این نرم‌افزار نبود که اکنون با اضافه شدن «طلا» یا «هات» به ابتدای نام آن، این موضوع حل شود. مشکل ما با تلگرام این است که ساختار این پیام‌رسان، استراتژی آن، رویکرد آن و اقدامات آن علیه امنیت ملی بوده و هست. تجربه حوادث دی‌ماه ۱۳۹۶ خیلی از این حرف‌ها را اثبات کرد. مشکل اصلی ما با تلگرام اینکه چهار نفر، چهار حرف خلاف بزنند یا چند عکس نامربوط در آن منتشر شود نیست. مسئله این است که برنامه تلگرام در کوتاه‌مدت از طریق سازماندهی شغل خدماتی، دریافت و پرداخت مالی، شبکه تبادلات اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی از یک طرف و قابلیت اثرگذاری بر جامعه چهل میلیونی مخاطبی (که با حداکثر بی‌خیالی در اختیار تلگرام و رفقای آن گذاشته شده است) از طرف دیگر، کم‌کم می‌رود تا با قابلیت احتمالی بلاک‌چین یک دولت خودمختار، درون دولت ما تشکیل دهد! در واقع به نوعی نفی حاکمیت ملی به وسیله این نرم‌افزار اتفاق می‌افتد و این برنامه می‌تواند برای تداوم کارکرد خود از ما باج بگیرد.

بحث‌های روز در آمریکا و اتحادیه اروپا در مورد حاکمیت ملی سایبری و حفاظت از داده‌های مردم و الزام شرکت‌های بزرگ دنیا به رعایت قوانین سخت‌گیرانه متناسب با منافع ملی کشورهاست. به نوعی خواسته فعلی ما چیزی بیشتر از قوانین و سازوکارهای آمریکا و اتحادیه اروپا در این حوزه نیست! از طرف دیگر یک بازار مخاطب حدود چهل میلیونی در اختیار تلگرام و رفقای آن قرار گرفته است و اطلاعات این مخاطبان چهل میلیونی در قالب اطلاعات حجیم یا بیگ‌دیتای ملی در اختیار دشمن قرار دارد. بنابر این مشکل تلگرام مسئله به خطر افتادن امنیت ملی است. البته این موارد حداقلی است. اکنون دو پوسته فارسی تلگرام چه مشکلی را حل کرده‌اند؟ بیگ‌دیتای ملی کمافی‌السابق در اختیار دشمن قرار دارد. به نظر ما کنترل حداقلی، ناشی از نگاه سهل‌اندیشانه به مسئله است.

ما نیازمند یک برنامه بلندمدت در این حوزه هستیم، یک سامانه پیام‌رسان صددرصد بومی لازم است تا امنیت داده‌های مردم و قابلیت حفظ و تداوم حاکمیت ملی و مردم و امنیت ملی را در آن بتوان تامین نمود و معماری آینده حکمرانی اسلامی را در آن پی‌ریزی کرد.

شنیدم که به این دو پیام‌رسان قول تامین اعتبار و ارز ۴۲۰۰ تومانی برای خرید دو هزار سرور داده اند. بر فرض صحت، سوال این است که آیا به پیام‌رسان‌هایی که اساسا داخلی و بومی هستند این کمک‌ها انجام می‌شود؟! اینکه پیام‌رسان‌های بومی ناتوان هستند هم، جفایی نابخشودنی به فرزندان بسیجی و بی‌ادعایی است که با دست خالی و بدون حمایت جدی توانستند پیام‌رسان بومی را به مرز سیزده میلیونی در یکی از آنها و سرجمع حدود بیست میلیون برسانند. با تصمیم اخیر و اعطای مهلت فعالیت دوباره به نسخه‌های فارسی تلگرام، بعضی از پیام‌رسان‌های داخلی کمرشان در حال شکستن است.

فشارهای اقتصادی بر زندگی مردم از رویکردهای اصلی آنهاست تا موجب شکاف بین مردم و دولت و در نتیجه رویارویی آنها شوند.

خوشبختانه فضای کشور بهتر از قبل است. قبل از عید نوروز سال ۹۷ تمام فضای مجازی در اختیار تلگرام بود پس آنها می‌توانستند از اطلاعات مردم و بیگ‌دیتاهای موجود در جهت اهدافشان استفاده کنند زیرا به خوبی می‌دانستند مساله هر شهر ما چیست. در سخنرانی‌های اخیر وزیر خارجه آمریکا به خوبی می‌بینیم که او از اطلاعات موجود در این بیگ‌دیتاها بهره‌برداری کرده است.

با تصمیم شورای عالی فضای مجازی و فیلترینگ تلگرام جلوی انتقال بخشی از این اطلاعات گرفته شد. نحوه برخورد آمریکایی‌ها با کره شمالی الگویی است که آمریکایی‌ها از آن می‌خواهند استفاده کنند یعنی توانستند با فشارهای مختلف کره را وادار به مذاکره کنند پس در ذهنشان می‌خواهند همان برنامه را با کمی تغییرات علیه ایران بکار بگیرند.

محور مقاومت خوشبختانه توانسته است پیروزی‌های مقتدرانه‌ای را در عراق، سوریه و مقابل داعش به‌دست بیاورد و امروز گروه‌های مقاومت مانند حزب‌الله در مرز سرزمین‌های اشغالی تهدیدی جدی برای حیات رژیم صهیونیستی هستند. آنها داعش را ایجاد کرده بودند که حائلی بین ما و آنها باشد اما نتیجه برعکس شد. ما در منطقه دست برتر را داریم. امروز وقتی سردار سلیمانی سخنرانی می‌کند نشان‌دهنده این است که ما ابزارهای مختلفی را برای تحت فشار قرار دادن دشمن در اختیار داریم.

اشاره کردید که یکی از بخش‌های مهم جنگ هیبریدی موضوع شبکه‌های اجتماعی است. علی‌رغم فیلترینگ تلگرام ما شاهد هستیم نسخه‌های فارسی این نرم‌افزار در حال فعالیت است. تحلیل شما در این خصوص چیست؟

مرویه گزارش اخیر انستیتو واشنگتن آمریکا خشم آید از توانمندی های سازمان پدافند غیرعامل این سازمان باید تحریم شود!

محمد اسکندری

در سال ۱۹۸۵، گروهی کوچک از آمریکایی های که به پیشبرد چشمداشت های آمریکا در خاورمیانه نظر داشتند، «انستیتو واشنگتن برای سیاست گذاری در خاور نزدیک» را پایه گذاری کردند. این نهاد امروز بزرگ ترین مؤسسه پژوهشی است که به مطالعه درباره خاورمیانه می پردازد.

انستیتو واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک (WINEP-Washington Institute for Near East Policy) در واشنگتن دی. سی پایتخت ایالات متحده آمریکا مستقر است. این مؤسسه در بیانیه مأموریت خود می گوید «در پی پیشبرد درکی متوازن و واقع گرایانه از منافع آمریکا در کشورهای خاورمیانه و ترویج سیاست هایی است که از منافع آمریکا در این کشورها حفاظت کند.»

اما بر خلاف این عنوان، این مؤسسه کاملاً در راستای اهداف رژیم صهیونیستی در خاورمیانه حرکت می کند. بنیانگذار آن نیز مارتین ایندک، معاون سابق پژوهشی مدیران آیدک (کمیته روابط عمومی آمریکا و اسرائیل) است و عملکرد مغرضانه آن طی سال های گذشته ماهیت

علمی، تحقیقاتی و بی طرفانه این اندیشکده را نقض کرده است. در هیئت مشاوران این مرکز اسامی همچون وارن کریستوفر، الکساندر هبگ، رابرت مک فارلین، جورج شولتز و ریچارد پل به چشم می خورد. در کتاب لابی اسرائیل و سیاست خارجی آمریکا دو استاد برجسته آمریکایی والت و میرشایمر از این مؤسسه در واشنگتن به عنوان یکی از ارکان اصلی و با نفوذ لابی اسرائیل و سیاست خارجی آمریکا در کنار اتاق های فکر بزرگ دیگر: موسسه انترپرایز آمریکا، موسسه بروکینگز، بنیاد هریتج، مؤسسه هادسن (وابسته به شرکت رند) و جینسا نام می برند. این سازمان به دلیل داشتن پیوندهای قوی با گروه لابیگر حامی اسرائیلی کمیته روابط عمومی آمریکا و اسرائیل و به این دلیل که توسط یک کارمند سابق آیدک تأسیس شده بارها مورد انتقاد قرار گرفته است.

جان مرشهایمر، از استادان علوم سیاسی دانشگاه شیکاگو، و استیون والت رئیس مدرسه کندی هاروارد دانشگاه هاروارد، این مؤسسه را «بخشی از هسته» لابی اسرائیل در آمریکا می خوانند. مرشهایمر و والت در تبیین این گروه در کتابشان لابی اسرائیل و سیاست خارجی آمریکا می نویسند، «با این که مؤسسه واشنگتن پیوندهایش با اسرائیل را کم اهمیت جلوه می دهد و مدعی است که نقطه نظری متوازن و واقع گرایانه در خصوص مسایل خاورمیانه ارائه می دهد، این طور نیست. در واقع این مؤسسه را کسانی تأمین بودجه و اداره می کنند که عمیقاً به پیشبرد برنامه اسرائیل متعهدند. بسیاری از کارکنانش دانشورانی میرز یا مقامات سابق باتجربه اند، ولی در خصوص بیشتر مسایل خاورمیانه ناظران بی طرفی نیستند و در دیدگاه های درون صفوف مؤسسه تنوع اندکی وجود دارد.»

رشید خالدی استاد فلسطینی-آمریکایی و اداره کننده مؤسسه خاورمیانه دانشگاه کلمبیا نیز در گفتگویی با شبکه خبری الجزیره در دسامبر سال ۲۰۰۳ به تندی از مؤسسه واشنگتن انتقاد کرد و گفت که این مؤسسه «سرسخت ترین دشمن عرب ها و مسلمانان» است و آن را «مهمترین ابزار پروپاگاندای صهیونیسم در ایالات متحده» توصیف کرد. اخیراً نیز این مؤسسه گزارشی مفصل از مجموعه اقدامات سازمان پدافند غیرعامل کشور

■ اخیراً اندیشکده واشنگتن که وابسته به لابی آیدک در آمریکا است، گزارشی مفصل از مجموعه اقدامات سازمان پدافند غیرعامل کشور آماده کرده و به آمریکایی ها هشدار داده است که این سازمان در عمل سیاست های آنها را خنثی می کند

برای آژانس‌هایی است که کارشان مربوط به تهدیدهای اقتصادی، شیمیایی، رادیواکتیو، بیولوژیکی و سایبری است. مأموریت این سازمان همچنین به بخش‌های دفاعی، حمل و نقل، امنیت غذایی، انرژی، رسانه، ارتباطات تلفنی، صنایع، ساخت‌وساز و مالی نیز گسترش یافته است. هرچا که مسئولیت‌ها و شرح وظایف مشترک باشد، این سازمان معمولاً توافق‌نامه‌های همکاری با شخصیت‌های امنیتی، نظامی و مدنی امضا می‌کند.

در بخش دیگری از این گزارش صراحتاً به عملکرد ریاست سازمان پدافند غیرعامل پرداخته شده و آمده است: «در سال‌های اخیر، سازمان پدافند غیرعامل در خط مقدم «فراخوان هیبریدی» ایران علیه دشمنانش قرار گرفته است. از سپتامبر ۲۰۱۵، ریاست سازمان پدافند غیرعامل را «سردار» غلامرضا جلالی فراهانی، که یک ژنرال فرمانده سپاه صریح‌اللهجه است، برعهده گرفته است. ریاست کمیته‌ای که بر این سازمان نظارت دارد را نیز سردار محمد باقری، فرمانده نیروهای مسلح ایران برعهده دارد. جلالی در این کمیته ناظر و عضو است و علاوه بر او، وزرای دفاع و کشور، معاونان کلیدی رئیس‌جمهور، رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس هم عضو کمیته هستند. سازمان پدافند غیرعامل با داشتن مقرهای عملیاتی شهید زین‌الدین در تهران، به یک سازمان عملیاتی تبدیل شده که اکثر نیروهای آن از سپاه و بسیج هستند. جلالی ذیل دستورات رهبری و سردار باقری عمل می‌کند و این مساله به او اختیارات گسترده‌ای داده و باعث شده اجرایی کردن تصمیمات سازمان پدافند غیرعامل برای همه مهم باشد.»

این گزارش به ابعاد بین‌المللی فعالیت‌های سازمان پدافند غیرعامل نیز اشاره کرده و افزوده است: «مأموریت این سازمان همچنین شامل توسعه خدمات خود به دیگر کشورها بر اساس دیپلماسی دفاع ملی ایران است، به همین خاطر پدافند غیرعامل به عنوان بخشی از دکتترین مقاومت منطقه‌ای ایران است. همانطور که جلالی در اکتبر ۲۰۱۷ اشاره کرد، سازمان پدافند غیرعامل به طور نزدیک با سوریه، عراق و حزب‌الله لبنان کار می‌کند.»

یکی از بخش‌های مهم گزارش اتاق فکر واشنگتن مربوط به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل در بخش‌های دفاع سایبری است. این گزارش در این خصوص می‌نویسد: «پدافند غیرعامل در سال‌های ابتدای شکل‌گیری خود بر بهبود و توان‌افزایی زیرساخت‌های حیاتی ایران به شیوه‌های سنتی و استفاده از تجربه حاصله از جنگ ایران و عراق متمرکز بود. این بدین معنا بود که یک مدل جنگ اقتصادی موجود را که دشمن با استفاده از نیروی نظامی زیرساخت‌ها را هدف قرار می‌دهد، تعقیب می‌کرد. اما سپس جلالی و دیگر رهبران دفاعی

آماده کرده و تلاش داشته تا با بهانه‌های واهی عملکرد این سازمان را مخالف حقوق بشر جلوه دهد! این درحالی است که اساساً سازمان پدافند غیرعامل مسئول دفاع مردمی در کشور است و مشخص نیست این اتهامات بر چه مبنایی صورت گرفته است. با این حال از نکات مهم این گزارش اقرار آمریکایی‌ها به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل در عمل به سیاست‌های اصولی کشور است. برای مثال در حوزه اقتصادی؛ این گزارش آورده است: «در ۱۱ سال گذشته، آیت‌الله علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران بارها به تحریم‌های امریکا علیه ایران برچسب «جنگ تمام عیار» اقتصادی زده است به‌ویژه آن دسته از تحریم‌هایی که واردات و صادرات، بخش‌های مالی و تکنولوژیکی کشور را هدف قرار می‌دهند و در پاسخ به این جنگ تمام‌عیار اقتصادی مدت‌ها خواستار یک «جهاد اقتصادی» بود. یکی از ابزارهای ایران برای این مبارزه سازمان پدافند غیرعامل، یک نهاد شبه نظامی مسئول تقویت پایداری زیرساخت‌های ملی ایران، است.»

این گزارش می‌افزاید: «به موجب قانون، این نهاد مسئولیت سیاست‌گذاری، طرح برنامه، هدایت، سازمان‌دهی، رصد و انجام عملیات پدافندی غیرعامل و دفاع مدنی ...

■ **بنیانگذار اندیشکده واشنگتن**
مارتین ایندک، معاون سابق
پژوهشی مدیران آلیک (کمیته
روابط عمومی آمریکا و
اسرائیل) است

■ **جان مرشهایمر، از استادان**
علوم سیاسی دانشگاه شیکاگو،
و استیون والت رئیس مدرسه
کندی هاروارد دانشگاه
هاروارد، اندیشکده واشنگتن
را «بخشی از هسته» لابی
اسرائیل در آمریکا می خوانند

■ **آمریکا و رژیم صهیونیستی**
از عملکرد موفق سازمان پدافند
غیرعامل کشور به ویژه در
خصوص ایمن سازی کشور
در برابر تهدیدات نوین و
دانش بنیان احساس نگرانی
می کنند و عملاً خواستار توقف
فعالیت های دفاع مردمی شده اند

مواجه می شوند.

آنچه که مشخص است آمریکایی ها از عملکرد موفق سازمان پدافند غیرعامل کشور به ویژه در خصوص ایمن سازی کشور در برابر تهدیدات نوین و دانش بنیان احساس نگرانی می کنند و عملاً خواستار توقف فعالیت های دفاع پایه شده اند. بدون شک سازمان پدافند غیرعامل کشور با عمل به منویات مقام معظم رهبری و سیاست های بالادستی و در چارچوب قوانین مصوب، در سال های آتی بهتر از گذشته کشور را در برابر خطرات و دشمنی استکبار جهانی بیمه خواهد ساخت. انشاء الله

به ماهیت هیبریدی جنگ مدرن، رشد سریع اینترنت و شبکه های اجتماعی و مدل های جنگ اقتصادی جدید که تنها متکی بر ابزارهای غیرنظامی یا نرم است پی بردند. این درک و شناخت باعث شد آنها به دنبال راه های دیگر برای شناسایی و رویارویی با تهدیدهای نوظهور باشند.

این گزارش ادامه می دهد: «امروز یکی از نقش های مهم سازمان پدافند غیرعامل این است که از تمام منابع ملی سایبری و غیرسایبری خود برای شناسایی و مقابله فعالانه با هر حمله سایبری علیه زیرساخت های ملی ایران که توسط هر کشور خارجی متخاصم یا گروه های داخلی تحت حمایت آنها انجام می شود، استفاده کند.»

البته این گزارش نیز به صراحت تاکید دارد که ایران یکی از قربانیان حملات سایبری است و اساساً ورود سازمان پدافند غیرعامل به این زمینه از ماجرایی حمله به زیرساخت ها آغاز شده است. گزارشگر موسسه واشنگتن می نویسد: «در پی حمله سایبری ۲۰۱۰ استاکس نت به زیرساخت های هسته ای ایران، حمله ۲۰۱۲ «فلیم» به صنایع نفت ایران، تهران فضای سایبری را به عنوان یک تهدید موجودیتی می بیند. در پاسخ به این حوادث، نیروهای مسلح ایران با راه اندازی مقرهای دفاع سایبری در اکتبر ۲۰۱۱ و سپردن مسئولیت این مقرها به سازمان پدافند غیرعامل درصدد مقابله به موقع با تهدیدهای نوظهور و حذف این تهدیدها برآمدند.»

این گزارش در پایان و حسب عملکرد ویژه سازمان پدافند غیرعامل کشور در زمینه ارتقای تاب آوری در برابر فشارهای آمریکا خواستار تحریم این سازمان از سوی آمریکایی ها شده است.

گزارشگر موسسه واشنگتن به صراحت می نویسد: «سازمان پدافند غیرعامل، تاکنون از تحریم های وزارت دارایی آمریکا فرار کرده هر چند که در سال ۲۰۱۰ اتحادیه اروپا به خاطر ارتباط این سازمان با برنامه هسته ای ایران تحریم هایی را علیه آن وضع کرد. واشنگتن باید این از قلم افتادگی را با افزودن کل سازمان پدافند غیرعامل یا مقرهای دفاع سایبری آن به فهرست تحریم هایش جبران کند. یا حداقل مقامات آمریکایی باید به ایران هشدار دهند که اگر تمام ارگان های پدافند غیرعامل به طور کامل غیرنظامی و بی خطر نشوند، با تحریم

آشنای مختصر با مفاهیم پدافند غیر عامل

پدافند غیر عامل چرا و چگونه؟!

دکتر جعفر موحدی نیا

جنگ و خونریزی بوده و کشورهای استعمارگر به بهانه‌های مختلف موجب بروز جنگ‌ها و تخریب و انهدام زیرساخت‌های تولیدی، اقتصادی، اجتماعی، زیربنایی و دفاعی و کشتار و آواره نمودن انسان‌های بیشماری گردیده‌اند. به طوری که در طول ۴۵ سال از سال ۱۹۴۵ تا سال ۱۹۹۰ میلادی فقط ۳ هفته بدون جنگ و خونریزی بوده است. ضمن آنکه هیچ نشانه‌ای نیز از پایان قریب‌الوقوع جنگ‌ها، مناقشات، درگیری‌های مسلحانه و سایر تهدیدات در قرن حاضر دیده نمی‌شود. گفتنی است که نظام سلطه به رهبری آمریکا بیش از ده جنگ عمده در پیرامون حرم سرزمین کشور ما با هدف مهار و براندازی جمهوری اسلامی و بسط و توسعه سیطره سیاسی، اطلاعاتی، جغرافیایی، اقتصادی و نظامی خود رقم زده است. از جمله آنها می‌توان به جنگ اول و دوم خلیج فارس، جنگ و مناقشه ۷۹ روزه یوگسلاوی، جنگ تحمیلی هشت ساله ایران و عراق، جنگ افغانستان، جنگ ۴۳ روزه لبنان، جنگ‌های ۲۲ روزه، ۸ روزه و ۵۰ روزه غزه، جنگ تروریستی گروه‌های تکفیری داعش و ۵۰ روزه غزه و جنگ ۴۱ ماهه ادامه‌دار یمن با فجایع انسانی نفرت‌انگیز و دردآور عربستان سعودی اشاره کرد. آمریکا در سرعت‌بخشی به براندازی نظام پس از ناامید شدن رویارویی مستقیم و حصول اطمینان از عدم موفقیت در تهاجم نظامی و تبعات و پیامدهای منفی جهانی و منطقه‌ای آن،

موضوع پدافند غیر عامل در جهان هستی از قدمتی به اندازه تاریخ زندگی انسان برخوردار است، انسان‌های اولیه برای در امان ماندن از خطر تهاجم حیوانات و تهدیدات پیرامونی خود به غارها، بالای درختان و دیگر مکان‌های امن طبیعی پناه می‌بردند و با متمدن شدن تدریجی جوامع بشری و شکل‌گیری زندگی شهری، احساس نیاز به امنیت و حفاظت شهر از تهاجم دشمنان، اقدام به دژها، قلعه، حصار، خندق، دیوارها و موانع دفاعی در پیرامون شهرها نمودند. در این راستا در طول تاریخ بشری با تغییر تسلیحات و به تبع آن ابزار و اقدامات دفاعی نیز شاهد تغییر و تحول چشمگیری بوده و این پیشرفت و فناوری، کماکان ادامه یافته و روندی افزایشی به خود گرفته است و توجه کشورها را به لزوم و اهمیت اقدامات پدافند غیر عامل در راهبردهای دفاعی با هدف مصون‌سازی کشور و ارتقای امنیت ملی مضاعف نموده است.

اجتناب ناپذیر بودن

در طول تاریخ چند هزار ساله تمدن بشری صرفاً ۲۸۶ سال بدون

اصول پدافند غیرعامل چیست و شامل چه مواردی می باشد؟

اصول پدافند غیرعامل عبارت است از مفاهیم بنیادین دفاعی که دستیابی به اهداف پدافند غیرعامل را تسهیل و تضمین می کند. مکان یابی-انتخاب عرصه های ایمن-پراکندگی-کوچک سازی-اعلام خبر-دفاع در عمق (دفاع چندلایه)-جایگزینی-تمرکزگرایی-استتار، اختفا، پوشش و فریب-تنوع (متنوع سازی منابع)-ایجاد موانع-مقام سازی و ایجاد استحکامات-محرمانگی-تحرك پذیری-چندمنظوره سازی-آمایش سرزمینی (توزیع بهینه جمعیت و فعالیت در فضا)-هم پوشانی دفاع عامل و غیرعامل-افزونگی

جهت فهم بیشتر دفاع بدون استفاده از سلاح، اصل پراکندگی را به طور مختصر شرح می دهیم. در پراکندگی چنانچه به جای احداث یک نیروگاه ۲۵۰۰ مگاواتی در یک شهر یا استان ۱۰ نیروگاه کوچکتر با ظرفیت ۲۵۰ مگاواتی احداث گردد و آنها را در فضای جغرافیایی یک استان در چند شهر مختلف توزیع و پراکنده کنیم در این اقدام بدون آنکه از تسلیحات خاص برای دفاع از نیروگاه حجیم و بزرگ ۲۵۰۰ مگاواتی استفاده شود، آسیب پذیری نیروگاهها کاهش داده می شود ضمن اینکه این اقدام موجب تحمیل هزینه بیشتر به دشمن، سخت نمودن دسترسی آنها و در نتیجه افزایش بازدارندگی می گردد.

قلمرو اقدامات پدافند غیرعامل

انجام اقدامات پدافند غیرعامل برابر قوانین مصوب، شامل کلیه مراکز، زیرساختها و شریانهای حساس، خاص و مهم (احداث شده، در حال بهره برداری، در حال احداث و توسعه آتی) می باشد.

وضعیت پدافند غیرعامل کشور چگونه می باشد؟

در پرتو هدایت و رهنمودهای مستمر و حکیمانه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و مساعدت، حمایت، هماهنگی و تدابیر ستاد کل نیروهای مسلح ج.ا. و برنامه ریزی، تلاش و تدبیر مسئولین، مدیران، کارشناسان و کارکنان سازمان پدافند غیرعامل کشور و همکاری وزارتخانه ها، دستگاه ها، نهادها و سازمان های اجرایی و استانی و شهری و حمایت مجلس شورای اسلامی، سازمان پدافند غیرعامل کشور ضمن عبور از گردنه های سخت و پیچیده، از بدو تشکیل تاکنون شاهد انجام اقدامات و تحولات مهم و پیشرفت و نوآوری قابل توجهی در کاهش آسیب پذیری زیرساختها، مراکز و شریانهای حیاتی و حساس و مهم کشور، ارتقای پایداریها، استمرار خدمات ضروری، تسهیل مدیریت بحران و افزایش بازدارندگی در برابر تهدیدات و چالش های فراروی بوده است، گفتنی است که این سازمان به هیچ وجه نسبت به این سطح قانع نبوده و خود را موظف و متعهد به برداشتن گام های تکمیلی مستمری به منظور حصول و محقق سازی اهداف راهبردی، عملیاتی و اجرایی پدافند غیرعامل می داند.

■ آمریکا پس از ناامید شدن از رویارویی مستقیم و حصول اطمینان از عدم موفقیت در تهاجم نظامی و تبعات و پیامدهای منفی جهانی و منطقه ای آن، جهت هم افزایی تهدیدات با رویکرد جنگ هیبریدی یا ترکیبی (Hybrid warfare) وارد میدان شده است

جهت هم افزایی تهدیدات با رویکرد جنگ هیبریدی یا ترکیبی (Hybrid warfare) وارد میدان شده و از طریق دیپلماسی (منزوی سازی) عملیات روانی، تبلیغات (پروپاگاندا)، جنگ رسانه ای در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی، حمایت از ناسامانی ها و شورش های محلی و خیابانی و دامن زدن به اختلافات مذهبی و قومی، تهاجم سایبری، عملیات تروریستی و خرابکارانه، تحریم و جنگ اقتصادی، زمینه و بسترهای لازم را جهت ایجاد نارضایتی، بی اعتمادی مردم، متقاعد سازی و مشروعیت زدایی و ایجاد شکاف و فاصله بین مردم و نظام فراهم می نماید. غافل از آنکه انقلاب اسلامی در چهل سالگی خود توانسته است از عرصه های تهدیدات نظامی، امنیتی، سیاسی عبور کند و این بار نیز با هوشیاری، آمادگی، توانمندی و ایمان و اعتقاد راسخ به نصرت الهی از موانع و گردنه های سخت فراروی خود به سلامت عبور خواهد نمود.

تعریف پدافند غیرعامل

از منظر واژه شناسی، واژه پدافند از دو بخش «پد» و «آفند» تشکیل شده است، در فرهنگ و ادب فارسی (پاد) یا (پد) پیشوندی است که به معنی (ضد، متضاد، پی و دنبال) است و هرگاه قبل از واژه ای قرار گیرد، معنای آن را معکوس می کند، واژه (آفند) نیز به معنای (حمله، جدال، پیکار

و تهاجم) است. بنابراین پدافند در واقع آن عملی است که بر ضد آفند، صورت می گیرد، معادل انگلیسی پدافند غیرعامل (Passive Defense) است.

کوتاه ترین تعریف پدافند غیرعامل دفاع بدون سلاح می باشد.

تعریف مصوب پدافند غیرعامل: مجموعه اقدام های غیر مسلحانه ای که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت های ضروری، ارتقای پایداری ملی، تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدها و اقدام های نظامی دشمن می شود. در تعریف یاد شده ضمن اینکه واژه پدافند غیرعامل تبیین می شود، نتایج حاصله از انجام اقدامات پدافند غیرعامل نیز که شامل پنج مولفه است بیان می گردد. منظور از تهدیدات در سطر آخر تعریف یاد شده، تهدیدات سایبری، زیستی، پرتوی، شیمیایی، اقتصادی و نظامی دشمن است، موضوع قابل توجه در این راستا این است که تهدیدات فراروی حوزه مسئولیتی سازمان پدافند غیرعامل کشور، تهدیدات طبیعی و انسان ساز (Man Made) می باشند و تهدیدات طبیعی (Natural Threats) از قبیل سیل، زلزله، سونامی، بهمن، سرما، خشکسالی، طوفان، گردباد و ... در حوزه مسئولیتی سازمان مدیریت بحران کشور است که در زیر مجموعه وزارت کشور قرار دارد.

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد پدافند غیر عامل و عصر جنگ سایبری

حسین جندقی

موج آینده است که همراه با حملات گسترده به بنیان‌های ارتباطاتی امروز (نظامی و غیرنظامی)، شبیخون قرن بیست و یکم را رقم می‌زند. فضای سایبر یک میدان جنگ دیجیتال است که در آن کشورها و پروکسی‌هایشان، گروه‌های تبهکار سازمان‌یافته، تروریست‌ها، هکرها، و دیگر گروه‌ها در جستجوی راهی برای بهره‌بردن و استیلا بر دیگران از طریق نظارت، جاسوسی، فعالیت‌های مخرب و مجرمانه، استخدام و اغفال نیروها، برنامه‌ریزی و تحریک به حمله سایبری هستند. اگرچه برخی استراتژیست‌ها سایبر تروریسم را تروریسم جدید عصر ما معرفی می‌نمایند اما تاریخچه تروریسم سایبری به اوایل دهه ۱۹۹۰ همزمان با فراگیر شدن شبکه جهانی اطلاعات می‌رسد. در آن زمان بود که آکادمی ملی علوم ایالات متحده در گزارشی با عنوان ما در معرض خطر هستیم به ابعاد موضوع اشاره کرد و بعدها واژگان دیگری مانند پرل هاربر دیجیتال، واترلو الکترونیکی، و چرنوبیل دیجیتال نیز عمق نگرانی از تهدیدات سایبری را نشان دادند. در چنین اوضاعی کشورها می‌خواهند شهروندان خود، کسب و کارها و شبکه‌های حیاتی خود را که روزبه‌روز بیشتر با اینترنت پیوند می‌خورند در برابر طوفان سایبری محافظت کنند. در اینجا فقط یک راه وجود دارد چرا که بستن درها و بازگشت به عقب در چنین جهانی میسر و مطلوب نیست بلکه سیاست‌های سایبری کارآمد علاج کار خواهد بود.

امروزه فضا سایبری بیش از پیش با امنیت کشورها گره خورده است. در بسیاری از کشورها بخش سایبری در درون تشکیلات نظامی فعال است و فضای سایبر به طور فزاینده‌ای نظامی می‌شود. جنگ سایبری به وضوح یک جبهه است که کشورها سعی می‌کنند در آن مزیت نسبی به دست آورند و پیروز میدان باشند اما این جنگ جنبه مجرمانه‌ای هم دارد که مخفیانه انجام می‌شود. کشورها هیچگاه اعتباری که به حملات سایبری و هک کردن تخصیص می‌دهند بیان نمی‌کنند. امروزه امنیت و

دنیای اینترنت همانقدر که عظیم و پرجاذبه است به همان اندازه نیز شکننده و آسیب‌پذیر است. ایمنی زندگی ما را در برمی‌گیرد. امروزه گاه و بیگاه از جرائم سایبری حتی در ابعاد کلان از جمله دستکاری و مداخله دیگر کشورها در انتخابات‌ها و یا تقلب‌های آنلاین بسیار بزرگ در شبکه‌های پولی و مالی و دیگر عرصه‌های مهم سیاسی و اقتصادی یک کشور در جهان شنیده می‌شود. در جهان پر از تقابل و تنش که سایه جنگ همواره بر سر آن حس می‌شود هرگاه برای یک حمله نظامی و یا تقابل دو کشور به پیش‌بینی و سناریونویسی پرداخته می‌شود در اولین پرده این سناریو یک سرقت اینترنتی مجسم می‌شود که اهداف غیرنظامی را هدف قرار می‌دهد، شبکه برق را مختل می‌کند، قطارها را متوقف می‌کند، تلفن‌ها را از کار می‌اندازد و اینترنت را غارت می‌کند و بدین طریق یک فاجعه را رقم می‌زند.

فناوری اطلاعات در جایگاه مغزافزار فعالیت‌های جهانی، محور عملیات دولت‌ها، رویه‌های کنترل و فرماندهی نظامی، از چنان نقشی برخوردار شده است که برخی استراتژیست‌ها از منسوخ شدن خودکار «جنگ متعارف» در این فضای جدید سخن می‌گویند. جنگ در فضای سایبری را می‌توان حمله‌های اینترنتی طراحی شده از سوی گروه‌ها، سازمان‌های مختلف، علیه سامانه‌ها و برنامه‌های رایانه‌ای با اهداف به مراتب بزرگتر مانند دستیابی به سود مالی یا آسیب جدی وارد کردن به شهروندان یا دولت به‌وسیله روش‌های مجرمانه مانند کلاهبرداری، جعل، تخریب و اخلال در داده‌ها، سرقت، تضعیف یا غیرفعال کردن زیرساخت‌های نظامی و غیرنظامی تعریف نمود. جنگ سایبری دارای ویژگی‌های منحصر بفردی است در ثانیه‌ها اتفاق می‌افتد، از راه دور و بدون وجود ریسک برای جان سربازان و پرسنل رزمی می‌باشد. جنگ اطلاعات،

رسوخ کرده است و هم در دنیای واقعی و مجازی دشمنان متعددی داشته و با تهدیدات بالقوه مواجه است. از جمله حملات سایبری به کشور می‌توان به حمله سال ۲۰۱۰ به تاسیسات اتمی کشور با همکاری آمریکا و رژیم صهیونیستی اشاره کرد. مروری بر وقایع و حوادث سال‌های اخیر کشور، مؤید این واقعیت است که بخش عمده‌ای از تهدیدهای موجود علیه کشور، به ویژه در زیرساخت‌های حیاتی، با مستقیماً از فضای سایبر نشأت می‌گیرند و یا این فضا را هدف تهدید مستقیم خود قرار می‌دهند. بر همین اساس قرارگاه پدافند سایبری در درون سازمان پدافند غیرعامل کشور شکل گرفت و سند راهبری آن در سال ۱۳۹۴ تدوین شد. بر پایه این سند جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ کشوری است دست یافته به زیست بوم ملی سایبری امن، مصون، پایدار در برابر تهدیدات و حملات سایبری دشمن و قدرت برتر پدافند سایبری و دارای جایگاهی ممتاز در بین کشورهای منطقه می‌باشد. بر طبق این سند راهبردی ارزش‌های اساسی حاکم بر حوزه پدافند سایبری کشور خوداتکایی و خودباوری، اعتمادسازی و اطمینان بخشی نوآوری و خلاقیت، اخلاق اسلامی، نفی سلطه دشمن، فرهنگ و ارزش‌های اسلامی، مدیریت جهادی، تفکر و عمل بسیجی می‌باشد. این قرارگاه رسالت مصون‌سازی و پایدارسازی سامانه‌های سایبری کشور از طریق رصد، پایش، تشخیص تهدیدات، کشف، مدیریت و کنترل آسیب‌پذیری، اعلام هشدارهای لازم، اطمینان از پدافند سایبری، تدوین و انتشار نظامات (ملاحظات، مقررات، الزامات و اصول) پدافندی، آموزش و نهادینه‌سازی پدافند سایبری، مدیریت عملیات پدافند سایبری و دفاع حقوقی در برابر تهدیدات و حملات دشمن را به عهده دارد. این قرارگاه مبتنی بر اسناد فرادست متقن و دقیق و با نقشه راهی مستند و مستحکم در حوزه ایمنی سایبری گام‌های مهمی برداشته و با هم‌افزایی دیگر نهادهای ذیربط به سمت تشکیل یک سپر حفاظتی سایبری محکم برای کشور حرکت می‌کند.

حفاظت از اطلاعات یکی از مهمترین بخش‌هایی است که قدرت دولت‌ها را نشان می‌دهد. زیرا با افزایش استفاده از اینترنت و تکنولوژی ارتباطات و انقلابی که در جوامع بشری بوجود آمده است، جرایم مختلفی در زمینه‌های مختلف زندگی بشری از جمله بانکداری، تجارت الکترونیک، کلاهبرداری سایبری، جاسوسی سایبری، جعل، سرقت سایبری سبب تهدید امنیت ملی شده است. متعاقب افزایش ناامنی که ساخته و پرداخته خود قدرت‌های این حوزه است ابزار تامین امنیت نیز به فروش می‌رسد. واقعیت اینست طراحان شبکه‌ها و فضای مجازی این شبکه‌ها را به گونه‌ای سازماندهی می‌کنند که امکان دسترسی به اطلاعات کاربران برای مقاصد گوناگون میسر است چرا که قسمت زیادی از سود خود را از محل فروش داده‌ها و اطلاعات کسب می‌کنند. بعد از آنکه ناامنی در فضای دیجیتال نمود پیدا کرد آنگاه پروکسی‌ها و فیلتر شکن‌ها و سایر ابزارهای امنیتی را طراحی کرده و به فروش می‌رسانند. طبق تخمین موسسه گارتنر هزینه امنیت داده‌ها و اطلاعات در سال ۲۰۱۷ حدود ۸۶٫۴ میلیارد دلار بوده است که در پایان سال ۲۰۱۸ این مبلغ به ۹۳ میلیارد دلار خواهد رسید. در واقع از طریق ایجاد ناامنی در فضای مجازی استارت‌آپ‌ها یک بازار نزدیک به ۱۰۰ میلیارد دلاری را می‌زنند. برخی از صاحب‌نظران اذعان دارند که جهان هم‌اینک در دوران جنگ جهانی سایبری اول به سر می‌برد. در باره نقطه و لحظه شروع این جنگ آیندگان نظرات متفاوتی خواهند داشت اما به نظر می‌رسد سال ۲۰۰۷ و حملات سایبری به استونی یک نقطه شروع دقیق باشد. به هر حال آنچه که مشخص است یک جنگ بی‌قاعده در فضای سایبر در جریان است و برخلاف سلاح‌های هسته‌ای اینجا هیچ پروتکل واضحی برای به کارگیری سلاح‌های سایبری و چگونگی پاسخ دادن به آنها وجود ندارد. به هر تقدیر کشور ما نیز جزو آندسته از کشورهایی است که هم اینترنت در تمامی ابعاد سیاسی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و زندگی روزمره آن

گفت و گو «صیانت پایدار» با عضو ناظر مجلس شورای اسلامی در شورای عالی فضای مجازی

عملکرد سازمان پدافند غیرعامل در حوزه سایبری قابل تقدیر است

آمادگی کشور در برابر احتمال صغیف قطع اینترنت

فاطمه مهردادیان

سبحانی فر ادامه داد: سازمان پدافند غیرعامل در بسیاری از کشورها با عناوین دیگری نظیر سازمان حمایت از مردم در شرایط غیر نظامی فعالیت می کند که وظیفه مدیریت حوادثی نظیر سیل و زلزله را نیز برعهده دارد که در ایران این موارد بر عهده ستاد مدیریت بحران است، با این وجود در کشور ما با تشخیص مجلس این امور تفکیک شده و جایگاه این سازمان در ستاد نیروهای مسلح قرار گرفته و یکی از معاونین یا مدیران کل وزارتخانه ها به عنوان رابط هماهنگی های وزارتخانه مربوطه با سازمان ایفای نقش می کند.

رئیس کمیته مخابرات و ارتباطات مجلس همچنین گفت: سازمان توانسته در بخش های مختلف مثل راه اندازی شبکه فیبر نوری اقدامات موثری را رهبری کند، همچنین در بخش اینترنت ملی، گوشی همراه داخلی و حفاظت از مناطق استراتژیک و تامین لجستیک های غیرنظامی گزارش های مناسبی به مجلس رسیده است که شایسته تقدیراند.

سبحانی فر همچنین با اشاره به عملکرد سردار جلالی تصریح کرد: ایشان طی سال ها فعالیت با پشتوانه حضور در جبهه های جنگ نشان داده درک صحیحی از موضوعات حساس کشور داشته و با کمک تیم پژوهشی خود می تواند مدیران اجرایی را برای جریان های مقاومت مجاب کند.

وی تاکید کرد: از آنجا که فعالیت این سازمان با بخش های مختلف علمی، اقتصادی و اجتماعی می تواند همپوشانی داشته باشد، بهتر است اهمیت همکاری بیشتر با این سازمان به دستگاه های اجرایی گوشزد شود.

رمضانعلی سبحانی فر، عضو ناظر مجلس شورای اسلامی در شورای عالی فضای مجازی، در گفتگو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به تهدیدهای اخیر آمریکا مبتنی بر تحریم اینترنتی ایران گفت: آمریکا چنین اقدامی نخواهد کرد چرا که استفاده از ظرفیت های شبکه های مجازی و رسانه های دیجیتال تنها ابزار کم هزینه برای جریان نفوذ است. وی افزود: از سوی دیگر آمریکا حکمران اینترنت نیست و هیچگاه چنین اقدامی را انجام نداده است کما اینکه درباره کره شمالی نیز هیچگاه دستاویز تحریم اینترنتی نشد.

سبحانی فر همچنین خاطرنشان کرد: حتی در صورت تحریم اینترنت هم ایران راهکارهای خود را خواهد داشت و بستر لازم برای تحقق اینترنت ملی فراهم می شود.

رئیس کمیته مخابرات و ارتباطات مجلس همچنین با اشاره به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل گفت: این سازمان به عنوان یک نهاد امنیتی در بخش های غیرنظامی تلقی می شود، که همواره توانسته به موقع هشدارهای لازم را به دستگاه های اجرایی دهد اما به نظر می رسد در موقعیت کنونی باید به میدان آمده و با ترسیم نقشه راه هدایت جریان های مقاومت را به عهده بگیرد.

■ در صورت تحریم اینترنت ایران راهکارهای خود را خواهد داشت و بستر لازم برای تحقق اینترنت ملی فراهم می شود

■ سردار جلالی طی سال ها فعالیت با پشتوانه حضور در جبهه های جنگ نشان داده درک صحیحی از موضوعات حساس کشور دارد

الزامات صیانت از قلمرو سایبری کشور

مهندس محمدرضا فرجی پور
جانشین فرمانده قرارگاه پدافند
سایبری کشور

فضای سایبری، همچنان وابستگی‌هایی به کشورهای خارجی دارد و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و میان‌افزاری ما در مواردی، خارجی است. بنابراین باید توجه بیشتری به تولید محصولات و خدمات بومی امن در این حوزه مبذول شود.

هر جا از امکانات فناوری‌های ارتباطات و اطلاعات خارجی استفاده می‌کنیم ضمن بهره‌برداری باید متوجه تهدیدات هم باشیم؛ زیرا ممکن است در فرآیند تولید و یا در زنجیره تأمین، تهدیدات در آن تعبیه و نهفته شده باشد.

بنابراین ضرورت دارد تا تهدیدات را پایش و رصد کنیم و هشدارهای لازم را به بهره‌برداران اعلام نماییم. دستگاه‌های مختلف از جمله سازمان پدافند غیرعامل در این زمینه مسئولیت دارند. از سوی دیگر، احصای آسیب‌پذیری‌های دستگاه‌های مختلف و رفع آنها نیز بسیار مهم است.

مدیران دستگاه‌های اجرایی در سراسر کشور باید نسبت به فراگیری علوم سایبری

و شیوه‌های مقابله با تهدیدات آن خوشبختانه برنامه‌ریزی کنند. در سال‌های اخیر تبیین تفکر بهره‌برداری هوشمندانه از فضای سایبری همگام با رعایت معیارهای امنیتی و مراقبت‌های ویژه برای جلوگیری و کاهش تأثیرات تهدیدات دشمن در دستور کار قرارگاه پدافند سایبری کشور قرار گرفته است.

جاذبیت فوق‌العاده فضای سایبری باعث شده است که طراحان و برنامه‌ریزان آینده جهان از آن به عنوان یک امکان راهبردی ویژه یاد کنند. بسیاری معتقدند که امروزه و در سال‌های آینده، مهم‌ترین وسیله برای حکمرانی در جهان، فضای سایبری است؛ اما باید به خاطر داشت که این فضا هم یک فرصت برای پیشرفت و هم یک تهدید برای امنیت ملی کشورهای جهان تلقی می‌شود.

تعیین تکلیف قلمرو فضای سایبری و صیانت و مدیریت آن از مهم‌ترین مسائل رودرروی دولت‌ها در هر کشوری است. تعداد زیادی از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه دنیا، از سال‌ها قبل، اقدام به تدوین اسناد راهبردی امنیت سایبری و دفاع سایبری نموده و بسیاری از آنها ساختار و سازمان مورد نیاز را برای این منظور طراحی و پیاده‌سازی نموده‌اند.

فضای سایبری چالش‌ها و آسیب‌های به‌خصوصی دارد که باید برای مدیریت و جلوگیری از تبدیل شدن این چالش‌ها به تهدیدهای امنیتی اقدامی اساسی انجام داد. کشور ما در بخش فناوری‌های مربوط به

**هر جا از امکانات
فناوری‌های ارتباطات
و اطلاعات خارجی استفاده
می‌کنیم ضمن بهره‌برداری باید
متوجه تهدیدات هم باشیم؛ زیرا
ممکن است در فرآیند تولید و یا
در زنجیره تأمین، تهدیدات در
آن تعبیه و نهفته
شده باشد**

اخلاق رسانه‌ای

از منظر رهبر معظم انقلاب

سواد رسانه

وظایف مطبوعات و رسانه‌ها

مؤثرترین سلاح بین‌المللی علیه دشمنان و مخالفان سلاح تبلیغات است. سلاح ارتباطات رسانه‌ای است. امروز این قوی‌ترین سلاح است و از پمپ اتم هم بدتر و خطرناک‌تر است. من مطبوعات را یک پدیده ضروری و لازم و اجتناب‌ناپذیر برای جامعه‌ی خودمان و هر جامعه‌ای می‌دانم. بنده برای مطبوعات سه وظیفه قائلم!

نقد کردن و نظارت کردن

نقد یعنی عیار سنجی، ضعف‌ها و قوت‌های کار یک مجموعه را منصفانه کنار هم قرار دادن و جمع‌بندی کردن

تفاوت نقد کردن و نق زدن

نقد کردن: گفتن نکته تاریک برای فایده‌ی آمدن بر آن
نق زدن: تکرار نکته منفی برای پاشی بر آن

تفاوت تخریب و انتقاد

انتقاد: ارزشیابی منصفانه توسط آدم کارشناس
تخریب: بزرگ‌نمایی ضعف‌ها بدون توجه به نقاط قوت

طیف وسیع خط‌تخریب‌داهلی

- بعضی‌ها مفروض هستند. اطلاعاتشان کم است و برآزمایی اطلاعاتی چیزی می‌گویند.
- بعضی‌ها غرض‌های شخصی و غرض‌های سطحی دارند.
- بعضی‌ها غرض‌هایشان با نظام مسأله دارند. کینه امام در دستان است. حرف‌های امام را با از اول قبول نداشته‌اند یا حالا قبول ندارند.

اطلاع رسانی صادقانه و شفاف

آزادی قلم، حتی مسلم مردم و مطبوعات است. در این هم هیچ تردیدی ندارم و این جزو اصول مصزحه قانون اساسی است.

صفات کسی که قلم دست می‌گردد

- ✓ صداقت
- ↑ تقوا
- 👛 انصاف
- 🗣️ عفاف

کارهای ممنوع و ضد ارزش و خلاف مشی جمهوری اسلامی

- 🔪 کار شکنی
- 🔪 سخن پراکنی
- 🔪 بدگویی
- 🔪 شایعه پراکنی

عوامل مستبب تاریک شدن دل‌ها

- انشاعی فحشا
- تهمت زدن
- منوهم کردن به شایعات
- سوء ظن و بدگمانی

آثار وجود مطبوعات آزاد

- به وجود آوردن رشد و آزادی ملت
- افزایش رشد ملت

طرح و تبادل آراء و افکار در جامعه

در چارچوب اصول، اختلاف نظر اختلاف سلیقه عیب نیست که حسن است، مضر نیست که مفید و طبیعی است.

راه‌های پیشرفت کشور در رسانه

- 🗣️ آزادانه فکر کردن
- 🗣️ آزادانه مطرح کردن
- 🗣️ از حجاب ترسیدن
- 🗣️ شنیدن سخن و انتخاب بهترین

شاخص‌های نظام برای تبادل آراء و افکار

- 🗣️ اسلام
- 🗣️ انقلاب
- 🗣️ قانون اساسی
- 🗣️ سیاست‌های نظام

آثار نقد منصفانه و در چارچوب اصول

- کمک به تقویت دستگاه و نظام
- بهرم‌گرفتن انسان در مقام رقابت و نقد

آثار اهانت و هتک حرمت در بیان عقاید

- به هم ریختن انضباط جامعه
- خشمگین کردن خدای متعال

وظایف نقد کننده

۱. عدم بی‌انصافی در نقد از یک شخص یا دستگاه
۲. پیروی نکردن از هوای نفس و گفتن تا حد تکلف
۳. در نظر گرفتن فایده‌ی جامعه
۴. عدالت در حرف زدن
۵. تصمیم‌گیری و فعالیت کردن

وظایف نقد شونده

۱. وظیفه اصلی همه مسئولین نقد پذیر است
۲. روی باز و گوش شنوا داشتن
۳. پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری
۴. گوش دادن به منتقد برای برداشت نکات درست

وظایف مخاطب

۱. شنونده تهمت با غیبت یا داشتن حسن ظن آن را نپذیرد
۲. احساس بدست‌های منطقی و انوکسر
۳. درست حرف زدن و مواضع درست گرفتن
۴. تحت تأثیر خبرهای دروغ قرار نگرفتن

رسانه‌های رسمی و چالش اعتماد مخاطب

به کارگیری و آموزش مستمر و منسجم خبرنگاران محلی و پوشش زنده خبری یکی از روش‌های موثر در عمق بخشی به خبر است.

حرکت از رسانه غیرمتعهد به رسانه متعهد

یکی از مهمترین نیازهای رسانه‌های امروز تعهد اخلاقی رسانه به پوشش صادقانه و به دور از غرض‌ورزی‌های گروهی و سیاسی و تجاری وقایع و رویدادها است. در شرایط بحران مخاطب به سمت رسانه‌ای خواهد رفت که تعهد اخلاقی آن را در دوران قبل از بحران باور کرده باشد. رسانه‌ها باید محکم باشند. رسانه برای جلب اعتماد مخاطب باید حقیقت‌گو و مسئولیت پذیر باشد. همانگونه که در حوزه سلامت و پزشکی سوگندنامه بقراط تعهد اخلاقی و علمی و انسانی را به پزشک یادآوری می‌کند در حوزه رسانه نیز پایبندی به سوگندنامه صداقت و بی‌طرفی لازمه جلب اعتماد مخاطب به رسانه خواهد بود.

حرکت از رسانه ساده‌اندیش به رسانه با درک پیچیدگی‌ها

مخاطب به رسانه‌ای اعتماد خواهد کرد که پیچیدگی‌ها و درهم‌تنیدگی‌های دنیای امروز را درک کرده و مقتضیات آن را در پوشش خبری رویدادها رعایت نماید. این وظیفه رسانه است که در پیچیدگی‌ها دست برد تا راه‌هایی جدید برای آسان کردن فهمیدن دیگران پیدا کند. اگر رسانه ما اینکار را نکند و وانمود کند که همیشه پاسخ‌های ساده‌ای در دسترس هستند، در شرایط بحران همه را به سمت پرتگاه هدایت خواهد کرد. فهمیدن پیچیدگی‌ها تنها راه برای فهمیدن تهدیدات واقعی است که در اطراف ما است. این وظیفه رسانه است که تهدیدات را به گونه‌ای قابل فهم برای مخاطب ترجمه کرده و به مخاطب در فهمیدن حقایق کمک کند. در نهایت ما باید جهت اعتمادسازی به عنوان یک رسانه بهتر عمل کنیم و این مهم نیازمند آن است که بدانیم در گذشته چه اشتباهاتی کردیم و تصمیم بگیریم در آینده دیگر از آن روش‌ها استفاده نکنیم.

محمدحسین فروتن مسئول روابط عمومی سازمان پدافند غیر عامل کشور در چند سال اخیر با ایجاد و توسعه شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های موبایلی شاهد آن هستیم که اخبار به صورت وسیع و گسترده توسط افرادی که خود پیش‌تر مخاطب خبر بودند منتشر و توزیع می‌شود. دیگر رسانه‌های خبری حتی رسانه‌های آنلاین قدرت گذشته را ندارند و رسانه‌های خبری مکتوب هم بیشتر به تحلیل و گزارش می‌پردازند تا نقل اخبار. با به وجود آمدن و فراگیر شدن ابزارهای ضبط وقایع از قبیل دوربین‌های گوشی موبایل و یا ضبط کننده‌های صوتی که در لحظه قادرند از هر اتفاقی حول شما عکس، صوت یا فیلمی مناسب تهیه کنند و همچنین فراگیری ابزارهای رایانه‌ای حرفه‌ای از قبیل نرم‌افزارهای ویرایش عکس و فیلم و صدا و فراگیر شدن امکان ارسال آنلاین توسط اینترنت در یکی از شبکه‌های اجتماعی یا پیام‌رسان‌ها تحول شگرفی در زمینه ارتباطات پیش آمده و همه افراد تبدیل به یک خبرنگار مجهز در محل وقوع رخداد شده‌اند. تعریف فرایند ارتباط که روزی فرستنده، گیرنده، وسیله ارتباط و نهایتاً محتوای پیام، رمزنگاری و بازخورد آن در مخاطب بود تا حد زیادی تفاوت کرده است. با توجه به دوطرفه شدن فضای رسانه‌ها در شبکه‌های اجتماعی وسیله ارتباط از روزنامه و مجله و سایت به تلگرام و اینستاگرام و توئیتر و ... در حال تغییر است و فرستنده پیام، گیرنده روی خط نیز می‌تواند باشد و البته گیرنده و مخاطب قدیم، تولیدکننده محتوا نیز می‌تواند باشد و دیگر

وسيله ارتباط آن اهميت قدیم را ندارد بلکه پیام است که هرچه قوی‌تر و نافذتر باشد مخاطب بیشتری خواهد داشت. بارها در شبکه‌های اجتماعی به متن یا کلیپی که توسط یک فرد عادی تهیه شده و میلیون‌ها بازدید و مخاطب داشته است برخورد کرده‌اید. پس باید لحاظ داشت آنچه که تغییر عمده کرده است وسیله ارتباط است نه شأنیت و جایگاه رسانه فرستنده. رسانه‌ها به عنوان فرستنده پیام جایگاه خود را دارند و فقط گویی ابزار این انتقال پیام از سایت به کانال‌های مجازی تغییر کرده است و در این میان مردم به یک خبرنگار و یا شهروند خبرنگار برای رسانه‌ها تبدیل شده‌اند و نمی‌توان گفت آنچه که لزوماً رسانه‌های رسمی روایت کنند مخاطبان می‌پذیرند. بنابراین یک رسانه برای حضور همیشگی و درخور توجه نیاز به مخاطب و البته اعتماد او دارد. پوشش آنتن‌های یک رسانه و فراگیری آن، هر قدر هم گسترده باشد، اگر اعتماد مخاطبان را به همراه نداشته باشد، عنوان رسانه را یدک کشیدن، خود اطلاق نامعمولی است. در واقع آنچه که در دنیای امروز رسانه‌ها به عنوان الگو دارای اهمیت است، الگوی تعاملی است که منجر به دریافت بازخورد پیام و عکس‌العمل مخاطبان می‌شود، که میان فرستنده و گیرنده پیام در جریان است و این امر وقتی حاصل می‌شود که رسانه در ارتباطی تعاملی نسبت به مخاطب قرار گیرد و مخاطب نیز پیام‌های رسانه را پذیرا باشد. چنین چرخه‌ای با در نظر داشتن عناصری که پیش از این سخن از آن‌ها به میان آمده می‌تواند اعتماد مخاطب را به سوی خود جلب کند و در واقع شرط اساسی رابطه انسانی هم‌چون قابلیت اتکاء به دیگری و اعتماد شکل می‌گیرد. به عبارتی دیگر اگر اعتماد را که در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... کاربردهای اساسی دارد، در ابعاد زندگی اجتماعی نادیده بگیریم، معلوم نیست جامعه‌ای شکل بگیرد و زیربنای هم‌زیستی تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد. شیب تند تحولات ادامه دارد و مردم به منابع خبری غیررسمی گسترده‌ای دسترسی دارند و چون رسانه‌های رسمی کارآمدی لازم را ندارند، به سراغ رسانه‌های دیگر می‌روند و نقطه خطرناک اینجاست که حتی امنیت ملی را تهدید می‌کند و آن این است که رسانه تحت فشار و بازمانده از تحولات، نمی‌تواند تصویر مسئولانه‌ای از وقایع ارائه دهد.

متأسفانه ضریب اعتماد مخاطبین به رسانه‌های رسمی قابل قبول نیست و این موضوع یکی از چالش‌های مهم در شرایط تهدید و بحران به حساب می‌آید. در شرایط بحرانی رسانه‌های رسمی باید عملاً به مرکز کنترل و جهت‌دهی افکار عمومی تبدیل شوند اما اگر مخاطب به این رسانه‌ها اعتماد کافی نداشته باشد موج‌های خبری مسموم و شایعه‌پراکنی‌ها منجر به تشدید بحران خواهد شد اما اعتمادسازی و حفاظت از اعتماد مخاطب فرایندی است که باید قبل از ورود به شرایط بحران و تهدید صورت گرفته باشد. به نظر به کارگیری روش‌های زیر می‌تواند نقش مهمی در تحقق این هدف داشته باشد.

حرکت از رسانه سطحی به رسانه عمقی

با وجود هزاران کانال خبری و رسانه‌های متعدد که اخبار متفاوتی از یک رویداد ارائه می‌نمایند مخاطب به رسانه‌ای اعتماد خواهد کرد که عمق و جامعیت خبری آن از سایر رسانه‌ها بیشتر باشد.

سردار جلالی در نشست مشترک با معاون صداے جمهوری اسلام

جنگ امروز جنگ رسانه هاست

الگوی تهدیدات علیه کشور متغیر و دانش محور است

عوض می شود. تهدید ثابتی نیست که صرفاً نظامی باشد و ما بتوانیم الگوهایی را برای دفاع ترسیم کنیم. چون چهره تهدید در حوزه پدافند متغیر است و اثری که طی ۱۵ سال گذشته بر کشور گذاشته است تهدیداتی را متوجه کشور کرده است که از حوزه سایبری، دفاعی، اقتصادی، شبکه محور مبتنی بر شبکه های اجتماعی و مدل های مختلف تشکیل شده است. وی اولین ماموریت این نهاد را رصد، پایش و احصاء تهدید دانست و گفت: معمولاً اولین تهدیدها در ایران صورت می گیرد چون ما آزمایشگاهی هستیم که مورد تهدید مدل های مختلف هستیم. استراتژی دشمن در مدل های مختلفی شکل می گیرد و تلاش می کنند که به نوعی جمهوری اسلامی ایران را درگیر کنند که می توان به تهدیداتی از جنس پولی مالی اشاره کرد. رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور تصریح کرد: تبیین تهدید و مشخص کردن آن برای مردم بسیار مهم است، چون مردم متوجه تهدید شده و بهتر می توانند برخورد کنند.

وی خاطرنشان کرد: سازمان پدافند غیرعامل کشور ۵ سالی است که به خاطر موضوع تهدیدات از حالت سنتی خارج شده و عوامل پدافندهایی از جنس سایبری، بیولوژیک، پرتوی، شیمیایی، کالبدی، مردم محور، اقتصادی و شیمیایی را در دستور کار خود قرار داده است که بتواند برای دفاع از آن الگویی را برای

سردار دکتر غلامرضا جلالی، رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در نشست مشترک با معاون صداے جمهوری اسلامی با اشاره به اینکه موضوع «پدافند غیرعامل» چون موضوع دفاع در بخش غیرنظامی را مطرح می کند، همواره مورد مطالبات مقام معظم رهبری است، گفت: چون ساختار این نهاد بین دولت و بخش دفاع است نه دولتی نه نظامی هستیم برای همین تلاش می کنیم که سیاست های دفاعی را هم از رهبری و هم از ستاد کل نیروهای مسلح دریافت کرده و در موضوعات برنامه های توسعه کشور در حوزه های مختلف پیاده سازی کنیم که تقریباً کاری نو و سخت است.

رئیس پدافند غیرعامل کشور با اشاره به یکی از دلایل سختی این کار گفت: تهدیدی که ما دنبال می کنیم تهدیدات انسان ساز و متکی بر تهدیدات تکنولوژی است که هر چند یک وقت

«

دکتر حمید شاه‌آبادی معاون صدا نیز خبر از آمادگی این رسانه برای یاری دادن در ماموریت‌ها داد و گفت: رادیو با استفاده از ظرفیت‌هایی که دارد می‌تواند در ماموریت‌ها سازمان پدافند غیرعامل کشور را یاری کند.

شاه‌آبادی با بیان اینکه در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷، ۵۳۷ عنوان برنامه

با موضوع «پدافند غیرعامل» از رادیو پخش شده، تصریح کرد: این رسانه ظرفیت‌های خوبی برای یاری در ماموریت‌های سازمان پدافند غیرعامل دارد.

معاون صدا با اشاره به حضور سردار دکتر غلامرضا جلالی رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در نشست مدیران شبکه‌های مختلف رادیویی، این حضور را فرصت مغتنمی برای رسانه دانست و تصریح کرد: الحمدلله گزارش‌های خوبی از عملکرد این معاونت شنیده می‌شود که با فراغ بال می‌توانیم ظرفیت‌هایی که در این رسانه هست را در خدمت اهداف و ماموریت‌های سازمان پدافند غیرعامل بگذاریم.

وی با بیان اینکه مجموع رسانه رادیو تا به حال نسبت به موضوع «پدافند غیرعامل» بی‌تفاوت نبوده و نیست خاطرنشان کرد:

انشاءالله بتوانیم از این نشست، بهره‌روافزونی از همفکری، همگرایی و هم‌نظری برای خدمت به اهداف و ماموریت‌های این سازمان ببریم.

شاه‌آبادی با اشاره به اینکه ۳۵۲ ساعت برنامه در قالب ۹۰۰ عنوان از صدای جمهوری اسلامی ایران در حال پخش است، ادامه داد: رادیو به عنوان رسانه همراه و همدل همیشه توانسته در موضوعاتی که مرتبط به سبک زندگی مردم بوده است تاثیرات قابل توجهی داشته باشد.

اگر این مهم استمرار داشته و هدف‌گذاری‌ها درست باشد، رادیو می‌تواند نقش‌آفرینی برجسته‌ای در این راستا داشته باشد. ماموریت شما هم مثل بسیاری از ماموریت‌های دیگری که دستگاه‌ها دارند با آحاد مردم سرو کار دارد یعنی نیازمند هماهنگی، همراهی، همفکری و مشارکت آحاد مردم است.

شاه‌آبادی خاطرنشان کرد: رادیو این آمادگی را دارد که در راستای ماموریت‌ها و تکالیفی که سازمان پدافند غیرعامل دارد این سازمان را همراهی کند.

خود طراحی کند.

وی بخش زیادی از تهدیدات اخیر را ناظر به افکار عمومی دانست و تصریح کرد: مدل هیبریدی تهدید مبتنی بر این است که چگونه افکار عمومی را همراهی کند، جنگ امروز این است که ما بتوانیم مردم را اداره، کنترل و حفظ کنیم که اگر چنین کردیم برنده جنگ خواهیم شد. جنگ امروز به نوعی بر نحوه‌ی اداره مردم و کنترل آنهاست که شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها بر افکار عمومی حکم‌فرمایی می‌کنند.

وی تصریح کرد: جنگی که ما با آن روبرو هستیم، عرصه‌هایش متفاوت است، محور آن مردم و زمینه آن افکار عمومی است. به نوعی نوع شکل‌گیری و اداره کردن افکار عمومی است که رسانه ملی نقش بسیار مهمی دارد.

وی با بیان اینکه رادیو در این حوزه نقش جدی دارد گفت: هر چند که در حوزه سیما اقدامات خوبی برای پایدارسازی صورت گرفته است ولی اگر به هر دلیلی در سیما با مشکلی روبرو شد، رادیو باید عکس‌العمل خوبی داشته باشد تا بتواند علاوه بر اثربخشی، به موقع افکار عمومی را اداره کند.

سردار دکتر جلالی گفت: یکی از موضوعاتی که همواره دنبال آن هستیم که با رادیو کار مشترکی انجام دهیم این است که ما در سه حوزه زیستی، شیمیایی و هسته‌ای سه قرارگاه داریم که اگر خدای نکرده اتفاقی بیافتد با آن مقابله کنیم و بعد از آن موضوع امداد و نجات پیش می‌آید.

وی با بیان اینکه رادیو قبل، حین و بعد از حادثه می‌تواند موثر باشد، گفت: این رسانه می‌تواند با آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی به جای تولید ترس، هشدار، آگاهی و آمادگی را در مردم به وجود بیاورد که با دقتی که دوستان در رسانه دارند این کار شدنی است.

وی یکی از مهمترین موضوعات در جنگ اقتصادی را مسئله تعیین نقش برای مردم دانست و افزود: اینکه مردم مقابل یا کنار ما هستند از اهمیت بسزایی برخوردار است.

وی با اشاره به وضعیت اقتصادی کشور تصریح کرد: مسئله‌ای که در بازار دلار شاهد آن بودیم ۶۰ درصد آن رسانه‌ای بود. ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های ذی‌ربط با محوریت رسانه ملی کار بسیار مهمی است که بایستی شکل بگیرد.

سردار دکتر جلالی با اشاره به اینکه در آبان‌ماه سال ۸۲ برای اولین بار تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور توسط مقام معظم رهبری صادر شد و روز هشتم آبان ماه

به عنوان روز پدافند غیرعامل با هدف تبیین برنامه‌ها، فرهنگ‌سازی، آموزش و معرفی کارکردها نامگذاری شده است، ادامه داد: با ثبت این روز در تقویم ملی کشور ده سالی است که تلاش می‌کنیم در این هفته تبیین مباحث پدافند غیرعامل شکل بگیرد.

■ رادیو می‌تواند با آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی به جای تولید ترس، هشدار، آگاهی و آمادگی را در مردم به وجود بیاورد

■ تهدیدی که ما دنبال می‌کنیم تهدیدات انسان‌ساز و متکی بر تهدیدات تکنولوژی است که هر چند یک وقت عوض می‌شود

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

برگ‌های برنده ایران در جنگ تمام عیار اقتصادی

سعید ابوالحسنی - کارشناس اقتصادی

در جهت مدیریت اقتصادی و سیاسی خود از این موقعیت به خوبی استفاده نماید و جهان صنعتی گریزی برای پذیرش این جایگاه ایران ندارند. گذشته از این، ایران در جنوب کشور از سواحل طولانی برخوردار است و این موقعیت باعث شده که بر نیمی از خلیج فارس مسلط باشد. از این رو این سواحل نقش مهمی در صادرات و واردات کالاها بازی نموده‌اند، به گونه‌ای که تاکنون ۹۳ درصد صادرات و ۹۷ درصد واردات جمهوری اسلامی از طریق این سواحل به ویژه خلیج فارس انجام می‌پذیرد. بنیان مهم دیگر بحث انرژی است ایران در کانون منطقه‌ای قرار گرفته است که در تولید و انتقال نفت و گاز جهان نقشی حیاتی ایفا می‌کند. به گونه‌ای که از نظر کارکرد به سان قلب جهان عمل می‌کند، زیرا ایران بین دو انبار انرژی جهان یعنی خلیج فارس و دریای خزر قرار دارد و موقعیت بی‌بدیلی در این عرصه در جهان دارد. بر همین مبناست که جفری کمپ متاثر از نظریه هارتلند مرکزی مکیندر، از این منطقه به عنوان بیضی انرژی و یا هارتلند انرژی یاد می‌کند.

قرارگیری ایران در مرکز بیضی استراتژیک انرژی (نفت و گاز) و نقش محوری ایران در منطقه اتصال قاره‌های آسیا، آفریقا و اروپا باعث شده که ایران از نظر اقتصادی و جغرافیایی منطقه‌ای حیاتی و مرکزی و نیز کانونی برای خشکی‌های جهان به شمار آید. با توجه به تقاضای روزافزون برای انرژی، ایران به عنوان یکی از مهمترین تولیدکنندگان انرژی نقش تعیین‌کننده‌ای را بر عهده دارد و با داشتن ۱۳۷,۶ میلیارد بشکه نفت یعنی ۱۰,۹ درصد از ذخایر اثبات‌شده جهانی نفت می‌تواند بر اقتصاد جهانی اثرگذار باشد. در زمینه گاز طبیعی نیز، ایران با ۹,۶۱ تریلیون متر مکعب، ۶ درصد ذخایر اثبات شده گاز جهان و رتبه اول خاورمیانه

امروز ایران اسلامی درگیر یک جنگ تمام عیار اقتصادی است. اغلب رسانه‌ها و نخبگان کشور نیز امروز بر وقوع این جنگ و ضرورت‌های مقاومت در برابر آن تاکید می‌کنند. با این حال در کنار شدید بودن هجمه اقتصادی باید در نظر داشت که ایران اسلامی نیز دارای برگ‌های برنده زیادی در این منازعه جدید و نوین است.

وجه بارز اقتصاد سیاسی در هر کشوری بهره‌گیری از بنیان‌ها و مولفه‌های جغرافیایی و ژئوپلیتیکی آن است. مولفه‌های ژئوپلیتیک در هر کشوری پایه و اساس اقتصاد آن به شمار می‌روند و با استفاده از آن؛ جایگاه آنها در محیط بین‌الملل مشخص و معین می‌شود. ژئوپلیتیک جهت‌دهی تمامی عناصر قدرتی را بر اساس پهنه و داده‌های جغرافیایی بر روی سیاست آشکار می‌کند. ژئوپلیتیک یعنی پویایی جغرافیا به واسطه تمامی عناصر آن و نتیجه بخشی همه این عناصر وقتی که به آنها ارزش می‌دهیم. به عبارت دیگر ژئوپلیتیک یعنی علم و هنر تعیین، تثبیت و جهت‌دهی سیاست ملی با در نظر گرفتن سرزمین یک کشور به همراه تاریخ ملی آن، شعور ملی شهروندان، قدرت ملی کشور، وضعیت سیاسی دنیا و ارتباطات. در دوران جدید ژئوپلیتیک نیز وارد میدان تازه‌ای شده است. در ژئوپلیتیک جدید با توجه به آنکه ساختار جدیدی از قدرت و سلسله مراتب به وجود آمده است، تحولات به وجود آمده در ساختار قدرت جهان به سود عوامل اقتصادی و دانش فنی تغییر کرده است. آوردن این نکته ضروریست که در ژئوپلیتیک جدید نیز، قدرت نظامی در سلسله مراتب تشکیل دهنده قدرت، مؤلفه‌ای مهم به شمار می‌آید، لیکن نقش قدرت اقتصادی پررنگ تر شده است.

سرزمین ایران به دلیل دارا بودن ارزش‌های خاص اقتصادی و سیاسی از دیرباز صحنه حضور و مورد توجه و علاقه جهانیان بوده است. سابقه حضور قدرت‌های استعماری در این منطقه به اواخر قرن هجدهم باز می‌گردد. ارزش ژئوپلیتیکی ایران به حدی است که هرگونه تغییری در حاکمیت آن می‌توانسته است موازنه منطقه‌ای و جهانی را برهم زند.

جمهوری اسلامی ایران دارای عناصر بنیادی و مولفه‌های مهم ژئوپلیتیکی می‌باشد که به اختصار به آنها اشاره می‌شود. یکی از مهمترین این مولفه‌ها اشرف بر تنگه هرمز و داشتن سواحل طولانی در جنوب است. در اختیار داشتن تنگه هرمز و برخورداری از موقعیت گذرگاهی، ایران را مسلط بر مهمترین و بزرگ‌ترین گلوگاه انرژی جهان کرده است. در اهمیت تنگه هرمز همین بس که می‌توان گفت برای ایران و جهان صنعتی آمیزهای از جغرافیا، انرژی، اقتصاد و امنیت است که با موقعیت حساس خود می‌تواند هم فرصتی برای امنیت اقتصادی و نظامی باشد و هم تهدیدی برای امنیت در همه ابعاد برای اقتصاد جهان به شمار رود. به عبارتی دیگر، تنگه هرمز یکی از عرصه‌های تنفسی جهان از نظر اقتصادی است که ایران با تسلط بر آن می‌تواند

■ در کنار شدید بودن هجمه اقتصادی باید در نظر داشت که ایران اسلامی نیز دارای برگ‌های برنده زیادی در این منازعه جدید و نوین است

■ قرارگیری ایران در مرکز بیضی استراتژیک انرژی (نفت و گاز) و نقش محوری ایران در منطقه اتصال قاره‌های آسیا، آفریقا و اروپا باعث شده که ایران از نظر اقتصادی و جغرافیایی منطقه‌ای حیاتی و مرکزی و نیز کانونی برای خشکی‌های جهان به شمار آید

و مولفه‌های بنیادی ژئوپلیتیک کشور ایران شده است. به گونه‌ای که ایران با موقعیت جغرافیایی و ژئوپلیتیکی ویژه‌ای که برای منطقه محصور در خشکی آسیای مرکزی دارد، یک کشور ترانزیتی مطلوب است و می‌تواند تولیدات نفت و گاز قزاقستان و ترکمنستان را به بهترین شکل به دریای آزاد و حتی از طریق ترکیه به اروپا برساند. بنابر این، ایران به عنوان امنترین، اقتصادیترین و کوتاهترین مسیر برای انتقال منابع انرژی به آبهای آزاد مطرح است.

موضوع مهم دیگر که می‌توان آن را یک عنصر بنیادی ژئوپلیتیک به حساب آورد قدرت نرم و مرکزیت فرهنگی است. ایران به واسطه موقعیت جغرافیا و با داشتن تاریخ کهن و فرهنگ دیرپا دارای قدرت نرم در ورای مرزهای خود هست، زیرا بیشتر کشورهای همسایه و همجوار در امتداد فرهنگ ایرانی و جز ایران فرهنگی و یا متأثر از آن هستند. منظومه فرهنگی ایران، محصول چند هزار ساله ملتی کهن و برآیند تعامل جمعی گروههای قومی است که هویت فرهنگی ایران را شکل بخشیده‌اند. هویت فرهنگی ایران چتر فراگیری است که همه گروههای قومی را در خویش جای داده است. به طور کلی ایران دارای بیشترین میزان قدرت نرم‌افزاری و قلمرو و نفوذ فرهنگی در منطقه آسیای غربی و جنوب غربی را داراست. این موقعیت می‌تواند در اقتصاد این کشور و مراودات اقتصادی آن نقشی تعیین‌کننده در صادرات و واردات آن و به ویژه در به دست آوردن بازارهای مصرف داشته باشد و می‌توان گفت یکی از واقعیت‌های اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران مرکزیت فرهنگی آن در بین همسایگانش و قدرت نرم در تصرف بازارهای منطقه می‌باشد. با درک این موضوع می‌توان در جهت اقتصادی متناسب با این مولفه ژئوپلیتیکی در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی گام برداشت. با توجه به بنیان‌های ژئوپلیتیکی ذکر شده و عناصر مهم دیگری که در اینجنا مجال پرداختن به آنها نیست جمهوری اسلامی ایران می‌تواند نقش و جایگاهی پررنگ تر و برجسته‌تر در مناسبات اقتصاد سیاسی جهانی داشته باشد و به نظر می‌رسد باید یک بار دیگر مولفه‌های قدرت ملی و ژئوپلیتیکی کشور مورد مذاقه قرار گیرد.

و دوم جهان قرار دارد که عمر آن نیز بر اساس تولید فعلی حدود ۲۰۰ سال می‌باشد. ایران با توجه به این قابلیت‌های ژئواکونومیک خود و با توجه به موقعیت خاص ژئوپلیتیکی و همچنین منابع انرژی فراوانش نقش تعیین‌کننده‌ای در اقتصاد و امنیت جهانی می‌تواند ایفا کند و اقتصاد سیاسی آن نمی‌تواند بدون این قابلیت‌ها در نظر گرفته شود. مهمتر آنکه، در دهه‌های آتی در ژئوپلیتیک گاز، ایران نقش تعیین‌کننده و کلیدی را بر عهده خواهد داشت و منابع گاز ایران می‌تواند نقش راهبردی در امنیت انرژی داشته باشد، زیرا از یک سو گاز در استراتژی امنیت انرژی مصرف‌کنندگان آسیایی جایگاهی ویژه یافته است و از سویی دیگر، ایران دارنده دومین ذخایر گاز جهان پس از روسیه است.

بنابراین، ایران با برخورداری از این موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک و با داشتن ذخایر عظیم نفت و گاز در جهان و تجربه طولانی در حوزه انرژی و موقعیت جغرافیایی مناسب، در خلیج فارس و دریای خزر و همسایگی با آسیای مرکزی، از امکان ایجاد پیوند میان منابع انرژی خود از جنوب، شرق و شمال شرقی به وسیله خطوط لوله به مصرف‌کنندگان آسیایی برخوردار است. ایران با همسایگی با دو حوزه بزرگ مصرف‌کننده گاز (هند و چین) در شرق و اروپا در غرب، آن چنان جایگاهی دارد که حتی تلاش‌های بی‌وقفه ایالات متحده در جلوگیری از گسترش مبادلات انرژی ایران و کارشکنی‌های متعدد این کشور در فرایند صادرات انرژی از ایران به کشورهای مختلف نیز نتوانسته از شدت علاقمندی آنها به ایران بکاهد.

از دیگر مولفه‌های ژئوپلیتیکی ایران می‌توان به موقعیت آن اشاره کرد. ایران از قدیم‌الایام چهارراه تمدنها به شمار رفته و از نظر موقعیت دریایی و زمینی از موقعیت بسیار مناسبی برخوردار بوده است. جایگاه جغرافیایی ایران به دلیل ارتباط و اتصال با دریای آزاد و قرار گرفتن بین دو قدرت بحری و بری و به بیان دیگر در موقعیت ریملند نظریات ژئوپلیتیکی در استراتژی جهانی باعث پیدایش موقعیت ترانزیتی برای ایران شده است و به واسطه این موقعیت و تقاضای جهان پیرامون آن برای ارتباط و اتصال به هم برای رفع نیازهای متقابل مادی از بنیانها

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

«صادرات» اسم رمز عبور از حصار تحریم

شیمیایی، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و مخابرات و خودرو بوده است. چین، ایالات متحده و آلمان در رأس بزرگترین صادرکنندگان کالا در جهان قرار دارند و مجموعاً ۵,۳ تریلیون دلار کالا صادر می‌کنند. ژاپن، هلند، کره جنوبی، هنگ کنگ، فرانسه، ایتالیا و انگلستان در رده‌های بعدی بزرگترین صادرکنندگان کالا قرار دارند. نکته جالب اینجاست که این ده کشور با اندکی جابجایی بزرگترین واردکننده‌های کالا نیز هستند. سه کشور آسیایی چین، کره جنوبی و هنگ کنگ روی هم رفته ۳,۴ تریلیون دلار صادرات دارند و کشورهایی همچون مکزیک، سنگاپور، امارات، تایلند، هندوستان و تایلند نیز از جمله کشورهای روبه‌توسعه هستند که صادرات قابل توجهی دارند. در زمینه صادرات خدمات در سال ۲۰۱۷ کشورهای ایالات متحده، انگلستان و آلمان در صدر بوده‌اند و جمعاً ۱,۴ تریلیون دلار ارزش صادرات بخش خدمات آنها بوده است و فرانسه چین و هلند در رده‌های بعدی قرار داشته‌اند و در بین کشورهای روبه‌توسعه نیز چین، هند و سنگاپور در رده اول صادرکننده خدمات تجاری بوده‌اند.

در کشور ما نیز آمارها نشان می‌دهد که مفهوم صادرات در ایران با صادرات نفت معنا می‌شود به‌طوری‌که می‌توان گفت بیش از ۸۰ درصد از صادرات کشور ما را نفت تشکیل می‌دهد. اهمیت این ماده حیاتی موجب شده است که صادرات کشور در کالاهای دیگر تحرک اندکی داشته باشد و ما با صادرات تک‌محصول مواجه باشیم. لزوم گریز از صادرات تک‌محصولی به‌ویژه به شکل مواد خام و وجود تنوع در محصولات صادراتی و افزایش سهم در تجارت جهانی و بازارهای بین‌المللی اهمیت صادرات غیرنفتی را کاملاً آشکار می‌سازد. صادرات غیرنفتی در فعالیت‌های اقتصادی جایگاه ویژه‌ای دارد و مزایایی متعددی همچون تقویت و توسعه زیرساخت‌های مربوطه انتقال عوامل تولید از بخش‌های ناکارآمد به بخش صادرات، افزایش رقابت بین‌المللی و داخلی تأمین ارز برای واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای، جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و کمک به بسط تحقیق و توسعه را به همراه دارد.

یکی از ارکان مهم و اساسی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، صادرات است که تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم، گسترش زیرساخت‌های مورد نیاز، برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید، تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورهای منطقه، ایجاد ثبات روبه و مقررات صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف لازمه تحقق این امر می‌باشند.

نگاهی به وضعیت صادرات کشور می‌تواند به روشن شدن وضعیت صادرات کشور کمک کند. آمارهای تجارت خارجی کشور طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم نشان می‌دهد میانگین صادرات غیرنفتی (کالا و خدمات) به ترتیب ۱۹۹۸۱ میلیون دلار و ۳۸۵۶۵ میلیون دلار بوده است که به ترتیب از متوسط نرخ رشد سالانه معادل ۱۹,۶ درصد و ۶ درصد برخوردار بوده است. همچنین میانگین واردات کالا و خدمات به ترتیب ۷۲۹۰۳ میلیون دلار و ۸۱۲۴۷ میلیون دلار می‌باشد که به ترتیب از متوسط نرخ رشد سالانه ۱۲,۲ و ۶,۷ درصد برخوردار بوده است. بررسی فهرست کالاهایی که از ایران صادر شده‌اند، نشان می‌دهد که امکان کالاهای فرآوری نشده سهم عمده‌ای از بازار کالاهای صادراتی ایران را به خود اختصاص داده‌اند و اقلام پرتکرار صادراتی شامل کالاهای پایه نفتی، کالاهای پتروشیمی و محصولات خام معدنی از کل صادرات کشور بوده است.

امروزه در شرایطی که کشور ما در میانه یک کارزار اقتصادی و تحریم قرار گرفته باید موضوع صادرات جدی‌تر گرفته شود. اکنون که آمریکا برای متوقف کردن روند توسعه کشور تحریم‌های ضالمانه و یک‌جانبه را از سر گرفته و سودای به صفر رساندن صادرات نفت کشور را در سر می‌پروراند اگرچه این رویا برای آنها هیچ‌گاه تعبیر نخواهد شد اما باید یادآور شد که این تحریم‌ها فرصت مناسبی هستند که به جای خام‌فروشی اکثر محصولات و کالاهای، محصولات نهایی تولید و ضمن ایجاد ارزش افزوده و تأمین نیازهای داخلی در این عرصه، به صادرات در بازارهای جهانی پرداخته شود. کشور ما برای عبور از شرایط فعلی باید با اجرای دقیق بندهای اقتصاد مقاومتی به سمت توسعه صادرات با تأکید بر صادرات غیرنفتی حرکت کند و از این طریق ضمن ارتقای تولید ناخالص داخلی کشور ضربه تأثیرپذیری کشور از تحولات سیاسی و اقتصادی جهانی که به واسطه تکیه بر اقتصاد نفتی وجود می‌آید را کاهش می‌دهد و موجبات رشد و تعالی کشور و توسعه درون‌زا را فراهم آورد.

**امروزه
در شرایطی که
کشور ما در میانه یک
کارزار اقتصادی و تحریم
قرار گرفته باید موضوع
صادرات جدی‌تر
گرفته شود**

مرضیه خسروی - خبرنگار اقتصادی

صادرات ماحصل تولید بیشتر و مازاد در یک دامنه جهانی و نشان‌دهنده مزیت نسبی کشورها در امر تولید است اما در نظام جهانی برخی کشورها از این چرخه جهانی صادرات بیشتر منتفع می‌شوند و برخی کمتر. کشورهای توسعه‌یافته با تکنولوژی پیشرفته خود بر هسته چرخه جهانی تولید چنگ زده و فرمانروایی می‌کنند و کشورهای روبه‌توسعه تنها بخشی از این مسیر پیشبرد این فرایند را تکیه بر نیروی وافر کار هستند. کشورهای در حال توسعه عمدتاً نقش کارگر و کارگزار را در این فرایند بر عهده دارند و بر این اساس است که رانثول پریش اقتصاددان مشهور در تئوری معروف مرکز پیرامون بیان می‌کند که کشورهای در حال توسعه در یک رقابت نابرابر و ناعادلانه با کشورهای توسعه‌یافته قرار دارند. کشورهای توسعه‌یافته با تکیه بر مزیت‌های تکنولوژیکی زنجیره ارزش تجارت جهانی را کنترل کرده و در اختیار دارند.

به هر جهت امروزه اهمیت و نقش صادرات در فرایند رشد اقتصادی بر هیچکس پوشیده نیست. رشد اقتصادی بالا به دلیل اینکه راه حل بسیاری از معضلات اقتصادی از جمله فقر، بیکاری، تورم و توزیع نامناسب درآمدها تلقی می‌شود به عنوان یک هدف سیاستی مهم مورد نظر دولت‌ها بوده و اهمیت این شاخص به اندازه‌ای است که امروزه به عنوان نشانه‌ای از قدرت کشورها تلقی می‌شود. اکثر نظریه‌های اقتصادی و مطالعات تجربی بر این باورند که سرمایه‌گذاری داخلی به رشد اقتصادی می‌انجامد و سرمایه‌گذاری داخلی نیز از توسعه صادرات تأثیر مستقیم می‌پذیرد چراکه صادرات، ارز مورد نیاز سرمایه‌گذاری و همچنین کالاهای مصرفی را فراهم می‌آورد. در اقتصاد پویای در حال رشد، صادرات و رشد تأثیر متقابلی بر یکدیگر دارند و از طریق یک تعامل پویا یکدیگر را تقویت می‌کنند.

صادرات از مجرای ایجاد تقاضای مازاد نیز برای اقتصادهایی که توان عرضه‌شان در برخی صنایع قوی است موجب رشد می‌گردد و به طور کلی در اقتصادهایی که با کمبود تقاضا مواجهند با افزایش صادرات می‌توان تقاضای کل و بنابراین درآمد کل آنها را افزایش داد و موجب تداوم و شتاب رشد آنها شد. از دهه ۱۹۷۰ بسیاری از کشورها راهبرد توسعه صادرات را در دستور کار خود قرار دادند از آن پس تأثیر شگرف رشد صادرات در توسعه اقتصادی کاملاً مشخص گردید و صادرات به عنوان نیروی محرک رشد اقتصادی شناخته شد. از سوی دیگر سرمایه‌گذاری و تشکیل سرمایه پارامتر بسیار مهمی در ایجاد زمینه مناسب برای افزایش توان تولید داخلی بوده و زمینه صادرات بیشتر را فراهم می‌نماید. افزایش سرمایه‌گذاری و بالابردن توان و بازده اقتصاد در تولید محصولات متنوع تأثیر متقابلی بر توسعه صادرات داشته است. در مقیاس جهانی در سال ۲۰۱۷ تجارت کالا در جهان به میزان ۴,۷ درصد رشد کرد و ارزش آن به ۱۷,۷۳ تریلیون دلار رسید که بیشترین میزان رشد طی شش سال اخیر می‌باشد. بیش از ۷۰ درصد کالاهای صادراتی تولیدات کارخانه‌ای بودند. ۱۵ درصد سوخت و مواد معدنی، ۱۰ درصد تولیدات کشاورزی و مابقی مربوط به دیگر کالاهای بوده است. ۴۴ درصد از کل صادرات تولیدات کارخانه‌ای مربوط به بخش‌های صنایع

حسین راغفر در گفت و گو با «صیانت پادار»:

دفع خطر اقتصاد رانتي «اراده پدافندی» می خواهد

که خود بخشی از این مشکل و منتفع از شرایط هستند، باعث می شود اراده کافی از دولت سلب شود و از آنجا که وظیفه دولت در این مواقع فراهم کردن امکانات برای عموم جامعه و حفاظت از منافع مردمی است می توان گفت از این حیث دولت چندان موفق نبوده است.

راغفر با اشاره به نقش پدافند غیرعامل در کشورهای توسعه یافته گفت: در کشورهای اروپایی سازمان های پدافند غیرعامل به خوبی جریان های خطر ساز را شناسایی کرده و به موقع به کمک دولت ها برای نجات جریان های اقتصادی و دفع خطر از شاکله اقتصاد کشورشان می آیند.

استاد دانشگاه تاکید می کند: نفوذ جریان رانتي بقدری در ایران گسترده است که از کشورمان به نام بهشت رانتخواران اسم برده می شود و قطعا دفع خطرات آنها باید در دستور کار سازمان های درست کردار و انقلابی باشد. راغفر معتقد است همان مافیایی که منابع ریالی خود را وارد بازار ارز کردند و قیمت دلار را به آنجا رساندند، دارای چنان نفوذی در فعالیت های اقتصادی ایران هستند که با قاطعیت می توان گفت برخی بجای

منافع مردم منافع این گروه را دنبال می کنند.

وی با خطرناک خواندن شرایط اقتصادی کشورمان گفت: با وجود بحران های اخیر اقتصادی هنوز اراده ای برای برخورد قاطع با متخلفان اقتصادی و بازگشت واقعی سرمایه وجود ندارد، کما اینکه برخوردهای موردی با متخلفان ارزی توانست تا حدودی از التهاب بازار بکاهد و نشان داد اگر اراده ای برای برخورد با متخلفان باشد بازار اقتصادی چندان هم چموش نیست و به سمت اصلاح خواهد رفت.

این اقتصاددان معتقد است: در صورتی که التهاب اقتصاد کشور مدیریت نشود و بخش های مولد در مدار تولید قرار نگیرند اقتصاد کشورمان به سمت فروپاشی رفته و حال و هوای ونزوئلایی پیدا می کند.

حسین راغفر اقتصاددان و استاد دانشگاه در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پادار» با اشاره به رویکرد پدافندی در بخش اقتصادی گفت: در جریان تغییر قیمت ارز و کاهش ارزش دلار دیدیم جریان هایی خارج از بدنه دولت منابع ریالی خود را وارد بازار ارز کرده و با دمیدن در شپیور گرانی تلاش در تضعیف اقتصاد کشور و حتی ضعیف کردن دولت داشتند.

وی افزود: گروه های مافیایی که همان رانت های قوی شده اقتصاد بیمار ایران هستند، مبدل به بازیگران بازار ارزی شده و به بهانه خروج آمریکا از برجام تلاش کردند غارتگری را در بازار اقتصاد ایران به نمایش بگذارند.

این استاد دانشگاه خاطرنشان کرد: نتیجه چنین مانور اقتصادی توسط بازیگران رانتي، تزریق نگرانی به مردم و جامعه و تلاش و حتی هجوم مردم برای تبدیل دارایی ریالی خود به دلار بود که با افزایش بی رویه قیمت و کاهش ارزش پول ملی همراه شد.

راغفر ادامه داد: این شرایط باعث تزریق احساس نگرانی و اضطراب به جامعه می شود و فضای ملتهب اقتصادی پدید آورد که در

ماه های اخیر با ماهیت سیاسی توانست ظرفیت ویژه ای برای رانت های اقتصادی ایجاد کند، تا با دامن زدن به فضای بی اعتمادی سودهای هنگفتی به بهای تحمیل هزینه به بخش های مولد اقتصاد و بودجه های خانوار برای خود دست و پا کنند.

به گفته این اقتصاددان، بی ثباتی در اقتصاد باعث بروز مشکلات جدی به ویژه برای طبقه متوسط و ضعیف جامعه شده است، که نتیجه آن فروپاشی کسب و کارهای کوچک، رشد بیکاری و تبعات اجتماعی آن افزایش بزه کاری به ویژه سرقت، اعتیاد و طلاق خواهد بود.

وی در پاسخ به این سوال که آیا دولت اراده کافی برای مدیریت شرایط کنونی را دارد؟ گفت: نفوذ مافیای گسترده در برخی مجامع تصمیم گیر

در کشورهای اروپایی سازمان های پدافند غیرعامل به خوبی جریان های خطر ساز را شناسایی کرده و به موقع به کمک دولت ها برای نجات جریان های اقتصادی و دفع خطر از شاکله اقتصاد کشورشان می آیند

نسخه آلمانی عبور از بحران اقتصادی

ژرمن‌ها چگونه کشور سوخته را بازسازی کردند

محمد عندلیب

رهبر انقلاب در دیدار چندی پیش خود با هیئت دولت (۱۳۹۷/۰۶/۰۷) ضمن بیان عدم وجود بن‌بست در اقتصاد کشور و توانمندی دولت در «مدیریت اقتصادی» کشور، مسئولین کشور را به لزوم تلاش شبانه‌روزی مسئولان اقتصادی فراخواندند و با تأکید چندباره بر سرپا نگهداشتن بنگاه‌های تولیدی افزودند: «باید تلاش همه‌جانبه‌ای برای جلوگیری از تعطیلی کارخانه‌ها و با زیر ظرفیت کار کردن آن‌ها انجام گیرد».

واضح است که فعال شدن کارخانه‌ها و به تبع آن افزایش تولید ملی، موجب خروج اقتصاد از شرایط رکود تورمی موجود خواهد شد. امری که پیش از این، در برخی از کشورهای دیگر هم وجود داشته و آنها نیز توانسته‌اند با ترسیم یک «نقشه‌ی راه اقتصادی باثبات»، وضعیت اقتصاد کشور را بهبود بخشند. به‌عنوان مثال، آلمان پس از جنگ جهانی دوم به مخروبه‌ای تبدیل شده بود که از طرفی به دلیل شکست در جنگ، متعهد به پرداخت غرامت و بدهی‌های سنگینی شده بود. خرابی‌های جنگ چنان بود که گویا به این زودی‌ها این کشور روی رفاه را نمی‌توانست ببیند. داستان آن‌روزهای آلمان، هم وحشتناک است و هم عبرت‌آموز. مادری، پسرش را برای خرید دو عدد نان

فرستاده بود و پسر وسط راه متوقف شد و دقایقی فوتبال بازی کرد. او وقتی به نانویی رسید، قیمت نان بالاتر رفته بود و نتوانست حتی یک نان هم بخرد. اما علیرغم همه‌ی این مشکلات، آلمان جنگ‌زده، هفتاد سال بعد، تبدیل به قدرت چهارم دنیا شد. سؤال این است چه عناصری در بازسازی آلمان جدید نقش کلیدی داشت؟ با مطالعه‌ی تجربیات توسعه‌ی آلمان، به خوبی می‌توان دریافت که تمرکز آلمان بر چند عامل ساختاری زیر، سبب افزایش تولید ملی این کشور شد:

نظام تعرفه‌ای هوشمند

اولین گام آلمان برای توسعه یافتگی برقراری سیستم تعرفه‌ای مناسبی بود که از صنایع داخلی حمایت می‌کرد تا توسط رقبای خارجی بلعیده نشوند؛ اما طولی نکشید که این صنایع قدرت رقابت با رقبای خارجی خود را به‌دست آوردند. آلمان بین علم و صنعت ارتباط تنگاتنگی ایجاد کرد و با حمایت از دانشمندان و مخترعان و استفاده‌ی کاربردی از این اختراعات صنعت خود را توسعه داد. البته بیشتر کشورهای پیشرفته برای توسعه صنایع داخلی خود در برهه‌ای اقدام به اعمال سیاست‌های حمایت‌گرایی مانند نظام تعرفه‌ای هوشمند نموده‌اند. اما مدل حمایتی آن‌ها سبب تبدیل صنایع نوزاد به صنعتی پیشرفته شده است و این سیاست منحصر در آلمان نیست.

تقویت صادرات (به‌خصوص در حوزه‌های حساس و با ارزش افزوده‌ی بالا)

نیمی از رشد اقتصاد آلمان در دهه‌های گذشته، ناشی از صادرات است. مازاد تجارت خارجی با ۱۸۸ میلیارد یورو (۲۴۳ میلیارد دلار) معادل هفت درصد از تولید ناخالص داخلی است. از دیدگاه سران آلمان، صادرات قوی و مازاد تجاری زیاد، نمادهای قدرت اقتصادی هستند. به‌همین جهت، سیاست‌های تشویقی جدی برای تقویت صادرات در این کشور طی دهه‌ها سال پیگیری شده است. کارخانه‌های آلمان به‌طور سنتی در سه حوزه‌ی بزرگ آبرابزارها، مواد شیمیایی و خودروها، بسیار قدرتمند بوده‌اند. ترکیب این سه حوزه‌ی صنعتی، هنگامی که اقتصادهای نوظهور شکوفا می‌شدند، بسیار در تقویت صادرات این کشور مؤثر بود که البته نقش عمده‌ای را چین ایفا نمود. تقریباً نیمی از کل صادرات آلمان و همچنین ۷۲ درصد از صادراتش به چین، کالاهای ترابری و ماشین‌آلات با ارزش افزوده‌ی بسیار بالا هستند. در حال حاضر، برندهایی مانند فولکس واگن، بامو، اوپل و شرکت‌های دیگر آلمانی مانند زیمنس، بوش و بایر، جزء شرکت‌های بزرگ و معتبر در جهان به‌شمار می‌روند.

ارتقای دانش در کارگران

ارتقای بهره‌وری کارکنان و کارگران، یکی از موضوعات مورد توجه دولت‌های آلمان بوده است. این مسئله آن زمانی بیشتر خودنمایی می‌کند که در جریان بحران مالی ۲۰۰۸ غرب، که آمریکا و اروپای غربی با مشکلات اقتصادی جدی روبه‌رو شدند، شرکت‌های

خودروسازی، در قالب‌هایی چون تحدید واردات، اعمال نظام تعرفه‌ای و... حمایت می‌شود، اما به نظر می‌رسد مدل تعیین شده، مدلی کارا نیست و هوشمندی سیاست‌گذاران اقتصادی در شرایط فعلی، می‌تواند جهش و رقابتی کردن صنعت ملی را پدید آورد. از طرفی وجود کمبود نقدینگی در صنایع، علی‌رغم رشد سیصد درصدی نقدینگی در پنج سال گذشته اقتصاد

کشور، نشان‌دهنده‌ی عدم هدایت بهینه‌ی جریان نقدینگی به سمت تولید است که سبب بروز مشکلاتی چون ایجاد تورم و سفته‌بازی در اقتصاد شده است. درس مدل آلمانی در اصلاح سیاست پولی برای اقتصاد ایران، علاوه بر جمع کردن نقدینگی و هدایت آن به سمت تولید، اعمال صحیح سیاست‌های پولی مولد در جریان سیاست‌گذاری است که تهدید نقدینگی موجود را به فرصت و اشتغال تبدیل می‌کند. تعامل همه‌جانبه با دنیا و توسعه‌ی دیپلماسی اقتصادی برای فراهم آوردن بازار کالاهای ایرانی مازاد همراه با ایجاد مشوق‌های صادراتی به‌وسیله‌ی اصلاح قوانین، نسخه‌ی آلمانی در سیاست‌های برون‌گرایی اقتصاد ایران است. از دیگر سو تمرکز بر افزایش بهره‌وری نیروی کار از طریق آموزش آن‌ها، ضمن ارتقای کمی و کیفی تولید، نقش مهمی در ایجاد خلاقیت و نوآوری در تولیدات ملی دارد و به‌نوعی نسخه‌ی آلمانی درون‌زایی اقتصاد کشور است.

در مجموع می‌توان گفت تجربه‌ی این کشور در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سخنان رهبر انقلاب نیز بارها مورد تأکید قرار گرفته و از تولید ملی به‌عنوان ستون فقرات اقتصاد مقاومتی یاد شده و بر حمایت همه‌جانبه‌ی هدفمند از صادرات کالاها و خدمات، اصلاح و تقویت همه‌جانبه‌ی نظام مالی کشور، توانمندسازی نیروی کار و استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف‌های اقتصادی، تأکید جدی شده است و تکیه بر این اصول، به‌عنوان اصولی تجربه‌شده، می‌تواند موجبات مقاوم‌سازی بیشتر اقتصاد کشور را فراهم آورد.

درس مدل آلمانی در اصلاح سیاست پولی برای اقتصاد ایران، علاوه بر جمع کردن نقدینگی و هدایت آن به سمت تولید، اعمال صحیح سیاست‌های پولی مولد در جریان سیاست‌گذاری است که تهدید نقدینگی موجود را به فرصت تولید و اشتغال تبدیل می‌کند

آلمانی به‌جهت کاهش تقاضا، بیکار شده بودند و به‌جای اخراج کارکنان و کارگران خود، آن‌ها را به دوره‌های آموزشی اعزام کردند و در واقع به‌جای کار و تولید، به‌زای آموزش و ارتقای مهارت، به کارکنان خود حقوق پرداخت می‌کردند. همین امر باعث شد پس از عبور نسبی از بحران و آغاز تولید، کارکنان و کارگران با مهارت و بهره‌وری بالاتری مشغول به کار شوند.

سیاست‌های پولی و مالی منسجم

کشور آلمان، که در سال‌های پس از جنگ دوم جهانی از نرخ تورم بسیار بالا رنج می‌برد، به‌جهت آرام کردن فضای اقتصادی و بهبود شرایط کسب‌وکار، اقدام به اصلاح نظام پولی خود کرد. با تغییر مقیاس پول در این کشور از مارک رایش به مارک آلمان، این تورم سنگین مهار شد. در چنین فضایی، شرایط برای سرمایه‌گذاری و تولید منطقی‌تر شد. در واقع روح و عصاره‌ی برنامه‌ی اصلاح پولی، که در ۲۱ ژوئن ۱۹۴۸ به اجرا درآمد، در کم کردن شدید مقدار پول در جریان بود و به‌منزله‌ی جراحی عمیق و دردناکی بر پیکره‌ی بیمار اقتصاد آلمان به‌شمار می‌رفت که البته این جراحی عمیق، موفقیت‌آمیز هم بود. این تغییر به‌گونه‌ای بود که یک روز پس از اجرای سیاست اصلاح پولی، مغازه‌های آلمان پر از کالا بود و پول نقش عادی خود را به‌عنوان وسیله‌ی پرداخت و مبادله و محاسبه و ذخیره‌ی ارزش از سر گرفت و انواع بازارهای سیاه و غیرقانونی کار خود را تعطیل کردند و تولید در کشور به حرکت درآمد.

مدیریت واردات

اگرچه اقتصاد آلمان در دوره‌ی شکوفایی نوین خود، اقدام ویژه‌ای برای کنترل واردات صورت نداد و بخش مهمی از پایه‌های تولیدی آن در دهه‌های پیش‌تر اتفاق افتاد، اما این کشور با یارانه‌های صادراتی و به‌طور هم‌زمان تعرفه‌های وارداتی، شرایط را برای تقویت تولید ملی و ارتقای صادرات خود، در مقابل کاهش واردات، فراهم کرد. (۴) به وجود آمدن این شرایط در اقتصاد آلمان رفته‌رفته سبب تقویت تولید آلمانی شد و تولیدات این کشور را وارد گردونه‌ی رقابت با سایر کشورها کرد و کالاهای آلمانی را جهانی کرد.

درس‌های تجربه‌ی اقتصاد آلمان برای اقتصاد ایران

تجربه‌ی آلمان پس از جنگ جهانی نشان داده است که این کشور با نظام تعرفه‌ای هوشمند، تقویت صادرات، ارتقای دانش کارگران، سیاست‌های پولی و مالی منسجم و مدیریت واردات خود، توانست اقتصادی جنگ‌زده را به چهارمین اقتصاد دنیا تبدیل کند. فارغ از مباحث ارزشی، به نظر می‌رسد اقتصاد ایران هم در شرایط فعلی، نیازمند اصلاحات ساختاری جدی در بعضی حوزه‌ها، از قبیل مدل‌های حمایت‌گرایی از صنایع و سیاست‌های پولی و مالی است. در ایران سال‌های سال است که از برخی صنایع مانند

■ از طریق پدافند مردم محور و آموزش های مربوط به آن در سنگاپور مسئولان در پی این هستند تا از آمادگی کامل جامعه برای شرایط اضطراری اطمینان حاصل کنند

■ یکی از ویژگی های سیستم پدافند مردم محور استرالیا تاکید بر عضویت داوطلبانه مردم در این سازمان است و در حال حاضر اعضای داوطلبانه این سازمان بیش از ۴۰۰ هزار نفر هستند

«صیانت پایدار» بر سه می کند

پدافند مردم محور در کشورهای پیشرو

از آن یک سری اقدامات برای فعال کردن خدمات ضروری جهت ادامه عملیات خود در زمینه امداد و نجات و مراقبت از آسیب دیدگان و روحیه بخشی و حفظ آرامش غیرنظامیان است.

بنابر این اقدامات پدافند مردم محور اساسا یک کار مشارکتی و توأم با همکاری نهادهای مختلف است. دفاع مردم محور یک رشته اقدامات پیشگیرانه را طلب می کند که از جمله آنها می توان به تهیه برنامه های عملیاتی برای فجایعی مانند زلزله، انجام تمرینات مختلف با سناریوهای متفاوت، آموزش، تجهیز و تمرین کارکنان، ارائه اطلاعات به مردم در فواصل زمانی منظم و ساخت و طراحی پناهگاهها اشاره کرد. باید اضافه کرد دفاع مردم محور یک نیروی واکنش سریع مانند پلیس و آتش نشانی نیست بلکه نوعی آمادگی و تمرین هماهنگی بین ارگان های خدمات رسان در زمان وقوع یک فاجعه است. با این وجود در درون پدافند مردم محور دپارتمان جستجو و نجات نیز برای پاسخ فوری در شرایط اضطراری باید وجود داشته باشد. افراد این تیم امداد و نجات باید آموزش های لازم را در زمینه هایی مانند نجات افراد از آتش سوزی، پمپاژ و فوران آب در جریان سیل و پاکسازی جاده ها از سنگ و درختان افتاده برای تسهیل خدمات رسانی را ببینند. این تیم واکنش سریع باید چادر جهت سرپناه و لباس و وسایل مورد نیاز حادثه دیدگان را به همراه داشته باشند. پدافند مردم محور همچنین شامل ایجاد شبکه ای از علائم الکترونیکی هوشمند هشدار دهنده مانند آژیرهای صوتی یا چراغ های هشدار یا سیگنال های موبایلی در هنگام وقوع یک سانحه طبیعی یا یک حمله خصمانه نیز هست.

موضوع پدافند مردم محور در بسیاری از کشورها با جدیت پیگیری می شود و برای آن تدابیر و سازوکارهای محکمی اندیشیده شده است. به عنوان نمونه سنگاپور

سعید خجسته

در حالی که عوامل ژئوپلیتیک جهانی موجب کاهش احتمال رخداد جنگ های سنتی شده است، چالش های جدید پیش روی جوامع مانند تروریسم، بلایای طبیعی، فجایع انسانی و مانند آنها که به تخریب گسترده سرمایه ها، از دست رفتن جان انسان ها و بی ثبات سازی زندگی روزمره منجر می شوند، بروز و ظهور کرده اند. پدافند مردم محور که پدافند شهری (Civil Defence) نیز نامیده می شود به معنای حفاظت از افراد و سازمان ها و تشکیلات و دارایی های آنها در برابر هر اقدام خصمانه است.

در پدافند مردم محور باید به این واقعیت اذعان داشت که هیچ منطقه ای از کشور عاری از مخاطرات نیست و باید چتر پدافندی تمام پهنه سرزمین را فرا بگیرد اما بدون شک برخی نقاط دارای اهمیت ویژه هستند. یکی از ابعاد پدافند مردم محور بدون تردید ظرفیت سازی عمومی و بالابردن سطح آگاهی مردم با رویکرد از پایین به بالاست و در واقع از سطح روستاها و قریه های کوچک آغاز می شود و تا کلاتر شهرها ادامه می یابد. در بحث آگاهی بخشی باید گفت از آنجا که اجتماع همیشه اولین پاسخ دهنده به اتفاقات حوادث و فجایع است آگاهی کافی و آمادگی کامل برای پاسخ دادن به این وضعیت ها می تواند در کاهش آسیب و رنج بسیار مهم باشد. ارتقای پتانسیل جامعه بالاترین و اولین مرحله مدیریت بحران است. این کار باید از طریق دوره های آموزشی پر شمار و برای حجم عظیمی از جمعیت و توسط خبرگان و آگاهان این حوزه انجام شود. برای اجرای دقیق این آموزش ها علاوه بر سازمان های مردم نهاد شاید نیاز باشد که دولت مراکز و موسسات آموزش رسمی در این زمینه را تاسیس کند و از توان بخش خصوصی نیز در زمینه تجهیزات و ایجاد فضاهای آموزشی نیز کمک بگیرد.

در پدافند مردم محور اصطلاحی به نام اقدامات پاسخ یا واکنش وجود دارد که منظور

فعال و در همه سطوح دولت قرار دارد. یکی از ویژگی‌های سیستم پدافند مردم‌محور استرالیا تاکید بر عضویت داوطلبانه مردم در این سازمان است که کنفرانس‌ها و نشست‌های ادواری منظم برای این اعضا در سراسر کشور برگزار می‌شود و در حال حاضر اعضای داوطلبانه این سازمان بیش از ۴۰۰ هزار نفر هستند. در انگلستان مکانیسم دفاع مردم‌محور که در زمان جنگ جهانی دوم بنیان گذاشته شده بود و در سال ۱۹۴۸ قانون دفاع مردمی تدوین شده بود در حال حاضر تغییر کرده و بر مبنای قانون سال ۲۰۰۴ چارچوب جامع‌تری را برای واکنش‌های اضطراری در برابر بلایا و مخاطرات در نظر گرفته است و نگاه آنکه قبلاً معطوف به جنگ و حملات نظامی بود امروزه همه رویدادها و وضعیت‌هایی را که برای مردم و محیط زندگی آنها تهدیدآمیز است را در بر می‌گیرد.

در پایان باید اشاره کرد که بسیاری از کشورها از مدت‌ها قبل به این نتیجه رسیده‌اند که اگر نمی‌خواهند قربانی حملات نظامی و یا تروریسم و همچنین فجایای طبیعی شوند باید علاوه بر توان نظامی و یا دفاع عامل از ظرفیت دفاع غیرعامل اجتماعی نیز بهره‌مند باشند. آنها بر این باورند که یک سیاستگذاری و استراتژی نظامی و امنیتی زمانی موفق خواهد شد که با پدافند غیرعامل نیز ترکیب شود. در اینجا دفاع مردم‌محور جایگزین دفاع نظامی و جانشین آن نیست بلکه مکمل آن است. به عبارتی پدافند مردم‌محور استفاده از قدرت اجتماع برای مقابله و دفع مخاطرات داخلی و یا تهاجم خارجی است. در اینجا سلاح توانمندی‌های روانشناختی، اجتماعی اقتصادی و سیاسی است. در حقیقت پدافند غیرعامل مردمی استفاده از جمعیت انسانی و سازمان‌های آنها و سرمایه اجتماعی آنها بر اساس آمادگی، برنامه‌ریزی و تربیت و آموزش است. در کشور ما نیز لزوم استفاده از توان اجتماعی علیه تهدیدات شناسایی شده و بعضاً به کار گرفته شده است و هرچنان بر این توان تکیه کرده‌ایم بسیار اثربخش بوده است. راهپیمایی‌هایی که قبل یا بعد از تهدیدات سیاسی و نظامی و تروریستی در کشور انجام می‌شود نمونه‌ای از همین توان است.

یکی از کارآمدترین و موثرترین دستگاه‌ها را در زمینه پدافند مردم‌محور دارد و سرآمد بودن این دولت‌شهر در بسیاری از زمینه‌ها مربوط به همین موضوع دفاع مردم مردم‌محور است. در همین راستا وقتی به فهرست ایمن‌ترین شهرهای جهان نگاهی می‌اندازیم می‌بینیم که شهرهایی مانند سنگاپور و توکیو در صدر رده‌بندی آن قرار دارند. نکته قابل اشاره اینکه سنگاپور موفق‌ترین سیاست‌ها را در زمینه مقابله با آتش‌سوزی داشته است و سال به سال تعداد تلفات آتش‌سوزی در این کشور کاهش چشمگیری دارد. در این شهر مسئولان بر این باورند که آموزش عمومی برای مردم توسط مربیان متخصص در این زمینه بسیار راهگشا بوده و به شهروندان آموزش داده می‌شود که چگونه می‌توانند با تغییر در رفتار خود و نیز تغییر در محیط ساختمانی که در آن قرار دارند می‌توانند به مقابله با آتش‌سوزی بپردازند. همچنین به هر گروه سنی آموزش مختص به خود او داده شود چرا که یک دستورکار آموزشی برای همه گروه‌های سنی نمی‌تواند مناسب باشد بلکه آموزش باید منطبق بر شرایط و نیاز افراد باشد. به طور کلی از طریق پدافند مردم‌محور و آموزش‌های مربوط به آن در سنگاپور مسئولان در پی این هستند تا از آمادگی کامل جامعه برای شرایط اضطراری اطمینان حاصل کنند.

در استرالیا نیز سازمان پدافند مردم‌محور یک نمونه تمام‌عیار از ایجاد زیربنای مستحکم اجتماعی برای شرایط اضطراری است. رویکرد پدافند مردمی استرالیا شامل یک سری اقدامات حمایتی و محافظتی است که در سراسر جامعه و در درون یک چارچوب سازمانی دولتی اجرا می‌شود و دولت استرالیا هماهنگی مشاوره و پشتیبانی این سازمان را بر عهده دارد. همچنین تمام بخش‌های اضطراری مانند آتش‌نشانی، اورژانس، پلیس و ... در تعامل با هم و زیر چتر سازمان دفاع مردم‌محور قرار دارند. لازم به ذکر است که این سازمان در استرالیا زمان جنگ دوم جهانی تاسیس شده است و در حال حاضر این سازمان بر پایه مفاهیمی مانند آموزش جامعه و مسئولیت پذیری، مشارکت فعال شهروندان، استفاده از منابع دولتی و غیردولتی، مشارکت

کبری آجربندیان

رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی با اشاره به اهمیت پدافند غیرعامل در جنگ ترکیبی طرح ریزی شده توسط آمریکا علیه کشورمان، از سابقه همراهی مجلس در زمینه کمک به این مهم سخن گفت و اظهار داشت: کمیسیون امنیت ملی مجلس هفتم، درخواست کمک به موضوع پدافند غیرعامل کشور را بی پاسخ نگذاشت و برای جلب توجه جدی دولت جهت تقویت پدافند غیرعامل، اعضای کمیته دفاعی مجلس و مسئولان مربوطه در سازمان مدیریت و برنامه ریزی به دعوت کمیسیون امنیت ملی، جلسه مشترکی برگزار کردند و در همین راستا ردیف مشخصی در بودجه منظور شد. وی ادامه داد: از همان زمان مقرر شد چگونگی صرف این بودجه برای پدافند غیرعامل در وزارتخانه های مختلف توسط

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با نظر کمیته پدافند غیرعامل مورد بررسی قرار گیرد و گزارش گیری های لازم انجام شود. فلاح پدافند غیرعامل بود که همچنان به طور مستمر ادامه دارد. در مجلس هشتم نیز با اقناع کمیسیون تلفیق، ردیف بودجه خاصی برای این منظور اختصاص یافت. این اقدامات کوچکی نیست. به عنوان مثال ما می دانیم که پدافند غیرعامل با همه حساسیت ها و اهمیتش، جایگاهی روشن در سیستم دولتی نداشت اما ورود مجلس به این موضوع باعث شد تا به صورت جدی تری به موضوع پرداخته شود.

نماینده مردم اسلام آباد غرب با بیان اینکه پدافند غیرعامل در گذشته در سیستم های مختلف دولت جایگاهی نداشت، تأکید کرد: در حال حاضر، تلاش هایی انجام گرفته و اقدامات خوبی انجام شده اما هنوز هم چنانچه بایسته و شایسته است، به موضوع ورود نمی کنیم. گواه این ادعا هم برگزاری جلسات نامنظمی است که باید به طور مستمر انجام شود؛ حال آنکه این جلسات، نوسان دارد.

رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی به فعالیت های دشمنان قسم خورده انقلاب اسلامی به خصوص آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی اشاره کرد و افزود: دشمنان ما به درستی به اهمیت موضوع پی برده اند. واقعیت این است که تعریف پدافند غیرعامل بر اساس جنگ گرم نیست، بلکه شالوده آن بر جنگ سرد استوار است. در دنیای امروز بر اساس تحلیل محتوا، بیشترین مولفه های جنگ سرد علیه جمهوری اسلامی ایران شکل گرفته است؛ این تهدیدی آشکار است که

نمی توان به سادگی از کنار آن گذشت.

وی ادامه داد: وقتی هنری کیسینجر (وزیر امور خارجه اسبق آمریکا) بر ضرورت اجرای سیاست هایی همچون دوره جنگ سرد و ترسیم محدودیت های مشخص برای ایران سخن می گوید، یعنی باید دغدغه پدافند غیرعامل را جدی تر از گذشته داشته باشیم. این نیاز اساسی کشور در برهه کنونی است. لذا طبیعی است که باید در زمینه بودجه ای نیز تقویت شود.

رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، در این باره از پتانسیل های مردمی به عنوان ابزاری کارآمد برای حفظ انقلاب مردمی ایران یاد کرد و افزود: فروپاشی ایران با استفاده از ابزارهای جنگ سرد، توهم آمریکایی هاست زیرا نظام جمهوری اسلامی ایران بر پایه های مردمی استوار است. دشمنان قسم خورده نظام نباید فراموش کنند که ایران با دیگر کشورهای فروپاشیده، تفاوت های ماهوی بسیاری دارد. با این همه و با توجه به نقشه راه دشمن، در شرایط فعلی، پرداختن به پدافند غیرعامل، ضرورتی جدی و انکار ناپذیر است.

رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس در گفت و گو با «صیانت پایدار»:

بودجه «پدافند غیرعامل» باید تقویت شود

پدافند غیرعامل نیاز اساسی امروز کشور

تقدیر نماینده ولی فقیه در سپاه از عملکرد سازمان پدافند غیرعامل کشور

بسیاری از نقاط دنیا قابل مقایسه نیست، که آن را باید در فعالیت سازمان هایی نظیر سازمان پدافند غیرعامل دنبال کرد. حاجی صادقی تاکید می کند: بسیاری از مردم در قالب جناح های سیاسی قرار نمی گیرند، اما به اصول معتقدند این بخش از جامعه که پشتوانه نظام و انقلابند با پشتیبانی سازمان در موقعیت های حساس همواره به میدان آمدند. نماینده ولی فقیه در سپاه معتقد است: حضور مردم در راهپیمایی های ۲۲ بهمن، روز قدس و راهپیمایی های اربعین از مصادیق سرمایه اجتماعی است و سازمان پدافند غیرعامل کشور نیز توانسته به موقع و در کنار سایر نهادهای انقلابی مردم را به صحنه دعوت کند.

مردم مهمترین بخش تحقق بخشیدن به اقدامات پدافندی هستند که در شرایط حساس نشان می دهند چقدر از دولت و حکومت های خود پشتیبانی می کنند؛ مهمترین مصداق پدافند غیرعامل مردم محور در راهپیمایی های ۲۲ بهمن است که در طول سال های گذشته به عنوان سپر دفاعی بسیاری از سناریوهای دشمن را نابود کرده است. حجت الاسلام و المسلمین عبدالله حاجی صادقی نماینده ولی فقیه در سپاه پاسداران در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» معتقد است: پدافند مردم محور همواره در کشور ما در دستور کار بوده و بارها اجتماع به موقع مردم توانسته فتنه های زیادی را از سر کشور رفع کند. وی خاطرنشان می کند: اما تهدیدهای سال های اخیر دشمن نیز بیشتر مردم محور و تهدید کننده زیر ساخت های مردم نظیر آب، غذا، دارو و ارتباطات و انرژی بوده است که ایجاب می کند مسوولین ضمن آماده سازی مردم با تهدیدهای بالقوه و بالفعل آموزش لازم را برای قرار گرفتن در شرایط بحران دیده باشند و از طریق رسانه ها به ویژه صدا و سیما آن را به مردم نیز انتقال دهند. حاجی صادقی تاکید می کند: سریال ها و سینما نقطه عطف فرهنگ سازی های بزرگ در کشور ما هستند و اکنون لازم است تا پدافند غیرعامل و محورهای مردم محور آن با اهالی سینما به گونه ای در میان گذاشته شود تا برنامه سازان و کارگردانان برای ساخت فیلم های سینمایی اولویت های پدافند غیرعامل را در دستور کار قرار دهند. وی با اشاره به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل تصریح کرد: در تمام این سال ها سازمان پدافند غیرعامل با وجود نداشتن اعتبارات چندان، توانسته مردم را در محور پدافند قرار دهد، امروز علم و دانش سیاسی مردم ایران با

نماینده مردم تبریز در گفت و گو با «صیانت پایدار»:

سردار جلالی قدرت ایران در بخش غیر نظامی را ارتقاء داد

داشته باشد، چنانکه با تیزرهای تلویزیونی هشدارهای لازم درباره حریم خصوصی و خطرات داده شد و در مردم نیز نهادینه گردید. این نماینده مجلس همچنین خاطرنشان کرد: سازمان پدافند غیرعامل می تواند ضربه اثر گذاری بیشتری داشته باشد، اگر همراهی صداوسیما و دستگاه های اجرایی را نیز به همراه داشته باشد. فرهنگی همچنین از سردار جلالی به عنوان فردی هوشمند یاد کرد که توانسته قدرت غیر نظامی ایران را بویژه در حوزه سایبری افزایش دهد.

محمدحسین فرهنگی، نماینده مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل گفت: قوانین و ابلاغیه های این سازمان باید با استقبال بیشتری توسط دستگاه های اجرایی پیگیری شود و ما همیشه این آمادگی را داشته باشیم در شرایط حساس در جریان مقاومت قرار گیریم. وی افزود: بعد از جنگ ۸ ساله همواره ایران در معرض تهدیدهای غیر نظامی به ویژه جنگ نرم قرار داشته است که با ماهواره کلید خورد و اکنون در بستر شبکه های مجازی هدایت می شود. فرهنگی تاکید کرد: از همان ابتدا که وزارت جنگ و سختگوی آمریکا اعلام کرد برای جنگ نرم علیه ایران منابع چند میلیارد دلاری اختصاص داده است، سازمان پدافند غیرعامل هشدارهای لازم برای راه اندازی ماهواره ایرانی و بومی داد، در همان زمان تعدادی از ماهواره های ایران که در آمریکای شمالی قرار داشت در دولت بارک اوباما تحریم شد و تلاش برای راه اندازی ماهواره های بومی در دستور کار قرار گرفت. این عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس گفت: شاید بتوان گفت عملکرد سازمان پدافند در بخش نرم و سایبری عملکرد مناسب و قابل قبولی است اما ورود این سازمان در بخش صنایع و اقتصاد با اما و اگرهای زیادی روبروست که باید نحوه تعاملات دستگاه های اجرایی با سازمان را نیز بررسی کرد. این نماینده مجلس خاطرنشان کرد: عملکرد سازمان پدافند غیرعامل در بخش سایبری توانسته دانش و اطلاعات افکار عمومی را افزایش دهد و به نظر می رسد اقدامات این سازمان به همراه پلیس فتا حتی توانست مبدا تغییر الگوی فرهنگی که سخت ترین بخش اجرایی به شمار می رود را به دنبال

دکتر سامان ولی نوری - کارشناس برنامه ریزی شهری

پدافند کالبدی مجموعه اقدامات مهندسی مستقیم و غیرمستقیم موثر بر طرح‌های عمرانی کشور است که منجر به کاهش آسیب‌پذیری، ارتقای پایداری ملی و تداوم خدمات ضروری زیرساخت‌های موجود و آتی‌الاحداث می‌گردد. پدافند کالبدی در برابر تهدیدات کالبدی به کار گرفته می‌شود. تهدید کالبدی هر نشانه پیشامد یا اتفاقی است که با عوامل تهدید سخت، نیمه‌سخت و نرم منجر به آسیب‌رسانی به زیرساخت‌های کالبدی کشور می‌شود. این تهدیدات می‌توانند طبیعی باشند مانند سیل، طوفان، زلزله، امواج گرمایی، برف سنگین، گرد و غبار و ... یا غیرطبیعی و غیرعمد مانند آتش‌سوزی و آلودگی باشند یا غیرطبیعی عمدی مانند حملات نظامی و تروریستی، شیمیایی، پر تویی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی باشند. در پدافند کالبدی منظور از کالبد تمام زیرساخت‌ها، شریان‌های ارتباطی، خطوط انتقال انرژی و ارتباطی مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور و به طور کلی پیکره کشور است. کشور ما چه از نظر حوادث طبیعی و چه از نظر حوادث غیرطبیعی عمد و غیرعمد وضعیتی دارد که چندان جالب نمی‌باشد و نیازمند توجه بیش از پیش است. در زمینه حوادث طبیعی می‌توان به بحران زلزله اشاره کرد. زلزله یکی از واقعیات جغرافیای کشور ماست و ۶۸ درصد شهرهای کشور ما در محدوده پرخطر اطراف گسل‌ها هستند. به طور متوسط هر سال یک زلزله ۶ ریشتری و هر ۱۰ سال یک زلزله به بزرگی ۷ ریشتر در کشور رخ می‌دهد و بر پایه آمارهای رسمی در ۲۵ سال گذشته ۶ درصد تلفات جانی کشور ناشی از زلزله بوده است. سیستم شهرهای امروزی که با رشد جمعیت گسترش زیرساخت‌ها و پیشرفت‌های اقتصادی همراه بوده است حساسیت بیشتری به زلزله دارد. نگاه به زلزله باید از حالت سنتی خود که آنرا مهندسی زلزله می‌نامند و ابعاد فنی آن را

در مورد سازه‌ها مورد توجه قرار می‌دهند خارج شده و به‌عنوان شاخه‌ای از برنامه‌ریزی شهری مورد توجه قرار گیرد. شهرهای متراکم همواره در خطر بزرگ زلزله قرار دارند اما باید بیندیشیم که فضاهای شهری را چگونه برای مواجهه با بلایا آماده کنیم. چگونگی وقوع بلایای طبیعی از جمله زلزله در اختیار ما نیست اما پاسخ به بلایای طبیعی در حیطه قدرت و توان ماست و راهبردهای مدیریتی است. که میزان خسارات اجتماعی و اقتصادی یک بلایه طبیعی مانند زلزله را تعیین می‌کند. مدیریت بحران و نگاه پدافند غیرعامل در این زمینه بسیار پراهمیت است. زلزله ۶٫۹ ریشتری که در سال ۱۹۸۸ در اسپیتاک ارمنستان حدود ۲۵ هزار نفر را به کام مرگ کشاند تحقیقات نشان داد که اگر زلزله فقط ۵ دقیقه دیرتر اتفاق می‌افتاد تلفات انسانی به نصف می‌رسید چرا که مدارس تعطیل می‌شدند و دانش‌آموزان کلاس‌ها را ترک می‌کردند. این نشان می‌دهد که برخی فضاهای شهری چه نقش پررنگی در کاهش یا افزایش خسارات دارند و بایستی مورد توجه ویژه قرار گیرند. نمی‌توان کتمان کرد که بین خسارات انسانی زلزله و سطح اقدامات پدافندی ما ارتباطی معنادار وجود دارد به عنوان نمونه زلزله ۸ ریشتری سال ۲۰۰۳ در هوکایدو ژاپن تنها یک نفر تلفات داشت اما زلزله ۶٫۶ ریشتری بم یک سوم مردم این شهر را به کام مرگ فرستاد.

معضل طبیعی دیگر در کشور ما وقوع سیل است. کشور ایران به لحاظ سیل‌خیزی در رده هفتم جهان قرار دارد. در پنجاه سال گذشته بیش از ۳۷۰۰ سیل حادثه‌خیز در کشور به ثبت رسیده است. تعداد وقوع سیل در کشور ما هم‌اکنون نسبت به پنج دهه پیش، بیش از ۱۰ برابر شده است روند روبه‌رشد سیل‌ها در کشور حاکی از آن است که اکثر مناطق کشور در معرض تهاجم سیلاب‌های ادواری و مخرب قرار داشته و ابعاد خسارات جانی و مالی آنها افزایش یافته است. در باره این مسئله نیز نگاه جامع به

صیانت پایدار گزارش می‌دهد

پدافند کالبدی و صیانت از زیرساخت‌های حیاتی کشور

این سیستم شامل اتوماسیون ساختمان، امنیت زندگی، ارتباطات از راه دور، زنگ‌های هشدار دهنده و سیستم‌های مدیریت تأسیسات است. ساختمان‌های هوشمند اطلاعات عملی و کاربردی را در مورد کلیت ساختمان و یا فضای داخلی آن در اختیار ساکنان قرار می‌دهند. از دیگر عناصری که در پدافند کالبدی بسیار حائز اهمیت است جریان‌های ارتباطی و مسیرهای حمل و نقل کشور است که هم در اثر حوادث طبیعی و هم غیرطبیعی می‌تواند جریان اصلی اقتصادی اجتماعی کشور را مختل کند. شبکه حمل و نقل که متشکل از فرودگاه‌ها، بنادر و اسکله‌ها، خطوط ریلی، پایانه‌های مسافری و باربری، آزادراه‌ها و جاده‌های اصلی، پل‌ها و تونل‌ها می‌باشد به جهت نقش فعال در جابه‌جایی دارای ضریب اهمیت بالایی هستند و همانطور که می‌دانیم در تئوری پنج حلقه‌ای واردن زیرساخت‌ها و از جمله شبکه راه‌ها به مثابه اندام‌های حرکتی، دست‌ها و پاها در بدن هستند. در قرن بیست و یکم و با دیجیتالی شدن و هوشمند شدن سیستم‌های حمل و نقل، علاوه بر حملات فیزیکی آنها در معرض حملات سایبری و تروریسم سایبری نیز قرار دارند. حمله سایبری می‌تواند به ترافیک در راه‌ها، ترافیک هوایی و یا حتی ترافیک قطارها منجر شود و حتی ممکن است خدمات اورژانسی را نیز تحت تأثیر قرار دهد. همین موضوع می‌تواند در اثر یک اتفاق طبیعی نیز به وجود آید و منجر به فلج شدن یک منطقه و حتی یک کشور شود. قطب‌های پایانه‌های ترابری جاده‌ای خطوط زمینی، حفاظت ساختمان اصلی ایستگاه‌های بزرگ مسافری راه‌آهن و پایانه‌های مسافری جاده‌ای در برابر حملات نظامی یا تروریستی لازم است زیرا تخریب یا انفجار و آتش‌سوزی در این ساختمان‌ها به علت تراکم مسافران، باعث خسارت‌های سنگین جانی و مالی می‌شود و علاوه بر آن انعکاس رسانه‌ای موضوع در فضای روانی جامعه نیز مؤثر است. نظر به اهمیت موضوع پدافند کالبدی قرارگاه پدافند کالبدی به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های سازمان پدافند غیرعامل وظیفه تبیین و تشریح و سیاست‌گذاری این حوزه را عهده‌دار است و برای ارتقاء تاب‌آوری پیکره کالبدی کشور در برابر مخاطرات غیرطبیعی به برنامه‌ریزی و ایفای نقش می‌پردازد.

**از جمله عوامل
عمده افزایش تلفات در هنگام
وقوع بحران‌ها در شهرها و مناطق
مسکونی آسیب‌پذیری بالای ساختمان‌ها
به موجب برنامه‌ریزی ناصحیح در حوزه
مسکن، ساختار و آرایش فضایی نامناسب
مسکن و کاربری‌ها، مشکلات سازه‌ها،
استحکام ضعیف، شبکه‌های ارتباطی
غیراستاندارد و بافت
نامنظم است**

موضوع سیل خیزی کشور و اقدامات پدافندی باید مورد توجه قرار گیرد. از دیگر حوادث می‌توان به حوادث غیرطبیعی غیرعمدی مانند آتش‌سوزی اشاره کرد. آتش‌سوزی در دناک پلاسکو نمونه‌ای از این مخاطرات است که فرسودگی بافت‌ها و زیرساخت‌های شهری را به ما گوشزد می‌کند. بنابر گزارش مسئولان بیش از ۶۰ هزار هکتار بافت فرسوده در کشور و بیش از ۳ هزار هکتار بافت فرسوده در تهران وجود دارد که تمامی خصوصیات فرسودگی یعنی ناپایداری، ریزدانه‌گی و نفوذناپذیری را دارند و ناکارآمدی و کاهش کارایی در آنها دیده می‌شود و باز بنا بر اظهارات مسئولان امر بیش از ۳ هزار ساختمان شبیه پلاسکو در تهران وجود دارد که این امر یک تغییر نگرش اساسی در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری را می‌طلبد. از جمله تهدیدات عمدی که متوجه کشور است می‌توان به تهاجم نظامی و البته تروریسم اشاره کرد. در شرایط کنونی اقتدار نیروهای مسلح و توان بالای دفاعی کشور احتمال تهاجم نظامی را به حداقل ممکن رسانده است اما در بعد تروریسم دو مورد حمله تروریست‌ها به مجلس شورای اسلامی و ترور کور مراسم رژه اهواز یادآور آن است که پدافند کالبدی باید مورد بازنگری دقیق قرار گیرد. یکی از بخش‌هایی که در پدافند کالبدی باید به دقت بیشتر مورد توجه و ارزیابی قرار بگیرد ساختمان و معماری است. در هر شهر بیش از ۵۰ درصد مساحت آن به مسکن و ساختمان‌های مسکونی اختصاص می‌یابد و فضاهای مسکونی از نظر وسعت و اهمیت، بیشتر از دیگر کاربری‌ها مانند کاربری‌های تجاری، فضای سبز و فضای ارتباطی در حیات شهری ایفای نقش می‌کنند. از جمله عوامل عمده افزایش تلفات در هنگام وقوع بحران‌ها در شهرها و مناطق مسکونی آسیب‌پذیری بالای ساختمان‌ها به موجب برنامه‌ریزی ناصحیح در حوزه مسکن، ساختار و آرایش فضایی نامناسب مسکن و کاربری‌ها، مشکلات سازه‌ها، استحکام ضعیف، شبکه‌های ارتباطی غیراستاندارد و بافت نامنظم است. یکی از رویکردهای مهم پدافند غیرعامل در ساختمان‌ها، امروزه هوشمندسازی است. هوشمندسازی ساختمان شامل نصب و به‌کارگیری سیستم‌های تکنولوژیکی پیشرفته و یکپارچه مربوط به ساخت‌وساز است.

رئیس برنامه ریز انرژی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در گفت و گو با «صیانت پایدار» عنوان کرد

عملیاتی شدن اقدامات موثر پدافند غیر عامل در زیر ساخت های پتروشیمی

پدافند غیر عامل باید در ذات برنامه ها و اقدامات دستگاه های اجرایی رسوخ کند. رئیس برنامه ریزی انرژی شرکت ملی صنایع پتروشیمی همچنین ادامه داد: در گذشته پدافند غیر عامل در حوزه سخت نظیر ایمن سازی تجهیزات و کاهش آسیب پذیری صنایع بکار گرفته می شد اما در سال های اخیر ورود سازمان به موضوعات استراتژیک و نرم اقتصادی و فرهنگی لازم بوده که شاهد این نقش آفرینی بوده ایم.

رئیس برنامه ریزی انرژی شرکت ملی صنایع پتروشیمی با اشاره به شرایط سیاسی جهان و توان و نفوذ منطقه ای ایران گفت: در حال حاضر احتمال جنگ نظامی علیه ایران بسیار بعید است، اما کشورمان در حوزه های اقتصادی، رسانه و سایبری به فرموده مقام معظم رهبری درگیر یک جنگ تمام عیار است و در نتیجه نوع دفاع و پدافند غیر عامل متناسب با نوع تهاجم دشمن به کار گرفته خواهد شد و لازم است با بصیرت موضوعات مختلف بویژه در بخش اقتصادی را رصد کرده و به موقع از سوی سازمان پدافند غیر عامل تذکرات لازم به دستگاه های اجرایی داده شود.

عباس زاده خاطرنشان کرد: در بخش اقتصادی نوسانات قیمتی ارز و دلار و همچنین تحریم های نفتی شرایط حساسی برای اقتصاد داخلی کشورمان ایجاد کرده که ایجاب می کند بخش های مختلف به کمک دولت آمده و برای تسهیل چرخش نقدینگی و معیشت مردم به میدان بیایند.

تنظیم مقررات و ابلاغ بخشنامه ها به منظور ساماندهی و ایمن سازی صنعت توسط سازمان پدافند غیر عامل به شایستگی صورت می گیرد ولی موضوع پدافند غیر عامل باید در ذات برنامه ها و اقدامات دستگاه های اجرایی رسوخ کند

حسن سعید زمانی
دکتر عباس زاده، رئیس برنامه ریزی انرژی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به مقوله پدافند غیر عامل در حوزه پتروشیمی گفت: برخلاف سال های خیلی دور، در حوزه پدافند غیر عامل در بخش پتروشیمی اقدامات خوبی انجام شده و در حال انجام است نظیر مکان یابی مناسب و استفاده از ظرفیت های داخلی و کاهش وابستگی ها.

وی افزود: در سال های گذشته در حوزه اقتصادی بخش هایی مغفول مانده زیادی وجود داشت، اما در سال های اخیر به موضوعات اقتصادی نیز توجهاتی شده است.

عباس زاده همچنین با اشاره به عملکرد سازمان پدافند غیر عامل گفت: سال هاست که سازمان پدافند غیر عامل کشور اقدامات خوبی را انجام داده است، اما فاصله ای بین سازمان و دستگاه های اجرایی احساس شود، بطوریکه بعضا دستگاه های اجرایی خود را بیگانه از موضوعات پدافند غیر عامل دانسته و فاصله ای بین سازمان پدافند غیر عامل با دستگاه های اجرایی وجود دارد.

وی همچنین تاکید کرد: در عین حال تنظیم مقررات و ابلاغ بخشنامه ها به منظور ساماندهی و ایمن سازی صنعت توسط سازمان پدافند غیر عامل به شایستگی صورت می گیرد ولی موضوع

پدافند غیر عامل و حراست از سرمایه‌های شهری

«مهندس اسدالله کریمی

معاون امور شهری و تهران سازمان پدافند غیر عامل کشور
از زمان آغاز شهرنشینی، تمهیدات دفاعی از ملزومات پایه در ساختار شهرها بوده به گونه‌ای که راهبرد دفاعی یکی از شاخص‌های شکل‌گیری، مکان‌یابی و یکی از عوامل توسعه شهرها در مقابل تهاجمات و تهدیدات مختلف بوده است. این در حالی است که امروزه با توسعه علوم و فناوری، به کارگیری فن‌آوری‌های جدید در ساخت، کنترل و مدیریت در ماهیت تهدیدات نیز تغییرات قابل توجهی صورت گرفته و راهکارهای دفاعی سده‌های گذشته در تأمین امنیت دارایی‌ها و سرمایه‌های شهر بخصوص شهروندان به عنوان اصلی‌ترین سرمایه هر شهر کارایی لازم را ندارد و دفاع از این سرمایه‌ها نیازمند به کارگیری ابزارها و روش‌های نوینی است که باید متناسب با تهدیدات نوین باشد.

زمانی تأمین امنیت شهرها صرفاً با قرارگیری شهر بر روی تپه‌ها و بلندی‌ها تأمین می‌شده است و به مرور عناصر دفاعی دیگر نظیر برج و باروها، دیوارها، قلعه‌ها، ارگ‌ها و خندق‌ها و ... به عناصر دفاعی شهر افزوده شد. در حال حاضر با گسترش دامنه شهر که گاهی فاصله بسیار زیاد را از مرز کشورها دارند، از یک سو توسعه بی‌رویه شهرها که موجب هم‌جواری کاربری‌های مختلف و بعضاً ناسازگار با یکدیگر شده است از سوی دیگر، موجب پدید آمدن تهدیدات متفاوتی شده است که برای صیانت و حفظ جان انسان‌ها و رفع نیازهای مردم در تهدیدات و حفاظت و مصون‌سازی زیرساخت‌های شهری و تداوم فعالیت آن‌ها باید مورد توجه مدیریت شهری قرار گیرد. دفاع غیر عامل به عنوان یکی از مؤثرترین و پایدارترین روش‌های دفاع در مقابل تهدیدات همواره مدنظر اکثر کشورهای جهان بوده است. از این رو در تمام طرح‌های توسعه‌ای یا بهسازی کشور، بخصوص در طرح‌های توسعه و عمران شهری، بایستی ملاحظات و الزامات پدافند غیر عامل مورد توجه قرار گیرد. شهر به تناسب اندازه‌اش از مناطق مختلف و هر منطقه از چند محله تشکیل شده است. به عبارتی سلول واحد شهری، محله تعریف می‌شود و اگر این سلول از امنیت و ایمنی کافی برخوردار باشد، شهر نیز در برابر انواع تهدیدات محتمل، امن و پایدار خواهد بود. شناسایی مشکلات و کاستی‌ها، شناخت دارایی‌های شهری و سرمایه‌های هر شهر شناسایی مراکز خطرناک شهری و تلاش در جهت خروج و یا ایمن‌سازی آن‌ها شناخت سایر تهدیدات شهر و تهدید پایه و برنامه‌ریزی جهت مقابله با آن‌ها از سطوح خرد تا کلان، اولویت‌بندی برنامه‌های مقابله‌ای و مصون‌سازی زیرساخت‌های شهر و تداوم کارکردهای اصلی هر کدام و آموزش مدیران و شهروندان و تعیین نقش جایگاه افراد و دستگاه‌ها در مواجهه با تهدیدات و تجهیز آن‌ها متناسب با وظایف محوله از سطح واحدهای مسکونی، واحد همسایگی، محله‌ای، منطقه‌ای در سطح شهر و سپس تمرین و آزمایش‌های هدفمند و حساب‌شده جهت ایجاد آمادگی هر چه بیشتر در مقابله با حوادث و تهدیدات می‌تواند از مهم‌ترین وظایف مدیران شهری تلقی گردد.

معاون وزیر کشور در گفت‌وگو با «صیانت پایدار» عنوان کرد

تأمین امنیت همه جانبه در سایه پدافند غیر عامل

«تهدیدهای ترامپ هر چند بیشتر به مانورهای سیاسی شبیه است اما لازم است تا با هوشیاری و بصیرت بیشتری برای مواجهه با آن وارد میدان شد.

آنچه مشخص است علاوه بر تهدیدهای نظامی، مارش جنگ در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، رسانه و سایبر علیه کشورمان زده شده و شاید بتوان گفت، شرایط کنونی کشور هیچگاه در طول ۴۰ سال گذشته از حساسیت زمان کنونی برخوردار نبوده است. در این شرایط حوزه‌های پدافندی باید با دقت و حساسیت ویژه‌تری دنبال شود و دفاع با لشکر نامحسوس در دستور کار قرار گیرد. دکتر مهدی جمالی‌نژاد معاون عمران و توسعه امور شهری و روستایی و عضو کمیته پدافند غیر عامل وزارت کشور در گفت‌وگو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به نقش پدافند غیر عامل گفت: پدافند غیر عامل نیاز کشور است و با درک صحیح و بصیرت کامل می‌توان انتظار داشت تأمین امنیت همه‌جانبه در سایه پدافند غیر عامل امکان‌پذیر خواهد بود.

وی افزود: فرهنگ‌سازی، تولید علم و دانش، کاهش هزینه‌های کشور، دستیابی به زیرساخت‌های ایمن و همچنین مدیریت صحنه بحران در شرایط غیرنظامی اولویت‌های پدافند غیر عامل است که باید همواره بر آن متمرکز بود و در شرایط کنونی ایجاب می‌ند با حساسیت بیشتری دنبال شود.

جمالی‌نژاد تصریح کرد: عمده فعالیت پدافند غیر عامل در زمان پیش از بحران با هدف افزایش آستانه مقاومت در بخش‌های متفاوت است به گونه‌ای که اگر متخاصمی قصد تهاجم داشت سناریوی آنها به در بسته بخورد. عضو کمیته پدافند غیر عامل وزارت کشور خاطرنشان می‌کند: مردم باید به زبان ساده اهمیت نقش پدافند غیر عامل را درک کنند و به عنوان حامیان اصلی اجرایی شدن آن محسوب‌شده و مطالبه‌گری داشته باشند.

پدافند غیر عامل نیاز کشور است و با درک صحیح و بصیرت کامل تأمین امنیت همه‌جانبه در سایه پدافند غیر عامل امکان‌پذیر خواهد بود

مردم باید به زبان ساده اهمیت نقش پدافند غیر عامل را درک کنند و به عنوان حامیان اصلی اجرایی شدن آن محسوب‌شده و مطالبه‌گری داشته باشند

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی
در گفت و گو با «صیانت پایدار»:

مجلس آماده همکاری با سازمان پدافند غیر عامل کشور طرح‌ها پدافند کالبدی باید در ذات طرح‌ها دیده شود

ارتقای آمادگی دستگاه‌های اجرایی برای تداوم چرخه تولید و خدمات در مقابله با انواع تهدیدات در ردیف برنامه‌های این سازمان به چشم می‌خورد، تصریح کرد: از قدیم هم گفته‌اند که یک دست صدا ندارد، واقعیت این است؛ سازمان پدافند غیر عامل کار خود را در حوزه برنامه‌ریزی به خوبی انجام داده است اما تا زمانی که مسئولین اجرایی وارد میدان عمل نشوند، نتیجه دلخواه حاصل نمی‌شود. وی از لزوم به کارگیری همه ظرفیت‌ها و منابع کشور در حوزه‌های مختلف برای انجام تمهیدات لازم پدافند غیر عامل، سخن گفت و خاطر نشان ساخت: یکی از این ظرفیت‌ها مجلس است؛ نمایندگان مردم در خانه ملت نه تنها می‌توانند از بعد نظارتی وارد شده و دستگاه‌های اجرایی را متوجه اهمیت موضوع کنند، بلکه می‌توانند با بستر سازی قانونی، موانع موجود را نیز برطرف کنند. ما خودمان را جدا از این مجموعه نمی‌دانیم. در واقع تعامل سازنده با نهادهای قانون‌گذار و تنظیم‌کننده برنامه‌های موضوعی و پنج ساله کشور در جهت نهادینه سازی پدافند غیر عامل در آنها، از وظایف سازمان یاد شده به شمار می‌رود و ما آماده هر گونه همکاری در این راستا هستیم. این عضو کمیسیون برنامه و بودجه افزود: اگر چه مسئولیت پدافند غیر عامل در دستگاه‌های اجرایی به عهده رئیس دستگاه اجرایی و در استان‌ها به عهده استانداران می‌باشد، اما این مسئولیت نباید صوری و ظاهری باشد و تنها به چند مصاحبه و اظهار نظر بسنده شود بلکه باید در عمل وارد میدان شوند. همانگونه که به ناچار پذیرفتیم وارد جنگی اقتصادی شده‌ایم که امریکا شیپور آن را نواخته است - موضوعی که پیشتر، مقام معظم رهبری به دفعات به آن اشاره کردند، اما، گوش شنوایی نبود- اکنون هم باید بپذیریم در معرض تهدیدهای مختلف هستیم و برای دفع آن‌ها به اقدامات در حوزه پدافند غیر عامل بسیار نیازمندیم. حسن پور تصریح کرد: در کنار اقدامات فرهنگی به منظور آموزش همگانی، نهادینه سازی اصول، الزامات و ملاحظات فنی و مهندسی پدافند غیر عامل در طرح‌های توسعه‌ای کالبدی کشور اعم از ملی، موضوعی، استانی، شهری و آمایشی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. به خصوص در شرایطی که بحران‌های اقتصادی دامن کشور را گرفته نباید از پرداختن به ابعاد دیگر امنیتی غافل شود زیرا غفلت در این حوزه‌ها، گاهی غیر قابل جبران است.

شهباز حسن پور اقدامات سازمان پدافند غیر عامل در راستای ایجاد نگاه‌های فرهنگی جدید به مقوله پدافند را قابل تقدیر خواند. این عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی گفت: یکی از وظایف سازمان پدافند غیر عامل در راستای مأموریت‌ها و اهداف خود، فرهنگ سازی و آماده سازی دستگاه‌های اجرایی و استان‌های کشور برای کمک و اداره و هدایت مردم در شرایط بحرانی است. این موضوع با حضور دکتر جلالی در رأس هرم این سازمان، به نحو مطلوبی محقق شده است. گواه این ادعا هم توجه رسانه‌ها به این موضوع است که به عنوان بازوهای فرهنگی جامعه شناخته می‌شوند.

نماینده مردم سیرجان افزود: در همه جای دنیا، بخشی از بودجه کشور به پدافند غیر عامل اختصاص داده می‌شود زیرا به درستی دریافته‌اند که آموزش و آگاه سازی توده مردم چگونه می‌تواند هزینه‌های سربار به هنگام بحران را کاهش دهد. وی افزود: سازماندهی، طرح‌ریزی، هدایت و راهبری عملیات پدافندی مقابله با تهدیدات نوین دشمن شامل سایبری، زیستی، پرتوی، شیمیایی، اقتصادی و... از جمله مأموریت‌های این سازمان است. پرداختن رسانه‌ها به این موضوعات به خصوص در حوزه زیستی و سایبری نشان می‌دهد این سازمان به درستی جهت خود را تشخیص داده و در این راستا حرکت می‌کند. این عضو کمیسیون برنامه و بودجه با بیان این که

یکی از وظایف
سازمان پدافند غیر عامل در
راستای مأموریت‌ها و اهداف خود،
فرهنگ سازی و آماده سازی دستگاه‌های
اجرایی و استان‌های کشور برای کمک و
اداره و هدایت مردم در شرایط بحرانی
است، این موضوع با حضور سردار
دکتر جلالی در رأس هرم این
سازمان، به نحو مطلوبی
محقق شده است

عضو شورای شهر دوره چهارم همچنین با اشاره به تغییر ماهیت بافت فرسوده از مسکونی به تجاری افزود: در حال حاضر بخش قابل توجهی در تهران بافت فرسوده وجود دارد که به رغم ظاهر مسکونی در آن فعالیت‌های کارگاهی و تجاری صورت می‌گیرد که بعضاً در محله‌های پرتدد شهری است که در آنها بافت مسکونی نیز وجود دارد. وی تأکید کرد: منطقه ۱۲ تهران به عنوان قلب تجارت ایران شناخته می‌شود اما یکی از خطرناک‌ترین مناطق مسکونی به لحاظ ایمنی و سلامت مردمی است چرا که در خانه‌های فرسوده که در کوچه‌های تنگ قرار دارند کارگاه‌های تولیدی مثلاً کیف و کفش وجود دارد که با هزاران متر فوم که ماده اشتعال‌زا است به همراه چسب و سایر لوازم نگهداری می‌شود و در کنار آن صدها پلاک مسکونی نیز دایر است. شاکری خاطرنشان کرد: در صورت بروز یک حریق کوچک احتمال بروز فجایع باور نکردنی به علت محدودیت تردد ماشین‌های آتش‌نشانی وجود دارد و باید این مناطق شناسایی و در راستای حقوق شهروندی بازآفرینی آنها در دستور کار قرار گیرد. دبیر کل جمعیت جانبازان انقلاب اسلامی گفت: وقتی بافت شهری حالت شب‌مردگی پیدا

کند به این معنا که روز پر از جمعیت بوده و شب خالی از سکنه باشد باید شورایاران محله به شناسایی خطرهای بالقوه همت داشته و برای کاهش خطرات آن دست بکار شوند.

با وجود اینکه شرکت مترو در گزارش‌های خود در شهرداری وقت از چند منظوره بودن ایستگاه‌های مترو در شرایط حساس سخن می‌گفت، اما به نظر می‌رسد با وجود خطر فرونشست، بافت فرسوده و گسل‌های فعال تهران باید اقدامات بیشتر و موثرتری انجام شود

مجتبی شاکری عضو دوره چهارم شورای اسلامی شهر تهران در گفت‌وگو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با اشاره به عملکرد سازمان پدافند غیرعامل گفت: هنوز جایگاه پدافند غیرعامل و تأثیر آن در حفظ سلامت و امنیت جامعه به درستی دیده نشده است، چنانکه میزان همکاری دستگاه‌های اجرایی برای اجرای دستورالعمل‌های این سازمان مطلوب نیست. وی افزود: با وجود اهمیت پدافند غیرعامل به علت عدم فرهنگ‌سازی، برخوردهای سیاسی و حزبی با سازمان در متن دستگاه‌های اجرایی صورت گرفته و نقشه‌های عملیاتی در بخش‌های مختلف نظیر حوزه شهری به درستی انجام نمی‌شود.

عضو شورای شهر تهران در دوره چهارم همچنین معتقد است با وجود اینکه شرکت مترو در گزارش‌های خود در شهرداری وقت از چند منظوره بودن ایستگاه‌های مترو در شرایط حساس سخن می‌گفت، اما به نظر می‌رسد با وجود خطر فرونشست، بافت فرسوده و گسل‌های فعال تهران باید اقدامات بیشتر و موثرتری انجام شود. این عضو سابق شورای شهر همچنین با اشاره به خطر احتمالی زلزله در تهران گفت: زلزله تهران کابوس ناپهنگامی است، که تنها در دامنه وظایف یک سازمان یا ستاد مدیریت بحران نیست، معماری و شهرسازی تهران به گونه‌ای است که بسیاری از معابر آن در صورت بروز زلزله مسدود خواهد شد و از سوی دیگر قرار داشتن تاسیسات آب، برق و گاز در کنار هم می‌تواند ابعاد تلفات زلزله را چند برابر کند. شاکری تصریح کرد: سازمان آتش‌نشانی و اورژانس به تنهایی نمی‌توانند ابعاد حادثه را پوشش دهند، بلکه باید از هم‌اکنون وظیفه هر سازمان و میزان همکاری آن مشخص شود و به نظر می‌رسد سازمان پدافند بتواند نقشه‌ریزی عملیاتی مناسبی برای این موضوع داشته باشد. لازم به ذکر است بر اساس قانون موضوع مدیریت بحران‌های ناشی از تهدیدات طبیعی به ستاد مدیریت بحران کشور واگذار شده و سازمان پدافند غیرعامل صرفاً مسئول رصد، پایش و مهار تهدیدهای غیرطبیعی است. دبیر کل جمعیت جانبازان انقلاب اسلامی همچنین با اشاره به تاب‌آوری شهری در پایتخت گفت: بررسی تاب‌آوری ساختمان‌های تهران نتیجه مناسبی ندارد که به معنی عمل نکردن به قوانین و مصوبات اعلام شده است؛ واقعیت آن است که مصوبات سازمان نظام مهندسی برای افزایش تاب‌آوری را اجرا نکردیم و ساختمان‌های ما به‌رغم سرمایه‌گذاری مشخص عمر مفید خود را به‌زودی از دست می‌دهند. شاکری تأکید کرد: ساختمان‌های نایمن در تهران کم نیستند و عدم توجه به مقررات ساختمان‌سازی باعث بروز فجایعی نظیر «پلاسکو» می‌شود که نقض حقوق شهروندی است.

عضو دوره چهارم شورای اسلامی شهر تهران در گفت‌وگو با «صیانت پایدار»:

ایستگاه‌های مترو تهران باید چند منظوره شوند

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

جنگ‌های زیستی سابقه‌ای به درازای تاریخ

محسوب می‌شود. امروزه وجود سلاح‌های بیولوژیک را نمی‌توان انکار کرد. اگرچه کنوانسیون منع توسعه سلاح‌های زیستی در سال ۱۹۷۲ هر گونه تولید، توسعه و انبار کردن سلاح‌های زیستی را ممنوع می‌کند اما بسیاری از کشورها قادر به پیش بردن برنامه تسلیحات بیولوژیک خود هستند چرا که آنها ملزم به اعلام کردن فعالیت‌های خود نیستند چون بسیاری از عامل‌های بیولوژیک و سموم در فعالیت‌هایی استفاده می‌شوند که جزء موارد ممنوعه نیستند و دیگر اینکه بسیاری از آزمایشگاه‌ها و لابراتوارهای تحقیق و توسعه در این زمینه می‌توانند برای تولید سلاح زیستی نیز مورد استفاده قرار گیرند. باید یادآور شد که جنگ‌های زیستی برای قرن‌های متمادی وجود داشته‌اند. از آلودگی عمدی منابع آب و غذا گرفته تا استفاده از اجساد فاسد شده انسان و حیوان برای گسترش بیماری‌ها و اخیرا نیز استفاده از ویروس‌ها و پاتوژن‌ها از جمله روش‌های مورد استفاده بوده‌اند. جنگ‌های زیستی یکی از ضدانسانی‌ترین شیوه‌هایی است که آدمی برای پیشبرد مقاصد نظامی خود به آن متصل می‌شود. در طول تاریخ و در طول جنگ‌ها، بارها مشاهده شده است که شیوع ناگهانی بیماری‌های عفونی در بین نظامیان باعث تغییر در روند جنگ و همین‌طور از هم‌گسیختگی در سازماندهی ارتش‌ها شده و در نهایت باعث تغییر در نتیجه جنگ گردیده است. سرخ‌پوستان آمریکا با سابقه تمدن ۵۰۰۰ ساله همواره در جنگ، تیرهای خود را آغشته به سم می‌نمودند. در ۳۰۰ سال قبل از میلاد مسیح آلودگی چاه‌های آب دژها، قلعه‌ها و شهرها یکی از روش‌های مؤثر برای از

احمد رضا آل‌طاهر- خبرنگار حوزه زیستی
از سال ۱۹۶۹ انقلاب در بیوتکنولوژی فرایندهای بیولوژیک و داروهای زیستی با پیشرفت و نوآوری، فهم و شناخت فیزیولوژی باکتری‌ها، عامل‌های باکتریایی واگیردار تخمیر، فرمولاسیون، تخلیص و تصفیه و تثبیت آنها همراه بوده است. شاید شگفت‌انگیزترین جمله در این باره را دانشمندی بنام ولز گفته است که دستاوردهای تکنولوژیکی در حوزه زیستی که ۲۰ سال قبل جایزه نوبل به آنها تعلق می‌گرفت اکنون توسط دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستان انجام می‌شود. اکنون نیز قرن ۲۱ را قرن بیوتکنولوژی نامیده‌اند. آخرین پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که بازار جهانی بیوتکنولوژی به ۷۲۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۵ خواهد رسید که بیشترین رشد آن مربوط به بخش‌های سلامت و کشاورزی خواهد بود. این رشد بی‌نظیر در علوم زیستی و بیوتکنولوژی اما چالش‌هایی را نیز به همراه داشته است و به نگرانی‌هایی دامن زده است چرا که این تکنولوژی‌ها قابلیت‌های دیگری نیز دارند که می‌توانند کاربردهای وحشتناکی به همراه داشته باشند. تهدیدات زیستی امروزه در سه حوزه حوادث طبیعی، بیوتروریسم و جنگ زیستی قابل بحث است هرچند که تفکیک دو مورد آخر سخت است. در واقع هر گونه نشانه واقعه یا حادثه یا استفاده از عوامل زیستی که موجب تضعیف و نابودی سرمایه‌های انسانی یا آسیب‌های اقتصادی از طریق تخریب و نابودی محصولات کشاورزی، گیاهی، دام و طیور، آب آشامیدنی، صنایع غذایی و محیط زیست در کشور شود و ثبات و امنیت جامعه را به خطر اندازد تهدید زیستی

■ جنگ‌های زیستی برای قرن‌های متمادی وجود داشته‌اند. از آلودگی عمدی منابع آب و غذا گرفته تا استفاده از اجساد فاسد شده انسان و حیوان برای گسترش بیماری‌ها و اخیراً نیز استفاده از ویروس‌ها و پاتوژن‌ها از جمله روش‌های مورد استفاده بوده‌اند

قابلیت انجام ساده‌تری دارند، آثار تکاثری زیادی دارند. آنها می‌توانند فراتر از توان و ظرفیت درمانی و کلینیکی یک شهر یا منطقه شیوع پیدا کنند و موجبات وحشت عمومی را فراهم آورند. آنها همچنین می‌توانند بخش‌های حیاتی اقتصادی و اجتماعی یک کشور را نشانده برونند و حتی آثار و تبعات بین‌المللی بجا بگذارند. پس از واقعه ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ و انفجار برج‌های دو قلو در آمریکا به فاصله یک هفته، در ۱۸ سپتامبر، پخش پاکت‌های آلوده به پودر سیاه‌زخم در آمریکا به عنوان یکی از وقایع مهم بیوتروریستی قرن حاضر، موجی از وحشت در سرتاسر آمریکا و برخی از کشورهای دیگر را فراگرفت و هراس گسترش سلاح‌های زیستی و بیوتروریسم در جهان را ایجاد نمود. هنگامی که صحبت از جنگ‌های بیولوژیک و تهدیدات زیستی به میان می‌آید وجه دیگر آن یعنی دفاع و پدافند زیستی نیز مطرح می‌شود. پدافند زیستی مجموعه اقدامات شامل رصد و پایش تهدیدات زیستی و هشدار سریع، آشکارسازی و تشخیص، تریاژ، تخلیه و درمان، بهداشت و پیشگیری، قرنطینه و محدودسازی، بازیابی و حذف منابع آلوده، بازتوانی و بازسازی، مدیریت افکار عمومی در برابر تهدیدات زیستی است. در زمینه پدافند زیستی دولت‌ها باید از آخرین پیشرفت‌ها و تحولات تسلیحات زیستی مطلع باشند. حتی آنها باید از سیستم تولید توزیع و مصرف مواد غذایی و فراورده‌های خوراکی به خاطر آنچه که در حوزه محصولات کشاورزی، فراورده‌های دامی و صنایع تبدیلی بحث می‌شود و ذیل عنوان آگروتروریسم قرار می‌برد کاملاً آگاه باشند. واقعیت اینست که برای پیشبرد اقدامات تدافعی در مقابل تهدیدات تروریستی هم‌افزایی سازمان‌ها و نهادهای متعددی از جمله نهادهای امنیتی و حفاظتی، سازمان‌های نظامی، وزارتخانه‌های بهداشت و کشاورزی، پلیس، شهرداری‌ها و سازمان‌های تابعه، مراکز تحقیقاتی و مطالعاتی مورد نیاز است. در این زمینه در کشور ما قرارگاه پدافند زیستی کشور ذیل سازمان پدافند غیرعامل به عنوان عالی‌ترین رده پدافند زیستی در کشور با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، راهبری، نظارت، فرماندهی و مدیریت یکپارچه دستگاه‌های اجرایی کشور و نیروهای مسلح در برابر تهدیدات زیستی و مدیریت بحران‌های زیستی و پیامدهای ناشی از آنها در سطوح مختلف، اقدام می‌نماید و در ارتباط مداوم و مستمر با سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط قرار دارد.

پای در آوردن دشمن و سربازان و مردمان در بین یونانی‌ها بوده است. در جنگ‌های قرون وسطی اجساد آلوده حیوانات و انسان‌ها با کمک منجنیق در داخل دژهای محاصره شده پرتاب می‌شد که این عمل باعث ترس و بیماری در میان مردم محاصره شده می‌گردید. این شیوه در جریان محاصره شهر کافا که امروزه در اوکراین قرار دارد به کار گرفته شد. جایی که در سال ۱۳۴۶ میلادی نیروهای تاتار در شهر تحت محاصره قربانی طاعون شدند. برخی این شیوع را باعث و بانی و نقطه شروع گسترش اپیدمیک طاعون و سیاه‌زخمی می‌دانند که در قرن ۱۴ کل اروپا و افریقا را درنوردید و به عنوان یک از فجایع ثبت شده در تاریخ بشریت است. مشابه این استراتژی یعنی استفاده از اجساد قربانیان طاعون در سال ۱۷۱۰ توسط نیروهای روسی علیه نیروهای سوئدی به کار گرفته شد. آبله و دیگر عامل‌های بیماری واگیردار نیز در دوران جدید بارها به عنوان سلاح به کار گرفته شدند. فرانسیسکو پیزارو در قرن پانزدهم برای مقابله با بومیان آمریکای شمالی از لباس‌های آلوده به ویروس آبله استفاده کرد. در قرن هجدهم نیز انگلستان این استراتژی را علیه هندی‌ها به کار برد. در طول قرن نوزدهم استفاده از سلاح‌های بیولوژیک وارد مراحل پیچیده‌تری شد. با استفاده از یافته‌های جدید علم میکروبیولوژی مدرن، از جمله یافته‌های روبرت کخ جداسازی و تولید پاتوژن‌ها امکان‌پذیر شد. شواهدی در دست است که در جنگ جهانی اول آلمان‌ها از اسب، گاو و دیگر حیوانات از طریق آلوده‌سازی آنها به باکتری به عنوان سلاح استفاده کرده‌اند. زهر آلود کردن غذا و آب افراد با یک ماده آلوده، اتفاقی است که به دفعات در تاریخ نقل شده است. اما به هر حال آمار دقیق تلفات زیستی در جهان مشخص نیست چرا که حملات زیستی اغلب در ادامه با شیوع طبیعی و گسترش مواجه می‌شوند و در برخی موارد نیز پیدا کردن شواهد برای عمدی بودن آنها سخت است. یکی از مرگبارترین رخدادهای بیولوژیکی طبیعی در جهان ویروس آنفلوآنزای اسپانیایی در سال ۱۹۱۸ بود که تلفات جهانی آن بالای ۱۰۰ میلیون نفر تخمین زده شده است همچنین مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها برآورد کرده است که بیش از ۵۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۰۹ در اثر آنفلوآنزای خونی در جهان تلف شده‌اند و همچنین سندروم تنفسی سارس در سال ۲۰۰۳ به آلوده شدن ۸ هزار نفر و مرگ بیش از ۸۰۰ نفر منجر شد. حملات بیولوژیک جدای از آنکه

دکتر علی کرمی در گفت و گو با «صیانت پایدار» عنوان کرد

الزام تمامی مدیران برای گذراندن دوره های ۶ ماهه آموزش اصول پدافند غیر عامل کشور درگیر جنگ بیو تروریستی است

با طبیعت صنعتی شد. ما مخالف کشاورزی علمی و صنعتی و مکانیزه نیستیم ولی نه به قیمت نابودی کره زمین و بیمارتر شدن انسان ها.

کرمی افزود: حرکت به سوی مصرف بیش از حد سموم و کودهای شیمیایی و مواد نگهدارنده در غذا و صنعتی شدن غذاها خسارت های زیادی به زمین و اکوسیستم انسان وارد کرده است.

کارشناس زیست فناوری راهکار این مساله را بازگشت به کشاورزی منطبق با طبیعت و محیط زیست و کره زمین (آگرواکولوژی) عنوان کرد و افزود: در آمریکا و اروپا و حتی در کشور خودمان دانشمندانی بر روی این مساله کار می کنند؛ این روش می گوید هر آفت کشاورزی یک دشمن طبیعی دارد که باید مورد استفاده قرار بگیرد و این روش مبارزه بیولوژیک هیچ صدمه ای به طبیعت و انسان نمی زند چون شیمیایی و خطرناک نیست و منطبق با طبیعت است.

کرمی افزود: سموم کشاورزی و کشاورزی تراریخته علاوه بر از بین بردن آفات، زنجیره حیات را نابود می کند بدین صورت که آنها حشرات و موجودات مفید را هم از بین می برند حشراتی مانند زنبور عسل، که بقای آن برای حیات بشر بسیار ضروری است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با بیان اینکه صنعت نفت، پتروشیمی و پلاستیک ها در حال نابود کردن کره زمین هستند، افزود: متأسفانه در حالی که دنیا در حال حرکت به سوی کنترل صنایع شیمیایی و دارویی منطبق بر مواد شیمیایی است این صنایع و محصولات روز به روز در کشور ما در حال افزایش است در حالی که جهان به سمت داروهای با پایه گیاهی و طبیعی حرکت می کند.

این پژوهشگر با بیان اینکه بنده معتقدم ریشه این آسیب ها و اختلالات نامناسب و منفعت جویانه انسان است، گفت: نگاهی به وضعیت وخیم آلودگی ها و گردوغبار در استان های خوزستان و سیستان و بلوچستان و همچنین خشک شدن دریاچه ارومیه، تالاب ها و برکه ها نشان می دهد مداخله غیرخردمندانه انسان و مدیریت غلط تا چه اندازه می تواند در این زمینه تاثیر گذار باشد. وی با بیان اینکه با کمال تأسف اقتصاد کشور مبتنی بر نفت است، اضافه کرد: در حالی که هفتاد درصد روستاییان ما کشاورز هستند اما به جای اینکه تمرکز روی توسعه روستاها و حمایت از روستاییان و تولید و اشتغال و کار آفرینی باشد؛ روی نفت و پالایشگاه و توسعه شهرهاست که حاصل آن مهاجرت و خالی شدن روستاها از نیروی کار و پر شدن شهرها و حاشیه نشینی و رشد

دکتر علی کرمی کارشناس زیست فناوری در گفتگو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» با بیان اینکه تغییرات اقلیم به تهدیدی جدی برای کره زمین تبدیل شده است، گفت: عده ای این سوال را مطرح می کنند که آیا انسان عامل تغییرات اقلیمی است یا طبیعت؟

وی اضافه کرد: بسیاری از دانشمندان معتقدند این امر چرخه طبیعی کره زمین است و در گذشته نیز رخ داده ولی برخی دانشمندان می گویند فعالیت های مخرب انسان عامل تغییرات اقلیمی مثل خشکسالی، کویرزایی، کم آبی، گرد و غبار و آلودگی محیط زیست شده است.

کرمی با اشاره به اینکه جمعیت جهان به شدت در حال افزایش است، گفت: ۸ میلیارد انسان بر روی کره زمین نیاز به غذا دارند ضمن اینکه میلیاردها دام بر روی زمین زندگی می کنند که این دام ها مراتع را از بین می برند. وی ادامه داد: کمپانی های عظیمی که قصد کنترل غذای جهان را دارند با تولید میلیون ها تن سموم و کودهای شیمیایی، ادعا می کنند برای تامین غذای جمعیت در حال افزایش، باید کشاورزی تراریخته را توسعه داد در حالی که این یک دروغ بزرگ برای تجارت بیشتر است و آنها با این اقدامات در حال نابودی کره زمین و آلوده کردن منابع آب و خاک و هوا هستند.

کرمی افزود: بر اساس آمار مراکز معتبر بین المللی، در حال حاضر برای ۱۴ میلیارد نفر غذا تولید می شود پس مشکل تولید غذا نیست بلکه بی عدالتی در توزیع است و منافع و تجارت نه کمبود غذا.

کارشناس زیست فناوری با بیان اینکه من معتقدم کره زمین مانند موجود زنده است و اگر مداخله سودجویانه بشر اجازه دهد و کمک کنیم زمین می تواند خود را بازسازی و احیا کند و اینگونه نیست که قابل بازگشت نباشد، افزود: می توان گفت اتفاقاتی که برای زمین افتاده نتیجه توسعه افسار گسیخته صنعتی شدن بدون ملاحظات زیست محیطی بوده است، رشد چشمگیر صنایع شیمیایی آسیب زیادی به زمین وارد کرد؛ صنایع شیمیایی مصنوعی در زمین زیاد شده، انسان ها برای تولید کاغذ میلیاردها درخت را از بین برده اند و جنگل ها که ریه های کره زمین هستند در حال نابودی هستند، اقیانوس ها مملو از زباله های صنعتی شده اند و جانوران مفید در حال انقراض اند که حاصل آن افزایش بیماری ها، استرس و اضطراب و بیمارتر شدن انسان هاست.

این استاد دانشگاه با اشاره به اینکه علت اصلی گرم شدن دمای جهانی کشورهای صنعتی و پیشرفته هستند و این امر ربطی به کشورهای در حال توسعه و خاورمیانه ندارد، گفت: فاجعه در زمین از زمانی شروع شد که کشاورزی دچار تحول گشت و به طور غلط و غیرمنطبق

مجلس باید قانونی تصویب کند که همه مدیران کشور طی ۶ ماه، دوره آشنایی با اصول پدافند غیر عامل را بگذرانند و هیچکس نتواند در ایران مدیر شود مگر اصول و روش های پدافند غیر عامل در حوزه مدیریتی خود را به طور کامل بشناسد

وارد کشور شده بنابراین باید به شدت مراقب عوامل دستکاری شده ژنتیکی و سنتتیک زیستی که دشمنان ما در آزمایشگاه‌های تحقیقاتی نظامی برای ضربه زدن به زیرساخت‌های کشور ما و سایر کشورها ساخته‌اند باشیم و با تقویت قرارگاه‌های پدافند زیستی در تمام استان‌های کشور و آموزش گسترده و مستمر مدیران کشاورزان و اساتید و متخصصین و مردم جلو این تهدیدات را بگیریم. کارشناس زیست‌فناوری گفت: این جمله حیاتی را فراموش نکنیم که با توجه به افزایش تهدیدات زیستی نوین هر کشوری که این تهدیدات را جدی نگیرد و با استفاده از اصول، روش‌ها و اقدامات پدافند غیرعامل با آنها مقابله نکند قطعاً در آینده دچار مشکلات جدی خواهد شد.

وی افزود: بنابراین از رهبری معظم انقلاب، مجلس شورای اسلامی، دولت، قوه قضاییه، مسئولین نظامی و اطلاعاتی و امنیتی کشور به‌طور جدی درخواست می‌کنم قانونی را تصویب کنند با دستورالعمل صادر فرمایند که همه مدیران و فرماندهین کنونی دوره‌های اجباری پدافند غیرعامل را بگذرانند و هیچ مدیری تعیین نشود مگر ۶ ماه دوره پدافند غیرعامل را دیده باشد.

انواع معضلات اجتماعی و آلودگی و بحران شده است. کرمی گفت: می‌دانید ریشه این بحران‌ها در چیست؟ چون مدیران ما دیدگاه پدافند غیرعامل ندارند، اگر با پدافند غیرعامل آشنا بودند وضعیت کشور اینک اینگونه نبود. وی با اشاره به اینکه برخی کلان‌شهرها از خودرو و بنزین و جمعیت و زباله و آسیب‌های اجتماعی در حال انفجار هستند، ادامه داد: ما ذخایر نفت را که متعلق به نسل‌های آینده هم هست بی‌مهابا از بین می‌بریم و به محیط زیست و طبیعت نیز رحم نمی‌کنیم و اگر این روند به سرعت با روش‌های پدافندی مهار نشود بحران جدی‌تر خواهد شد.

وی با بیان اینکه رهبر انقلاب چند سال است عناوین سال‌ها را اقتصادی نام‌گذاری می‌کنند، افزود: چرا مدیران ما متوجه نمی‌شوند ریشه نجات کشور در کشاورزی علمی و صحیح و منطبق با طبیعت است؟ نه شیمیایی و نه تراریخته!

کارشناس زیست‌فناوری تصریح کرد: امیدواریم مجلس قانونی تصویب کند که همه مدیران کشور طی ۶ ماه دوره آشنایی با اصول پدافند غیرعامل را بگذرانند و هیچکس نتواند در ایران مدیر شود مگر اصول و روش‌های پدافند غیرعامل در حوزه مدیریتی خود را به‌طور کامل بشناسد که شامل شناخت تهدیدات، شناخت آسیب‌پذیری‌ها و شناخت روش‌های پدافند غیرعامل جهت به حداقل رساندن تهدیدات و آسیب‌ها و آمادگی و پیشگیری در حوزه کاری خود باشد اگر مجلس این پیشنهاد ما را که در کشورهای دیگر تجربه شده است جدی بگیرد بسیاری از مشکلات کشور حل خواهد شد. وی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: بنده اعتقاد دارم کشورهای منطقه از جمله ایران، عراق، پاکستان، افغانستان، آذربایجان، روسیه و ... با همکاری هم می‌توانند بر بحران‌های اقلیمی در منطقه خاورمیانه و حتی آسیا فایز آیند.

کرمی با اشاره به اینکه دنیا درگیر یک جنگ اقتصادی بزرگ است، اضافه کرد: زمانی که قدرت‌ها نتوانند کشوری را با حمله نظامی از پای آورند با روش‌های دیگری چون ضربه به زیرساخت‌های آن کشور را مورد حمله قرار می‌دهند.

کارشناس زیست‌فناوری با اشاره به اینکه تهدیدات بیوتروریسمی به کشور ما قطعی است گفت: افزایش آفات نباتی و بیماری‌های دام و طیور طی ۴۰ سال گذشته چشمگیر و قابل توجه بوده و نشان می‌دهد دشمن از عوامل بیولوژیک بعنوان یک سلاح موثر استفاده می‌کند.

کرمی با بیان اینکه هم‌اکنون در کنار بحث بیوتروریسم علیه جمعیت، مبحث اگروتوریسم یعنی صدمه به کشاورزی و دام به‌طور جدی مطرح است، افزود: با توجه به اینکه ما در تولید محصولاتمان مانند گندم خودکفا شده‌ایم قطعاً دشمن برای وابسته کردن ما به واردات با روش‌های بیولوژیک تلاش خواهد کرد به کشور خسارت بزند و باید این تهدیدات را جدی بگیریم و بسیار هوشیار باشیم.

وی ادامه داد: در حال حاضر ورود گیاهان مهاجم مثل آژولا و سنبله که تمام برکه‌های شمال کشور را آلوده کرده و به معضل بزرگی تبدیل شده، یکی از آفات است متأسفانه توسط افرادی حال آگاهانه و یا به اشتباه

سلاح‌های ژنتیکی کابوس قرن ۲۱

مریم سرافراز

ساخت بمب‌های بیولوژیک یا بمب‌های قومی که فقط افرادی که کد ژنتیکی مشترکی دارند را مورد هدف قرار دهند، مدت‌هاست که موضوع خاص تحقیقات در برخی کشورهاست زیرا خطر را در این زمینه شاید دو دهه پیش تل‌آویو به صدا درآورده است که امیدوار به ساخت بمب قومی برای مقابله با عراق بود. مجله فناوری ایالات متحده در سال ۱۹۹۸ گزارش داد که دانشمندان در اسرائیل در حال تلاش برای استفاده از ویروس‌ها و باکتری‌ها جهت تغییر در DNA سلول‌های زنده هستند تا بتوانند تنها به سلول‌هایی که حامل ژن‌های عربی هستند حمله کنند. این موضوع در گزارش ۱۵ نوامبر ۱۹۹۸ روزنامه سان دی تایمز لندن نیز مورد تأیید قرار گرفته و بیان کرده است که دانشمندان اسرائیلی در حال تلاش برای ساخت میکروارگانیسم‌های کشنده هستند که فقط به کسانی که ژن‌های متمایز را حمل می‌کنند حمله کنند. این روزنامه اشاره می‌کند که این طرح محرمانه در مرکز تحقیقات بیولوژیک شهر نس تسیونا شهری کوچک در جنوب شرقی تل‌آویو در حال انجام است. یکی از دست‌اندرکاران این پروژه به پیچیدگی و مشکلات این طرح بخاطر ریشه مشترک اعراب و یهودیان از نژاد سامی اشاره کرده اما اذغان داشته که موفق به مشخص کردن

برخی ویژگی‌های خاص ژنتیکی اعراب و مشخصاً مردم عراق شده‌اند. گزارش‌ها حاکی از آن است که آنها از اسرای فلسطینی برای چک کردن و تست این تسلیحات در آزمایشگاه استفاده کرده‌اند. در همین زمینه یونسکو در گزارشی با عنوان سلاح‌های ژنتیکی کابوس قرن ۲۱ اشاره می‌کند که تحقیقات نوین بیوتکنولوژی متأسفانه راه را برای ساخت این سلاح‌ها هموار می‌کند و به نقل از پروفیسور ناتانسون رئیس بخش علوم و سیاست‌های سلامت انجمن پزشکی بریتانیا می‌گوید که با اندکی اطلاعات بیشتر از ژن‌ها که دیر یا زود به دست خواهد آمد، امکان طراحی سلاح‌های زیستی وجود خواهد داشت. همانطور که بیشتر مردم جهان اذعان دارند سیاست‌های ایالات متحده در جهت ساخت جهانی عاری از تسلیحات اتمی شیمیایی و بیولوژیکی دروغین و به طرز عریانی ریاکارانه و آمیخته به نفاق است. آنها به عنوان کشوری که برای اولین بار از سلاح اتمی استفاده کرده است و کلاهک‌های هسته‌ای فراوان و مخربی را دارد فعالیت‌های هسته‌ای دیگر کشورها را محکوم می‌کنند. بی‌شک سردمدار تحقیقات برای توسعه سلاح‌های ژنتیکی نیز ایالات متحده است و تحقیقات رژیم اشغالگر قدس در این زمینه چه در گذشته و چه در زمان حال نیز با چراغ سبز و مشورت و کمک واشنگتن انجام گرفته است. شواهد تاریخی فراوانی در دست است که آنها برای پیشبرد اهداف خود از هیچ عمل غیرانسانی و منافی اخلاق و بشریت فروگذار نخواهند کرد و آمادگی این را دارند که هر معاهده، پروتکل و یا توافق‌نامه بین‌المللی را نقض کنند. به نظر می‌رسد جامعه بین‌الملل نیز عزمی جدی برای هشدار و مقابله با این هیولا که توسط دولت‌های مذکور دنبال می‌شود، ندارد.

«صیانت پایدار» گزارش می‌دهد

«حشرات متحد»! تحقیق دارپا یا ساخت سلاح؟!

نیز گفت که این کار توسط محققان این بخش انجام می‌شود و در آزمایشگاه‌ها کنترل شده است. اما گروهی از محققان به رهبری ریچارد گای ریورز در گزارشی که در واشنگتن‌پست به چاپ رسیده است بر این باورند که این فقط صورت ظاهری قضیه است و پروژه حشرات متحد دقیقاً همان چیزی نیست که دارپا می‌گوید بلکه دارپا به طور بالقوه حشرات را برای یک کلاس جدید از سلاح‌های بیولوژیک به کار گرفته است. این محققان می‌گویند توجیهات دارپا به خوبی روشن نیست به عنوان مثال چرا از حشرات استفاده می‌کنند؟ چرا به جای حشرات از سیستم‌های اسپری کردن استفاده نمی‌کنند. درباره این چالش سیلیا ووئنکی نویسنده و استاد حقوق بین‌الملل دانشگاه فرایبورگ آلمان به واشنگتن‌پست گفت که استفاده از حشرات ناقل برای گسترش یک عامل بیماری یک سلاح زیستی کلاسیک است. در این گزارش محققان آلمانی و فرانسوی خواستار شفاف‌سازی دارپا درباره صلاح‌آمیز بودن ماهیت این پروژه شده‌اند. این محققان استدلال می‌کنند هنگامی که شما ویروسی را توسط حشرات پراکنده می‌کنید تصور اینکه چطور می‌توانید آن را کنترل کنید بسیار دشوار است. در این باره گای ریورز محقق زیست‌شناسی تکاملی انستیتو ماکس پلانک در آلمان می‌گوید شما در واقع فقط یک ویروس قابل انتقال و انتشار را آزاد کرده‌اید، یک بیماری را آزاد کرده‌اید، بنابراین ایالات متحده بهتر است که تلاش برای تسلیحات بیولوژیک را کنار بگذارد و قانون بین‌المللی منع این تسلیحات را که سال ۱۹۷۵ وضع شده است محترم بشمارد. ریورز بر این باور است که این تکنولوژی

تحریر به

دارپا (DARPA) یا «آژانس پروژه‌های تحقیقاتی پیشرفته دفاعی» بخشی از سازمان پنتاگون است که توسط آیزنهاور، رئیس‌جمهور سابق آمریکا، در سال ۱۹۵۸ برای توسعه تکنولوژی‌های پیشرفته و تاثیرگذار بنیان گذاشته شد. در ابتدا نام آن ARPA بود (همان عبارت، بدون کلمه Defence یا دفاع). این نهاد زمانی به وجود آمد که اتحاد جماهیر شوروی، پروژه ماهواره‌های Sputnik را با موفقیت به انجام رساند. این پروژه شوروی شاید پیامی خاص برای آمریکا داشت: «یک تغییر اساسی در علوم دفاعی و تکنولوژی مورد استفاده برای آن لازم است. این نهاد تحقیقاتی وزارت دفاع ایالات متحده هزینه‌های هنگفتی را برای پروژه‌های گوناگون در زمینه‌های مختلف هزینه می‌کند و مجموع بودجه سالانه آن در سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۳٫۵ میلیارد دلار بوده است. دارپا در زمینه‌های مختلف رباتیک، پزشکی، اعضای مصنوعی، فضا و ... فعالیت دارد اما همانطور که گفته شد ماهیت آن نظامی است و جزء بدنه وزارت دفاع است و عمده پروژه‌های آن کارکردی نظامی دارند هرچند که در ظاهر مربوط به زمینه دیگری باشند که این امر باعث مناقشات فراوانی شده است. به عنوان مثال بسیاری از دانشمندان بر این باورند که گیاهان ژنتیکی می‌توانند مصداق ساخت سلاح بیولوژیک باشد. از جمله پروژه‌های اخیر دارپا که اظهار نظرهای متفاوت و متناقضی را به دنبال داشته است پروژه حشرات متحد است که سال ۲۰۱۶ کلید خورده است. این پروژه به بیان آنها برای حفاظت از منابع غذایی و امنیت غذایی در برابر قحطی، خشکسالی، امراض گیاهی و بیوتروریسم انجام می‌شود. این کار با استفاده از حشرات برای اصلاح ژنتیکی گیاهان انجام می‌شود و طی آن گیاهان در برابر شرایط مذکور محافظت می‌شوند. به بیان روشن‌تر ویروس‌هایی توسط حشرات به ساقه گیاهان سرایت می‌کند که آنها را در برابر آفت‌های ذکر شده محافظت می‌کند. در این خصوص بلیک بکستین رئیس این پروژه بیان می‌کند که امنیت غذایی ما همان امنیت ملی ماست و هدف دیگری جز این را در این پروژه دنبال نمی‌کنیم. او می‌گوید وقتی شما پروژه‌ای اینچنین با اهمیت و راجع به آینده را دنبال می‌کنید طبیعی است که نگرانی‌هایی را به دنبال داشته باشد اما چیزی که ما دنبال می‌کنیم فقط جنبه مثبت این فناوری برای تامین امنیت غذایی آمریکاست. او اضافه می‌کند که دارپا به خاطر نسل‌های آینده هرگز از تکنولوژی‌های اسپری کردن و پاشیدن استفاده نخواهد کرد. ما همواره به دنبال راه‌های جدیدی هستیم که به راحتی برای مقابله با طیف وسیعی از تهدیدات قابل استفاده باشد. وی اظهار می‌دارد که این پروژه که از سال ۲۰۱۶ آغاز شده هنوز در ابتدای راه قرار دارد و تازه به نقطه عطف اول خود دست یافته است.

وزارت خارجه ایالات متحده نیز اعلام کرد که این پروژه برای مقاصد صلاح‌آمیز است و وزارت کشاورزی

دکتر شیخ در گفت و گوبا «صیانت پایدار»:

خط مقدم پدافند زیستی ایران مانیتورینگ غذا و داروست

«کارشناسان بین‌المللی معتقدند تهدیدات زیستی از مهمترین خطرات جامعه انسانی است که در قرن حاضر و آینده با تلفات و هزینه‌های هنگفت جایگزین حملات نظامی خواهد شد.

اهمیت پدافند زیستی نیز زمانی مشخص می‌شود که کشورها برای تامین غذا و داروی خود نیازمند واردات هستند پس پدافند غیرعامل در بخش زیستی برای ایران در خط مقدم قرار دارد.

عبدالمجید شیخی کارشناس حوزه اقتصاد کشاورزی در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه «صیانت پایدار» معتقد است مهمترین تهدیدی که در سال‌های آینده ایران با آن مواجه می‌شود، تهدیدات زیستی خواهد بود بنابراین باید بتوانیم با تمام توانایی و قدرت با تهدیدات مقابله کنیم.

وی می‌افزاید: جنگ زیستی می‌تواند با ایجاد ناامنی چهارچوب‌های اقتصادی کشورها را برهم زده و با ایجاد لایه‌های مختلف کشورها را زمین گیر کند، به این معنی که با شروع بیماری به عنوان لایه نخست، نظام بهداشتی کشور مورد حمله در شرایط ویژه قرار گرفته و در لایه دوم با بیوتروریسم و ایجاد بانک اطلاعاتی برای لایه سوم یعنی پدافند زیستی آمادگی ایجاد می‌شود. به گفته این اقتصاددان؛ ایران نیز مانند بسیاری از کشورها در حوزه مانیتورینگ و تشخیص

بیماری‌های وارداتی دچار نقص‌هایی است که باید شناسایی کانون‌های آلوده به عوامل بیولوژیک خطرناک، اطلاع‌رسانی و آموزش‌های لازم از طریق نشریات فنی و صدا و سیما، برگزاری دوره‌های آموزشی برای ارتقاء سطح آگاهی زارعان، باغداران، دامداران و استخرهای پرورش یا تکثیر ماهی، نظارت دقیق بر تولید و سلامت بیولوژیک بذور فراهم شود.

مشاور سابق وزارت جهاد کشاورزی تاکید می‌کند: لازمه امنیت غذایی استقلال، خودکفایی و اجرای اقتصاد مقاومتی است. به عبارت دیگر، اجرای صحیح پدافند غیرعامل زیستی می‌تواند مصداق بارز اقتصاد مقاومتی در حوزه کشاورزی باشد. شیخی با اشاره به مصادیق حملات زیستی به انتشار ویروس «ابولا» در آفریقا به وسیله آمریکایی‌ها اشاره کرد و گفت: بیماری ابولا یک بیماری ویروسی است که پس از وارد شدن به بدن، نوعی بیماری تبار و خونریزی‌دهنده ایجاد می‌کند که در ۵۰ تا ۹۰ درصد بیماران علامت‌دار به مرگ منجر خواهد شد؛ استفاده از این ویروس در جنگ‌های زیستی مطرح است، تحقیقات نشان می‌دهد آمریکایی‌ها که به دنبال سلاحی منحصر به‌فرد برای تسخیر دنیا هستند تکنولوژی توسعه و تکثیر این ویروس مرگبار را در اختیار دارند.

این استاد دانشگاه با اشاره به نقش سازمان پدافند غیرعامل در حوزه زیستی می‌گوید: همزمان با شیوع این بیماری در مناطق مختلف آفریقا آزمایش پدافندی توسط سازمان پدافند غیرعامل در مواجهه احتمالی با این ویروس مرگبار برگزار شد که منجر به تجربیات ارزنده‌ای گردید.

وی همچنین خاطر نشان می‌کند: موضع سازمان در برابر محصولات بیولوژیک و تراریخته قابل توجه است و حساسیت‌های سازمان پدافند غیرعامل باعث جلوگیری از عرضه گسترده محصولات ژنتیکی در ایران شده است با این وجود هنوز ۹۵ درصد روغن مورد نیاز کشور از طریق واردات تامین می‌شود و نکته قابل توجه آن است که محصول وارداتی کاملاً ژنتیکی و دستکاری شده است.

این استاد دانشگاه با اشاره به واردات بذر، سم و آفت‌کش‌ها از بازارهای بین‌المللی می‌گوید: شرکت‌های دارویی عموماً جوانب احتیاط را در واردات مواد اولیه یا داروهای خود به‌ویژه زمانی که کشور تولیدکننده اسرائیل باشد لحاظ می‌کنند اما در بخش کشاورزی نیز باید با حساسیت‌های بیشتری این موضوع دنبال شود. مشاور سابق وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به عملکرد سردار جلالی در راس سازمان پدافند غیرعامل خاطرنشان کرد: توجه سردار به رصد امور در دنیا تحسین‌برانگیز است، چنانکه از حمله سارس به کشور چین سخن گفت و تاکید کرد موضوع این حمله بیولوژیکی بوده اما اهداف اقتصادی و تروریستی در خود داشته است که با حملات قبلی ماهیت متفاوتی دارد. شیخی همچنین ادامه داد: یکی از موضع‌گیری‌های صحیح سازمان پدافند غیرعامل موضوع افزایش جمعیت مسلمانان نسبت به غیرمسلمانان است. در این تئوری آمده است که رشد جمعیت مسلمانان ۳ برابر مسیحیان است، برآورد جمعیت اروپایی‌ها این است که کشورهایی مانند آلمان، انگلیس، ایتالیا و فرانسه اگر نتوانند به صورت انفجاری نرخ جمعیت خود را در ۳۰ سال تغییر دهند، جمعیت آلمانی و فرانسوی در این کشورها به اقلیت می‌رسد و این تهدید علیه ما مسلمانان بکار گرفته شده که می‌توان به تهدید در حوزه غذایی در این موضوع اشاره کرد که به آن حمله پنهان گفته می‌شود یعنی آرام آرام در حوزه غذا صورت می‌گیرد. وی تاکید کرد: بنابراین توجه به غذا و دارو به عنوان خط مقدم پدافند زیستی باید در دستور کار قرار گیرد و وزارت جهاد کشاورزی با تمام بازوهای اجرایی خود هماهنگ با این سازمان برای حفظ امنیت غذایی مردم تلاش کنند.

بیشتر شبیه یک سلاح است؛ سلاحی برا از بین بردن گیاهان تا ابزاری برای اصلاح کشاورزی! او همچنین هشدار می‌دهد که این فناوری ممکن است کشورهای دیگر را به توسعه این تکنولوژی ترغیب کند. دکتر دیوید رلمن استاد پزشکی و میکروب شناسی دانشگاه استنفورد می‌گوید که این پروژه می‌تواند به یک ترس طولانی‌مدت در میان کشورهای جهان تبدیل شود. ترس از دشمنی که می‌تواند محصولات کشاورزی آنها را از بین ببرد. در همین زمینه تد کوپکن محقق ارشد پژوهشی دانشگاه کارولینای شمالی می‌گوید که او فکر نمی‌کند که ارتش قصد حمله به کشورهای دیگر با استفاده از حشرات را داشته باشد اما اینکه دارپا تامین‌کننده مالی چنین پروژه‌ای باشد جالب به نظر نمی‌رسد. همچنین تام اینگلسبی استاد بهداشت و مهندسی محیط زیست دانشگاه جان هاپکینز می‌گوید این تکنولوژی به طور خاص برای حفاظت از محصولات کشاورزی توسعه داده شده است اما تصدیق کرد که می‌تواند مورد سوءاستفاده قرار بگیرد.

برنامه اتحاد با حشرات یا حشرات متحد یک برنامه مقیاس‌پذیر، قابل اجرا و قابل تعمیم در برابر تهدیدات بالقوه طبیعی و یا مهندسی‌شده در رابطه با تامین مواد غذایی و به طور کلی سیستم کشاورزی و غذایی ایالات متحده است. از آنجایی که امنیت ملی به سرعت می‌تواند توسط حوادثی مانند بیماری‌ها و آفت‌ها، خشکسالی، سیل، یخبندان و یا دیگر مخاطراتی که توسط کشورها ایجاد می‌شود تحت تاثیر قرار بگیرد پروژه حشرات متحد در جستجوی کاهش اثرات این حوادث از طریق مداخلات و درمان‌های هدفمند است. این تکنولوژی جایگزینی فوری و مطمئن برای روش‌های قبلی مانند استفاده از آفت‌کش‌ها، پرورش گلخانه‌ای و قرنطینه کردن محصولات است که اغلب ناکارآمد بوده‌اند، می‌باشد. برای راه‌اندازی چنین اقدام مقابله‌ای تیم تحقیقاتی اتحاد حشرات دو مرحله را برای انتقال ژن‌های اصلاح شده طی می‌کنند، مرحله اول آماده کردن حشرات حامل و مرحله دوم تهیه ویروس گیاهی که باید انتقال یابد. از زمان آغاز این برنامه تیم تحقیقاتی که متشکل از متخصصان زیست‌شناسی مولکولی، ژنتیک و سلولی هستند دانش پایه را در زمینه ویرایش ژن گیاهان فراهم کرده‌اند و پروژه همچنان ادامه خواهد یافت. دارپا ادعا می‌کند که تمام این تحقیقات در کمال امنیت بیولوژیک و در درون آزمایشگاه‌های بسته انجام می‌شود. محققان دارپا گزارش واشنگتن‌پست را به کلی انکار کرده و آن را به یک داستان تخیلی تشبیه کرده‌اند که نوشته است پنتاگون در حال آماده کردن ارتش حشرات است و به شدت از آن انتقاد کرده‌اند که به یک ترس بیخودی و ساختگی دامن می‌زند. به هر حال این اولین بار نیست که برنامه‌های دارپا چنین مناقشاتی را به دنبال داشته است. بسیاری از پروژه‌های قبلی آنها نیز که در حوزه‌های روباتیک و یا فضایی آنها شبهه‌برانگیز بوده است بنابراین جامعه جهانی کاملاً محق است که خواستار شفاف‌سازی برنامه‌ها و پروژه‌هایی باشد که پنتاگون در لفافه تحقیقات علمی آنها را دنبال می‌کند.

سپر پدافندی بر فراز حوزه شیمیایی کشور

محمد بهرامی

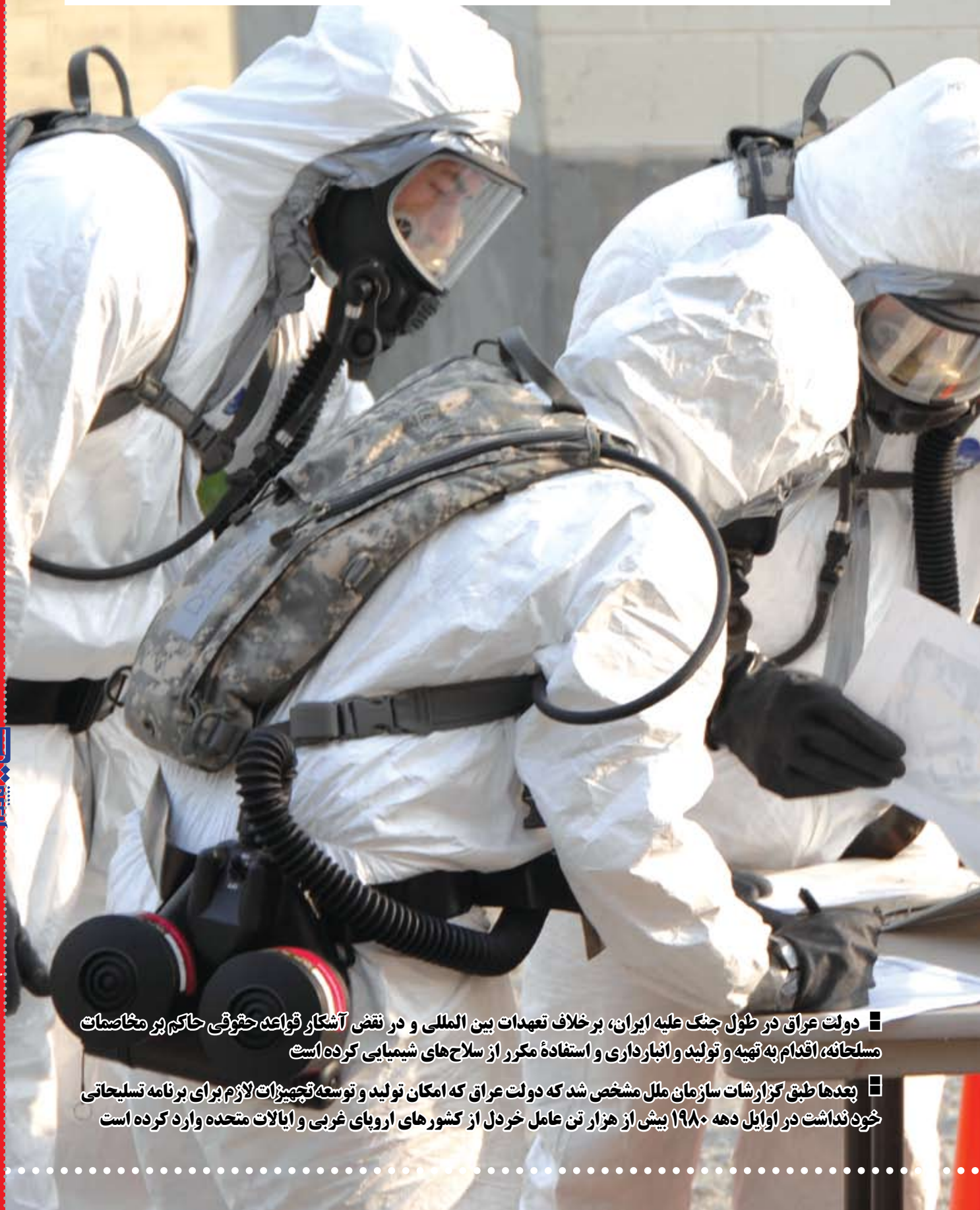
جهان در زمینه حملات شیمیایی متأسفانه گذشته تیره و اندوهباری دارد. بیش از ۲۰۰۰ سال است که نبوغ انسانی در راستای استفاده از سموم طبیعی و انسانی به عنوان سلاح به کار گرفته می‌شود. در سال ۶۰۰ قبل از میلاد ارتش آتن منابع آب شهر کایرها را با گیاهان سمی آلوده می‌کند. نیروهای پلوپونزی از گاز سولفور در سال ۴۷۹ در حمله به شهر پلاتیا استفاده کردند. در سال ۱۶۷۵ فرانسه و آلمان معاهده استراسبورگ را درباره منع استفاده از سلاح‌های شیمیایی امضا کردند در سال ۱۸۴۵ در جریان تسخیر الجزایر توسط فرانسه نیروهای فرانسوی بیش از ۱۰۰۰ عضو یک قبیله بربر را در غاری زندانی کردند و سپس از دودهای سمی برای کشتن آنها استفاده کردند. در فاصله سالهای ۱۸۶۱ تا ۱۸۶۵ در طول جنگ‌های داخلی آمریکا هم شهروندان و هم نظامیان از پرتابه‌های گاز کلر استفاده کردند. در سال ۱۹۱۴ و در جریان جنگ جهانی اول فرانسه برای اولین بار از نارنجک‌های اشک‌آور استفاده کرد و در اکتبر همان سال ارتش آلمان از کلروسوالفور علیه نیروهای بریتانیا استفاده کرد و در طول جنگ جهانی اول بارها و بارها از این سلاح‌ها استفاده شد. در واقع جنگ جهانی اول، بزرگترین سابقه استفاده از سلاح‌های شیمیایی در تاریخ جنگ‌های بشر به شمار می‌رود. علی‌رغم وجود برخی معاهدات و اسناد الزام‌آور، تقریباً تمامی دولت‌های بزرگ درگیر در این جنگ، به نحوی نسبت به تولید یا انباشت یا استفاده از این سلاح‌ها اقدام کردند. در نهایت جنگ جهانی اول با بیش از ۱۰۳ میلیون نفر تلفات ناشی از سلاح‌های شیمیایی به پایان رسید. به دنبال این فاجعه کشورهای درگیر توافقنامه ژنو را در سال ۱۹۲۵ امضا کردند. در مقدمه این پروتکل تأکید شده است که استفاده از گازهای خفه‌کننده و سمی و همچنین تمامی مایعات و مواد و تجهیزات مشابه، از سوی وجدان عمومی جهان متمدن محکوم شده و برخی از قدرت‌های بزرگ نیز در جنگ‌های میان خود، استفاده از این گازها و تجهیزات را ممنوع کرده‌اند و این ممنوعیت باید به نحو فراگیر در حقوق بین‌الملل پذیرفته شود. اما در سال ۱۹۲۵ علی‌رغم اینکه ایتالیا از امضاکنندگان پروتکل ژنو بود، بنیتو موسیولینی در جنگ با ایتالیایی‌ها از گاز خردل استفاده کرد. در سال ۱۹۳۶ شیمیدان آلمانی کار ترکیب پالایش و خالص‌سازی یک عامل شیمیایی قوی بنام تابون را تمام کرد که اگرچه با عنوان آفت‌کش ساخته می‌شد اما بعدها در جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد. در طول جنگ جهانی دوم نیز گازهای شیمیایی در اردوگاه‌های کار اجباری نازی‌ها بارها و بارها برای کشتن غیرنظامیان به کار گرفته شد. در فاصله سال‌های ۱۹۶۱ تا ۱۹۷۱ ایالات متحده از عامل ناپالم در جنگ ویتنام استفاده می‌کند. در سال ۱۹۷۲ معاهده منع اشاعه سلاح‌های شیمیایی تکمیل شد که بر مبنای آن هر گونه تحقیق و توسعه و تولید و نگهداری این سلاح‌ها ممنوع می‌شد اما باز هم ماجرا ادامه یافت. یکی از سیاه‌ترین برگ‌های این داستان، استفاده عراق از سلاح‌های شیمیایی از جمله گاز تابون علیه ایران و علیه کردهای عراق است؛ امری که به خودی خود نیز فجیع و دلهره‌آور و تأثیربرانگیز است. دولت عراق در طول جنگ علیه ایران، برخلاف تعهدات بین‌المللی و در نقض آشکار قواعد حقوقی حاکم بر مخاصمات مسلحانه، اقدام به تهیه و تولید و انبارداری و استفاده مکرر از سلاح‌های شیمیایی کرده است. تاسف بارتر اینکه بعدها طبق گزارشات سازمان ملل مشخص شد که

دولت عراق که امکان تولید و توسعه تجهیزات لازم برای برنامه تسلیحاتی خود نداشت در اوایل دهه ۱۹۸۰ بیش از هزار تن عامل خردل از کشورهای اروپای غربی و ایالات متحده وارد کرده است. در سال ۱۹۹۷ بار دیگر توافقنامه خلع سلاح‌های شیمیایی امضا شد اما بعد از آن نیز بارها از این سلاح‌ها استفاده شد و در همین اواخر نیز تحقیقات نشان داده است که گروه تروریستی داعش از بدو پیدایش تا کنون ده‌ها بار در مناطقی از عراق و سوریه از این سلاح‌ها استفاده کرده است. تاریخ نشان داده است که به توافقنامه‌ها و پروتکل‌ها نمی‌توان بیش از حد اطمینان داشت و باید همواره آماده مقابله با چنین تسلیحاتی بود.

نظر به تمامی این فراز و فرودها و بدعهدی‌ها جمهوری اسلامی ایران که خود از قربانیان این حملات بوده و دشمنان نیز برای به زانو درآوردن آن هیچ پیمان‌نامه و معاهده‌ای را محترم نمی‌شمارند برای محکم کردن کمربند دفاع غیرعامل، سازمان پدافند غیرعامل را بر اساس فرمان مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در سال ۱۳۸۲ تشکیل داد. پدافند غیرعامل در واقع عبارت است از مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد. یکی از بخش‌های اصلی سازمان مذکور قرارگاه پدافند شیمیایی است. این قرارگاه به تعبیر رئیس سازمان در جهت مدیریت بر کل فرآیند پیامدهای تهدیدات شیمیایی بر کشور در سازمان تشکیل شده است و موضوع تهدید شیمیایی با سه منشأ؛ حوادث شیمیایی، نشت صنعتی (که یک منشأ آن هم می‌تواند حوادث تروریستی شیمیایی باشد) و حوادث جنگی شیمیایی را رصد می‌کند. باید اضافه کرد مسئله تهدیدات شیمیایی تنها به مسئله جنگ مربوط نمی‌شود چرا که امروزه منابع شیمیایی و پتروشیمی بخش اعظمی از توان اقتصادی کشورها و از جمله کشور ما را شامل می‌شود. مهمات جنگی، قطعات خودرو، مصالح ساختمانی، الیاف و البسه رنگ‌ها، کودها و سموم، رزین‌ها و حلال‌ها مواد بهداشتی و آرایشی، ضد عفونی‌کننده‌ها افزودنی‌های غذایی، نفت و کاتالیست‌ها، روغن‌های صنعتی، روانسازهای گازی همه و همه در درون حوزه شیمیایی قرار می‌گیرند به نحوی که نمی‌توان صنعت را بدون مواد شیمیایی متصور شد. در این شرایط باید به سه موضوع ایمنی، امنیت و دفاع توجه شود. در ایمنی لزوم مقررات‌گذاری و تعیین ضوابط کار با لوازم شیمیایی و حفظ و نگهداری و کار با سموم و گازها و مواد مورد توجه قرار می‌گیرد. در موضع امنیت به برقراری نظامات کنترلی و پیامدهای احتمالی سوءنیت گروه‌های خرابکار و تروریستی توجه می‌شود و در لایه دفاع مباحثی از جنس پیشگیری، پایش خطر و کنترل خطر و رفع آلودگی‌ها در حوادث و خنثی‌سازی و نجات مصدومین و چرخه درمان مورد توجه قرار می‌گیرد. در پدافند شیمیایی زیرساخت‌های شیمیایی مانند کارخانجات بایستی از لحاظ فرایند تولید و پردازش و انتقال و مصرف مواد شیمیایی بررسی و آنجایی که ریسک وجود دارد آسیب‌شناسی و مصون‌سازی شود. پدافند شیمیایی امروز در کشور دارای چرخه‌ای می‌باشد که مراحل آن شامل رصد و پایش، هشدار تشخیص، امداد و نجات، بهداشت و درمان، تحدید منطقه جابجایی و اسکان جمعیت، رفع آلودگی، مصونیت و ایمن‌سازی زیرساخت‌ها، بازتوانی منابع آسیب‌دیده، فرهنگ‌سازی، آموزش، اطلاع‌رسانی و ایجاد آمادگی مجدد می‌باشد. قرارگاه پدافند شیمیایی در سازمان پدافند غیرعامل کشور با اشراف بر مباحث مطرح‌شده

کاهش آسیب پذیری مراکز جمعیت و لزوم جاسازی کارخانجات شیمیایی از مراکز جمعیتی و اهمیت دادن به شریان های حمل و نقل مواد شیمیایی و ایمن سازی آنها از اولویت های مهمی است که توسط قرارگاه پدافند شیمیایی دنبال می شود. بدون تردید با نظر به اهمیت شایان توجه این حوزه اگر چه گام های ارزشمند و کم نظیری برداشته شده است اما هنوز راه درازی تا پراکندن سیر پدافندی پایدار در حوزه شیمیایی در کشور وجود دارد و باید این موضوع بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

و با تدوین سند راهبردی تمام ظرفیت خود را در حوزه های مورد اشاره به کار گرفته است. یکی از مباحثی که این قرارگاه دنبال می کند بحث آموزش و فرهنگ سازی است. ارتقای آگاهی عمومی از طریق اجرای آموزش های لازم و ارتقای دانش و توان ظرفیت های مردمی در مواجهه با تهدیدات و حوادث شیمیایی از اهم برنامه ها و اولویت های این قرارگاه است. مکانیابی مراکز جدید، دسته بندی مراکز و پهنه بندی سطوح پرخطر در ارتباط با تهدیدات شیمیایی، نگاه آمایشی به مناطق مختلف کشور، اولویت

■ دولت عراق در طول جنگ علیه ایران، برخلاف تعهدات بین المللی و در نقض آشکار قواعد حقوقی حاکم بر مخاصمت مسلحانه، اقدام به تهیه و تولید و انبارداری و استفاده مکرر از سلاح های شیمیایی کرده است

■ بعدها طبق گزارشات سازمان ملل مشخص شد که دولت عراق که امکان تولید و توسعه تجهیزات لازم برای برنامه تسلیحاتی خود نداشت در اوایل دهه ۱۹۸۰ بیش از هزار تن عامل خردل از کشورهای اروپای غربی و ایالات متحده وارد کرده است

پدافند پرتوی و ایمنی بخشی به زیر ساخت هسته‌ای

کشورند که باید آموزش ببینند که در برابر حوادث چگونه خود را نجات دهند. آموزش مردم، بسیج، سازمان‌های مردم‌نهاد و دیگر سازمان‌ها از جمله اهداف قرارگاه است که این آموزش‌ها چه از طریق سایت و اینترنت و چه از طریق آموزش‌های حضوری انجام می‌شود. همچنین در برخی اوقات تیم‌هایی تعیین می‌شود که در سطح جامعه آمادگی‌ها را به مردم آموزش دهند. یکی دیگر از اهداف در موضوع آموزش، تیم‌های عمل‌کننده هستند که در سطح استان‌ها فعال شده‌اند تا بتوانند با آمادگی کامل در بحران‌ها عمل کنند.

ما در کشور باید به سطحی برسیم که در صورت بروز حادثه بتوانیم مصدومین پرتویی را با شرایط مناسب درمان کنیم. خوشبختانه در این حوزه سرمایه‌گذاری شده است تا بتوانیم به سرعت با بهره‌گیری از فناوری‌های جدید مناطق آلوده را کشف و سنجش کنیم. ما در سال گذشته برای اولین بار در آزمایشگاه انتقال مصدومین با مواد رادیواکتیو را توسط بالگردها تجربه کردیم که شرایط خاصی داشت. ما باید امسال این روش‌ها را ارتقا دهیم و با برنامه‌ریزی که با استان‌های معین استان‌های هسته‌ای داریم بتوانیم از روش‌های دیگر مثل روش‌های کمک‌گیری و انتقال مصدومین با هواپیما وارد عمل شویم و مصدومین را سریعتر به مراکز درمانی برسانیم.

در کشور ما به صورت متمرکز یک مرکز پزشکی نوین در تهران وجود دارد که مصدومین پرتویی را درمان می‌کند. دیگر بیمارستان‌ها که در استان‌های هسته‌ای و استان‌های مجاور هسته‌ای هستند با توجه به اینکه احتمال دارد روزی دچار این حوادث شوند در حال دریافت آموزش‌های لازم و تجهیزات کافی می‌باشند تا پزشکان این مراکز بتوانند به مراقبت و درمان بیماران احتمالی پرتویی بپردازند. ما حسب وظایف ستادی خود در استان‌ها تمام سازمان‌های امدادی را به نحوی به کار گرفتیم و از خدمات آنها استفاده می‌کنیم. سازمان‌های تخصصی مثل سازمان انرژی اتمی، هلال احمر، پلیس و سازمان‌های خدماتی آب، برق، آتش‌نشانی، بهداشت و درمان و بیمارستان‌ها همه را به نحوی در یک طراحی در کنار هم قرار دادیم تا هماهنگی‌ها صورت گیرد. علاوه بر اینها ما از امکاناتی که در نیروهای مسلح وجود دارد برای کمک‌رسانی در حوادث احتمالی استفاده می‌کنیم و به آنها آموزش می‌دهیم. این دستگاه‌ها در چند لایه می‌توانند به ما کمک کنند.

این چشمه‌ها بزرگ نیستند و خطرات زیادی برای آنها متصور نیست و در قانون هم دیده شده که مراکزی که دارای این چشمه‌ها هستند اگر حادثه‌ای رخ دهد مسئولیت مستقیم کنترل آنها با خود آنهاست. لذا تا زمانی که اعلام نکردند که حادثه از مرکز خارج نشده و ممکن است حوادث به مردم برسد نیروهای امدادی از بیرون دخالت نمی‌کنند و مسئولین و نیروهای از درون آن را کنترل می‌کنند. اما اگر به هر دلیلی چه در مراکز این چنینی و چه در حمل و نقل مواد رادیواکتیو حادثه‌ای برای مواد اتفاق بیفتد و جامعه مردمی مورد خطر واقع شود قرارگاه‌های استانی وارد عمل می‌شوند و با ساختار تعیین‌شده برای آنها تهدیدات را کنترل می‌کنند.

بدون شک یکی از حساس‌ترین و مهم‌ترین بخش‌های پدافند غیرعامل، قرارگاه پرتوی است که وظیفه صیانت از زیرساخت‌های هسته‌ای کشور در برابر تهدیدات را برعهده دارد. از سوی دیگر با توجه به اینکه خود تاسیسات هسته‌ای می‌توانند در صورت عدم کنترل یک تهدید برای فضای پیرامونی باشند قرارگاه پرتوی در این حوزه نیز برنامه‌ریزی‌های گسترده‌ای دارد.

امروزه کشور دارای تاسیسات هسته‌ای و چرخه سوخت است و از تاسیسات هسته‌ای هم در موارد مختلفی استفاده می‌شود. مهمترین مورد، تولید برق است و موارد دیگر در صنایع و امور پزشکی و کشاورزی هم استفاده شده است. اگرچه محدودیت‌هایی در مسایل هسته‌ای داریم اما این بهره‌برداری‌ها همچنان وجود دارد و دستگاه‌ها و چشمه‌های هسته‌ای در کشور علاوه بر مزایایی که دارند احتمال بروز حوادثی را نیز به همراه دارند که باید از قبل پیش‌بینی شود تا آسیب جدی به بخشی از کشور وارد نشود. از این جهت لازم بود که هماهنگی‌هایی در سطح کشور به وجود آید و تیم‌ها و سازمان‌های مسئول در مراقبت از این چشمه‌ها و تاسیسات هماهنگ باشند. در کشور قوانینی هست و سازمان‌هایی به طور معمول هم وجود دارد مثل سازمان مرکز نظام ایمنی کشور که آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و مجوز کار مراکز را صادر می‌کند اما وقتی این چشمه‌ها و مراکز هسته‌ای دچار مشکل شوند موضوع به قرارگاه پدافند پرتویی سازمان پدافند غیرعامل کشور مربوط می‌شود.

این حوادث و تهدیدات دلایل مختلفی دارند و ممکن است منشأ خارجی داشته باشند و دشمن به نحوی قصد کند که مراکز ما را دچار تخریب کند و یا حادثه ایجاد کند. مثل کارهایی که در مورد یکی از سایت‌ها کردند و با وارد کردن ویروس استاکس‌نت دنبال این بودند که سیستم‌های سانترفیوژ را دچار آسیب کنند و باعث اختلال در عملکرد آنها شوند که می‌توانست باعث خسارات جانی شود و به افراد و کارمندان درون سایت آسیب بزند و یا مواد رادیواکتیو به بیرون نشت کند. گاهی هم ممکن است این تهدیدات ناشی از نقص فنی یا اشتباه کارکنان و یا حوادثی از قبیل سیل و زلزله باشد که این هم از جهتی که ممکن است مواد رادیواکتیو به افراد مستقر در سایت‌ها و بافت شهری و روستایی اطراف آنها سرایت کند می‌بایست کنترل و برنامه‌ریزی شود که قرارگاه پدافند پرتویی کشور کارهای مربوط به آن را انجام می‌دهد. در واقع این قرارگاه هم تهدیدات را شناسایی می‌کند و هم راهکارهای مقابله با تهدیدات را ارزیابی می‌نماید و هم تیم‌های مقابله با تهدیدات را ساماندهی و آموزش می‌دهد تا در صورت بروز حوادث آسیب جدی به زیرساخت‌های هسته‌ای و همچنین برای مردم پدید نیاید.

عمده اهدافی که در قرارگاه پدافند پرتویی دنبال می‌شود ایجاد آمادگی لازم برای مقابله با تهدیدات هسته‌ای است که بخش مهم آن به مردم باز می‌گردد. علاوه بر تیم و مسئولانی که در کشور داریم شاید بیشترین جمعیتی که مخاطب ما در این جریان هستند اقشار مختلف مردم هستند مردمی که در نزدیکی سایت‌ها زندگی می‌کنند و در شهرهای خود تاسیسات هسته‌ای دارند. حتی در برخی موارد مخاطب ما مردم کل

**عمده اهدافی
که در قرارگاه پدافند
پرتویی دنبال می‌شود ایجاد
آمادگی لازم برای مقابله با
تهدیدات هسته‌ای است که
بخش مهم آن به مردم
باز می‌گردد**

ما حسین و ما

مغناطیس حسینی

{راهپیمایی اربعین} یک حادثه الهی است، این یک پدیده الهی است؛ این نشان دهنده این است که این راه، راه عشق است؛ منتها نه عشق مجنونانه، عشق همراه بصیرت؛ مثل عشق اولیا به خدا؛ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِیْ حُبَّکَ وَ حُبَّ مَنْ یَّحِبُّکَ وَ حُبَّ کُلِّ عَمَلٍ یُوصِلُنِیْ اِلَیْ قَرِیْبِکَ؛ این حب و این عشق، عشق همراه با بصیرت است؛ می داند، می فهمد و این جاذبه او را می کشد، این مغناطیس او را می کشد. حب، بنابراین کار، کار بزرگی است؛ پدیده، پدیده عظیمی است.

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار بسیجیان ۱۳۹۵/۰۹/۰۳

جمهوری اسلامی یک نظامی است که در طول این سالهای متمادی در مقابل نظام جاهلیت مدرن ایستادگی و مقاومت کرده است، لذا جاهلیت مدرن با همه ابزارهای خودش به دشمنی با او برخاسته؛ با ابزار سلاح نظامی، با سلاح فرهنگی، با ابزارهای نوپدید و جدید، با ابزار تحریم اقتصادی. اما نتوانستند جمهوری اسلامی را شکست بدهند.

جاهلیت مدرن

نتوانست بر جمهوری اسلامی غلبه کند

۹۶/۱۱/۱۵ رهبر انقلاب

